Täysistunto

Maanantai 30.11.2020 klo 14.01—18.34

Täysistunto alkoi klo 14.01. Täysistunto päättyi klo 18.34.

Puhetta johtivat ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne (14.01—16.00 ja 17.58—18.34) ja puhemies Anu Vehviläinen (16.00—17.58).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asian U 68/2020 vp.

3. Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle Suomen osallistumisen jatkamisesta turvallisuussektorin koulutusyhteistyössä Irakissa

Valtioneuvoston selonteko VNS 5/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan, jolle puolustusvaliokunnan on annettava lausunto.

Ulkoministeri Pekka Haaviston esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Ryhmäpuheenvuorojen pituus on enintään 5 minuuttia. Muiden etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 90 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Totean, että ministeri Haaviston puheenvuoron ja ryhmäpuheenvuorojen jälkeen ministeri Haavistolle tulee vastauspuheenvuoro, jonka jälkeen käydään debattia loppuosa tästä etukäteen varatusta ajasta.

Keskustelu

14.03 **Ulkoministeri Pekka Haavisto** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eduskunnalle annetun selonteon pohjalta kuullaan eduskuntaa sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain mukaisesti liittyen Suomen osallistumisen jatkamiseen kansainvälisen Isisin vastaisen koalition Operation Inherent Resolve -kriisinhallintaoperaatiossa Irakissa.

Kansainvälinen Isisin vastainen koalitio perustettiin vuonna 2014. Suomi on ollut alusta alkaen mukana koalition toiminnassa ja kuulunut myöskin tämän hallituksen aikana sen johtoryhmään, pienryhmään. Koalitiossa on 83 jäsentä, ja sen toiminta tukeutuu YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmiin Isisin aiheuttaman uhkan estämiseksi.

Koalition sotilaalliseen kriisinhallintaoperaatioon Suomi on osallistunut vuodesta 2015 lähtien. Vuodesta 2017 lähtien Suomen antama koulutus ja neuvonanto on koskenut Pohjois-Irakin kurdien peshmerga-joukkojen lisäksi Irakin keskushallinnon alaisia turvallisuusjoukkoja myös muualla Irakin alueella.

Arvoisa puhemies! Irakin tilanne on muuttunut huomattavasti siitä, kun kansainvälisen koalition toiminta Irakin hallituksen ja turvallisuusjoukkojen tukena käynnistyi kuusi vuotta sitten. Isis on julistettu voitetuksi sen menetettyä maa-alueensa Irakissa joulukuussa 2017. Tämä mahdollisti maan sisäisten pakolaisten kotiinpaluun käynnistymisen ja jälleenrakentamisen aloittamisen. Arvioiden mukaan palanneita on noin 4,7 miljoonaa, mutta Irakissa on edelleen noin 1,2 miljoonaa sisäistä pakolaista. Isisiltä vapautettujen alueiden vakauttaminen on jatkossakin edellytys sille, että kotiseudulle palataan ja sinne myös jäädään. Tähän Irak tarvitsee edelleen kansainvälisen yhteisön tukea.

Vaikka Isisin hallussa ei enää ole maa-alueita, on sillä edelleen Irakissa kannattajia ja nukkuvia soluja. YK:n arvioiden mukaan Isisillä on Irakin ja Syyrian alueella yhä noin 10 000 taistelijaa. Isis on hyödyntänyt koronaviruksen mukanaan tuomaa poikkeustilaa ja toteuttanut iskuja sekä vahvistanut toimintaansa verkossa.

Irakin turvallisuustilanne on parantunut Isisin sotilaallisen lyömisen jälkeen, mutta se on edelleen hauras. Siksi koalition läsnäoloa tarvitaan edelleen etenkin Irakin turvallisuusjoukkojen tukemiseen, maan turvallisuussektorin kehittämiseen ja turvallisuustilanteen vakauttamiseen.

Poliittinen tilanne Irakissa on jatkanut epävakaana. Maahan saatiin keväällä uusi hallitus, mikä on luonut varovaista toiveikkuutta. Myös maan haasteet ovat suuria. Irakin julkinen talous on huomattavissa vaikeuksissa, ja koronapandemia on kuormittanut äärimmilleen terveysjärjestelmää. Taloudellisten ja sosiaalisten uudistusten rinnalla olisi tärkeää kyetä uudistamaan vaalilakia, tehostamaan korruption vastaisia toimia, parantamaan Irakin keskushallinnon ja kurdien itsehallintoalueen yhteistyötä sekä uudistamaan turvallisuussektoria. Turvallisuussektorin uudistamisen tarve on korostunut, kun šiiamilitioiden tekemät iskut kansainvälisiä ja erityisesti Yhdysvaltojen kohteita vastaan ovat lisääntyneet kuluvan vuoden aikana.

Suomi pyrkii tukemaan Irakin vakauttamista ja jälleenrakentamista kokonaisvaltaisesti. Suomen Bagdadin-suurlähetystö avattiin uudestaan viime syksynä lähes 29 vuoden tauon

jälkeen. Diplomaattinen läsnäolo Irakissa helpottaa Suomen ja Irakin välisten suhteiden vahvistamista ja kokonaisvaltaista kehittämistä.

Sotilaallisen kriisinhallinnan lisäksi Suomi tukee Irakissa turvallisuussektorin kehittämistä muun muassa osallistumalla EU:n EUAM Iraq -siviilikriisinhallintaoperaatioon. Operaatio antaa tukea Irakin sisäministeriölle ja kansallisen turvallisuusneuvonantajan toimistolle. Suomalaiset asiantuntijat ovat operaatiossa hyvin edustettuina, ja operaation varapäälliköksi valittiin juuri suomalainen suurlähettiläs Anne Meskanen.

Suomi tukee myös Isisiltä vapautettujen alueiden vakauttamista YK:n kehitysohjelma UNDP:n vakauttamisrahaston kautta, tukee humanitaarista miinanraivausta ja tekee kehitysyhteistyötä. Tällä luodaan edellytyksiä sille, että kotiseudultaan pois joutuneet voivat palata koteihinsa. Tänä vuonna Suomi on tukenut 2 miljoonalla eurolla Irakin koronaepidemian vastaisia toimia. Myös pitkään vireillä ollut hanke Irakin ammatillisen koulutuksen kehittämiseksi on viimein etenemässä. Vuodesta 2014 lähtien Suomen kehitys- ja humanitaarinen apu Irakille on ollut yhteensä noin 35 miljoonaa euroa.

Tuki Irakin jälleenrakentamiselle on myös yksi kansainvälisen koalition toiminnan painopisteistä. Koalitio pyrkii myös estämään vierastaistelijoiden liikkumisen, tukkimaan Isisin rahoituskanavia ja toimimaan Isisin propagandaa vastaan.

Irakin vakauden ja turvallisuuden palauttaminen ja Isisin torjuminen on tärkeää paitsi alueellisen turvallisuuden myös Suomen, Euroopan ja maailmanlaajuisen turvallisuuden kannalta. Vaikka Isis on menettänyt maa-alueensa, se kykenee edelleen toteuttamaan terrori-iskuja. Isisin ideologia vetää puoleensa myös yksittäisiä kannattajia, kuten olemme valitettavasti viime aikoina Euroopassa nähneet.

Arvoisa puhemies! Kuten selonteossa esitetään, Suomen tarkoituksena olisi jatkaa Irakin turvallisuussektorin koulutus- ja neuvonantotoimintaa. Osallistumisemme OIR-operaatiossa jatkuisi 1.1.2021 alkaen nykyisellä noin 80 sotilaan vahvuudella vuoden 2021 loppuun asti. Osallistuminen pitäisi sisällään koulutus- ja neuvonantotoiminnan, tarvittavan omasuojan sekä kansalliset tuki- ja huolto-osat. Koulutuksessa ollaan siirtymässä entistä enemmän irakilaisten joukkojen laadulliseen kehittämiseen ja kouluttajien tukemiseen. Arviona on, että vuoden 2021 osalta osallistumisen kustannukset olisivat yhteensä noin 17,2 miljoonaa euroa. Osallistumisen jatkaminen voidaan toteuttaa valtioneuvoston julkisen talouden vuoden 2021—2024 suunnitelman mukaisesti.

Suomalaisten antama koulutus on parantanut koulutettavien joukkojen kykyä toimia kokonaisena yksikkönä ja kehittänyt kykyä selviytyä taistelutilanteessa. Se on myös luonut perusteita hallita turvallisuustilanteita ja -alueita. Lokakuun 2020 alkuun mennessä suomalaiset ovat kouluttaneet yli 5 000 peshmerga- ja Irakin turvallisuusjoukkojen sotilasta.

Suomi on osallistunut Irakissa myös Naton koulutusoperaatioon, Nato Mission Iraq, vuoden 2019 alusta lähtien. Operaatiossa toimii tällä hetkellä yksi suomalainen sotilas. Koulutusoperaatio täydentää Isisin vastaisen koalition ja muiden kansainvälisten toimijoiden toimintaa. Operaation nykymandaatin mukainen vahvuus on 580 sotilasta, mutta Nato tarkastelee parhaillaan NMI-operaation laajentamista.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi: Osallistumisella Irakin turvallisuussektorin koulutusyhteistyöhön Suomi tukee osaltaan kansainvälisen terrorismin ja Isisin vastaista toimintaa. Koalition kokonaisvaltaisella toiminnalla pyritään tukemaan Irakin turvallisuustilanteen parantumista. Osallistuminen kehittää myös kansallisen puolustuksemme suorituskykyä. Operaation saavutusten ja Isisin muuttuneen toiminnan myötä myös kansainvälinen koalitio tarkastelee toimintatapojaan. Koalition työssä tullaan jatkossa tarkastelemaan Irakin ja

Syyrian lisäksi Isisin aiheuttamaa turvallisuusuhkaa myös muilla alueilla, esimerkiksi Afrikassa ja erityisesti Sahelin alueella. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Haaviston esittelypuheenvuorosta jäi 3 minuuttia käyttämättä. — Ministeri Kaikkonen, olkaa hyvä. [Naurua — Sosiaalidemokraattien ryhmästä: Älä käytä kaikkea kerralla!]

14.10 **Puolustusministeri Antti Kaikkonen:** Arvoisa puhemies! Mitenköhän tämän nyt käyttäisi? — No, ehkä muutama yleinen sana meidän kriha-toiminnasta: Merkittävin operaatiohan meillä on tällä hetkellä UNIFIL Libanonissa, jossa on noin 200 rauhanturvaajaa osana ranskalaista reservipataljoonaa. Se on meillä pitkäaikainen operaatio, ja siellä on hyvä jatkaa. On hyvä, että meillä on yksi tämmöinen isompi operaatio ja sitten muutamia vähän pienempiä. Tässä talossahan parhaillaan pohditaan tämmöistä pidempiaikaistakin linjausta parlamentaarisen komitean voimin, ja on hyvä vetää myöskin pidemmälle meneviä linjoja.

Tämä OIR-operaation jatko tuli tuossa ministeri Haaviston puheenvuorossa aivan hyvin perusteltua. Jää nähtäväksi, tuleeko jotakin säätöä siellä NMI:n ja OIR:n välillä. Siitä on jo ollut jonkun aikaa keskustelua, mutta poliittiset päätökset vielä puuttuvat, mutta voi olla — tähän asiaan palataan ensi vuoden aikana ja sitten pidetään tietysti eduskunta siinä keskustelussa mukana.

Fakta on kuitenkin ikävä kyllä se, että Irakin turvallisuustilanne on edelleen heikko. Tilanteeseen ovat vaikuttaneet sekä Yhdysvaltain ja Iranin välinen vastakkainasettelu että Irakin sisäpoliittisen tilanteen sekavuus, ja oma lisä vielä tässä kokonaisuudessa on tämä covid-19-pandemia ja Isisin aktivoituminen alueella. Eli murheita alueella riittää kyllä nähtävästi jatkossakin. Selvää on, että Irak tarvitsee koulutus- ja neuvonantotukea vielä pitkään. Yhdysvallathan vähentää joukkoja alueelta. Irakia koskeva Yhdysvaltain joukkovähennys, noin 500 henkilöä, ei ole niin massiivinen kuin Afganistanin puolella, joten sillä ei myöskään niin isoa merkitystä sille ole.

Sanoisin näin vielä lopuksi, kun meikäläisen näkökulma tähän keskusteluun tietysti on edustaa puolustushallintoa täällä — ja jos siihen liittyviä kysymyksiä tulee, niin vastaan niihin — että todettakoon se, että se sotilaallinen perusosaaminenhan, jota näissä kriisinhallintaoperaatioissa tarvitaan, rakennetaan täällä meillä kotimaassa kotimaisen puolustuksen kehittämisen kautta, mutta tämä aina palvelee edelleen myös meidän kotimaisen osaamisen kehittämistä, että meidän miehet ja naiset saavat käytännön kenttäkokemusta, ehkä oppivat vähän, miten muitten maitten joukot toimivat. Usein voidaan antaa hyvää esimerkkiä itsekin muille, mutta on koettu, että myös meidän kansallisen puolustuksen näkökulmasta on intressi siihen, että meillä on tätä kansainvälistä kriisinhallintaosallistumista. Siihen on tietysti muitakin syitä, mihin ministeri Haavisto täällä jo viittasi, elikkä omalta osaltamme vakautamme näitä alueita tai ainakin pyrimme siihen, vaikka helppoa se ei aina ole. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. Hyvinhän tuli käytettyä aika. — Edustaja Kari, olkaa hyvä. Ryhmäpuheenvuorokierros.

14.13 **Mika Kari sd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kansainvälinen terrorismi on vakava uhka rauhalle ja turvallisuudelle. Osallistuminen jihadistijärjestö Isisin

vastaiseen koalitioon on Suomelta yksi osoitus vahvasta sitoutumisesta terrorismin torjuntaan ja kansainväliseen yhteistyöhön terrorismin kitkemiseksi.

Arvoisa puhemies! Käsittelemme tänään valtioneuvoston selontekoa Suomen osallistumisen jatkamisesta Irakin turvallisuussektorin koulutusyhteistyössä. Tämä Operation Inherent Resolve, josta lyhyemmin puhutaan OIR-operaationa, on osa vuonna 2014 perustettua, Yhdysvaltojen johtamaa, kansainvälistä Isisin vastaista koalitiota. Koalitioon kuuluu yli 80 jäsentä, ja Suomi liittyi mukaan heti koalition perustamisvuonna. Vastaavasti OIR-operaatiossa on mukana 36 maata, ja Suomi on ollut mukana tässä vuodesta 2015 lähtien.

Tilanne Irakissa on muuttunut parempaan suuntaan kansainvälisen Isisin vastaisen koalition perustamisen jälkeen. Vuosi 2017 oli koalitiolle merkkipaalu Irakissa, kun Isis julistettiin sotilaallisesti voitetuksi maassa. Tämä ei kuitenkaan ole tarkoittanut sitä, että Isisin muodostama uhka olisi täysin poistunut. Isis muodostaa edelleen vakavan uhan, erityisesti Lähi-idässä. On syytä muistaa, että Irakissa on yhä arviolta noin 1,2 miljoonaa maan sisäistä pakolaista ja maan tilanne on edelleen epävakaa. Isisin kaltaiset terroristijärjestöt käyttävät hyväkseen alueen epävakautta yrittäessään vallata uudelleen jalansijaa.

Irakin kansa maksaa konfliktin aiheuttamin humanitaarisin seurauksin tilanteesta kalleimman hinnan. On sekä Irakin että kansainvälisen yhteisön edun mukaista mahdollistaa sisäisten pakolaisten paluu koteihinsa, jottei pakolaisuudesta tule pysyvää. Kansainvälisen tuen ennenaikainen vähentäminen Isisin vastaisessa taistelussa aiheuttaa riskin Irakin luisumisesta takaisin yhä vaikeampaan tilanteeseen. Maan sisäiset konfliktit voivat eskaloituessaan johtaa laajempiin alueellisiin ja kansainvälistäkin turvallisuutta horjuttaviin seurauksiin. Irakin turvallisuustilanteen nojalla ja selontekoon yhtyen sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä puoltaa Suomen osallistumisen jatkamista Irakin turvallisuussektorin koulutusyhteistyössä myös ensi vuonna.

Arvoisa herra puhemies! Kansainvälinen kriisinhallinta on keskeinen osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Sen avulla tuetaan konfliktien jälkeistä jälleenrakentamista ja yhteiskuntien vakauttamista. Lähestymistapamme pohjautuu kokonaisvaltaiseen kriisinhallintaan, jossa tunnistetaan eri toimijoiden rooli yhteiskuntien jälleenrakentamisessa. Keskeisiä elementtejä kestävien ja vakaiden yhteiskuntien rakentamiselle ovat korruption kitkeminen, ihmisoikeuksien suojelu, oikeusvaltioperiaatteen ja hyvän hallinnon lujittaminen, infrastruktuurin kehittäminen ja elinkeinotoiminnan elpyminen.

Jälleenrakennuksessa on kyse laajasta kokonaisuudesta, jossa korostuu eri toimijoiden välisen toimivan yhteistyön keskeisyys. Suomi osallistuu Irakin vakauttamiseen OIR-operaation lisäksi muun muassa Euroopan unionin Irak-siviilikriisinhallintaoperaation ja YK:n kehitysohjelman UNDP:n vakauttamisrahaston kautta.

Osallistuminen OIR-operaatioon ei ole hyödyiltään yksisuuntaista. Suomen osallistuminen tukee myös kansallisen puolustuskykymme tärkeää kehittämistyötä. Kuten selonteossa tuodaan esille, arvokasta kokemusta saadaan sekä joukkojen johtamisesta ja ylläpidosta että toiminnasta vaativissa neuvontatehtävissä kansainvälisissä operaatioissa. Tätäkään puolta ei tule unohtaa.

Suomi osallistuu vakautta ja turvallisuutta edistävään kansainväliseen yhteistyöhön. Terrorismi on rajat ylittävä uhka, ja sen torjunnassa on kyse myös Suomen kansallisen turvallisuuden varmistamisesta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Arvoisat edustajat, kun tulette tänne, tuossa alhaalla ovat ne pöydät, joiden luona voi jättää roskapönttöön käytetyn maskinsa. Sen jäl-

keen, kun tulette puhujakorokkeelta pois, ottakaa uusi maski, ja desinfioikaa kädet mennen tullen.

14.18 **Mika Niikko ps** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tänään lähetekeskustelussa on vuorossaan kuudes selonteko koskien Suomen osallistumista turvallisuussektorin koulutusyhteistyöhön Irakissa. Irakia ja sen lähialueita leimaavat jo vuosikymmeniä jatkuneet sodat, konfliktit ja väkivalta. Vaikka Irakin kehityskulku on tullut osittain parempaan suuntaan, on maa edelleen sisäisesti jakautunut ja epävakaa.

Jihadistiliike Isis otti laajat alueet haltuunsa Irakissa ja Syyriassa vuonna 2014 ja perusti sinne kalifaatin. Syyskuussa 2014 YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman pohjalta perustettiin Isisin vastainen kansainvälinen koalitio, joka pyrkii palauttamaan vakauden Irakiin. Suomi liittyi koalitioon samana vuonna.

Koalition toiminta on ollut varsin tuloksellista, ja Isisillä ei ole hallussaan enää merkittäviä maa-alueita. Siitä huolimatta Isisillä on edelleen laajasti kannattajia ja nukkuvia soluja. Isis on globaali turvallisuusuhka, joka ulottuu myös Suomeen asti. Irakin vakaus on yksi avaintekijöistä taistelussa Isisiä vastaan.

Arvoisa puhemies! Parempaan suuntaan kehitteillä ollut Irakin yleinen turvallisuustilanne sai kolauksen lokakuussa 2019 puhjenneiden laajojen mielenosoitusten myötä. Myös voimankäyttö Yhdysvaltojen ja Iranin välillä lisääntyi.

Tähän mennessä uhkaavin tilanne oli tammikuussa Iranin tekemät ohjusiskut kansainvälisten sotilasjoukkojen tukikohtiin. Iskuissa ei loukkaantunut suomalaisia sotilaita, mutta tapahtumat olivat muistutus turvallisuustilanteen epävakaudesta.

Ulkoasiainvaliokunta on jo aiempina vuosina kiinnittänyt huomiota siihen, että Puolustusvoimien vastuulla on päivittää jatkuvasti arviotaan joukkojen omasuojan riittävyydestä. Iranin ohjusisku alleviivaa tarvetta tarkastella kysymystä aiempaa tarkemmin. Operaation merkittävyydestä huolimatta perussuomalaiset muistuttavat, että suomalaisten sotilaiden turvallisuus on tärkein prioriteetti. Omasuojaa on ajantasaistettava.

Arvoisa puhemies! Kuukausien poliittisen sekasorron jälkeen Irak sai uuden hallituksen toukokuussa 2020. Uuden hallituksen haasteena on talous, jota heikentävät entisestään koronapandemia ja öljyn hinnanlasku. Irakin sisäpoliittinen kaoottisuus on antanut muille valtioille tilaa lisätä vaikutusvaltaansa sen sisällä. Kansainvälisesti on herättänyt huolta se, että Yhdysvallat on kertonut vähentävänsä joukkojensa määrää Irakissa merkittävästi. Amerikkalaisten vetäytyminen voi huonontaa turvallisuustilannetta uudelleen. Lisäksi Iran on saanut huolestuttavan paljon jalansijaa Irakissa. Hallituksen muodostaminen vallitsevissa olosuhteissa on kuitenkin merkittävä edistysaskel.

Jotta Irakissa voidaan saavuttaa kestävä rauha, on olennaista vahvistaa Irakin turvallisuusviranomaisten valmiuksia. Maan turvallisuus on loppupelissä irakilaisten omissa käsissä.

Alueen turvallisuushallinto on tarkoitus luovuttaa Irakin liittovaltion poliisille. Päätöksenteon ulkopuolelle on kuitenkin jätetty jesidit, jotka kärsivät eniten Isisin harjoittamista kauheuksista ja sotarikoksista.

Arvoisa puhemies! Irakin kauan jatkuneet ongelmat näkyvät edelleen Eurooppaan hakeutuvien turvapaikanhakijoiden määrissä. Tilastojen mukaan irakilaiset ovat suurin turvapaikanhakijaryhmä Suomessa.

Keskustelua palautuskysymyksistä on käyty jo uuvuttavan pitkään. Irak on kieltäytynyt toistuvasti vastaanottamasta omia kansalaisiaan, ja tilanne alkaa olla kestämätön. Perus-

suomalaiset painottavat, että palautussopimus on saatava voimaan. Perussuomalaiset eivät voi hyväksyä myöskään sitä, että laittomasti maassa olevat saavat kulkea täällä vapaana silloin, jos he eivät palaa vapaaehtoisesti lähtömaahansa. Näissä tapauksissa heidät pitäisi ottaa säilöön.

Ongelmista huolimatta Irakin vakauttaminen on Suomen omien intressien mukaista. Rauhanturvaoperaatioihin osallistuminen tukee Suomen kansallista puolustuskykyä ja vahvistaa kumppanuussuhteita.

Lopuksi, arvoisa puhemies, vielä, että OIR-operaatioon osallistumalla Suomi tukee kansainvälisen terrorismin vastaista toimintaa ja pystyy samalla vaikuttamaan Irakista tulevan muuttoliikkeen juurisyyhyn. OIR-operaatioon osallistuminen on toistaiseksi tarpeellista. [Puhemies koputtaa] Perussuomalaisten mielestä ei kuitenkaan ole hyväksyttävää jatkaa loputtomiin taloudellista tukea maalle, joka ei suostu vastaanottamaan omia kansalaisiaan. Tässä kysymyksessä hallituksen soisi toimivan jämäkämmin. — Kiitos.

14.24 **Ville Kaunisto kok** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vakaus ja vapaus kulkevat käsi kädessä. Mitä vakaampi yhteiskunta, sitä enemmän kansalaiset voivat nauttia laajoista vapauksista. Vaikka maailma koronaviruksen jyllätessä tuntuu pysähtyneen, on tiedostettava, että olemme kulkeneet kohti epävakaampia aikoja. Suurvaltakilpailu on kasvanut, köyhyys ja konfliktit ovat lisääntyneet ja radikalisoituminen on jälleen nostanut päätään.

Kokoomuksen eduskuntaryhmän mukaan Suomen tulisi toiminnallaan vahvistaa yhteiskuntien vakautta ja kansalaisten vapauksia. Suomi edistää näitä tavoitteita parhaiten muiden maiden kanssa. Suomen osallistumisen jatkaminen Operation Inherent Resolve- eli OIR-operaatioon vuoden 2021 loppuun asti on siksi perusteltua.

Arvoisa puhemies! Suomi on osallistunut OIR-operaatioon vuodesta 2015 lähtien. Työllämme on ollut merkitystä, sillä viimeiset Isisin hallinnassa olleet alueet vapautettiin maaliskuussa 2019. Siitä huolimatta taistelu Isisin ideologiaa vastaan jatkuu. Isisin edustama ääri-islamistinen maailmankatsomus on uhka eurooppalaiselle elämäntavallemme. Isisin ideologian tavoitteisiin kuuluu länsimaisen yhteiskunnan peruskivien, vapauden ja vakauden, hävittäminen maan tasalle.

Pariisi, Nizza, Dresden, Wien. Emme tarvitse muistutusta siitä, että Isisin solut Lähi-idässä, Afrikassa ja Euroopassa muodostavat edelleen vakavan alueellisen ja globaalin turvallisuusuhan. OIR-operaation kokonaisvaltainen lähestymistapa on avainasemassa ja sen merkitystä Isisin vastaisissa toimissa ei voida korostaa liikaa. Kehittämällä Irakin oikeusvaltiokehitystä, hallintoa sekä koulutus- ja työllisyysmahdollisuuksia luodaan edellytykset sille, ettei Isisin ideologialle synny juurtumismahdollisuuksia. Tämä on myös Suomen kannalta tärkeää.

Länsimaisessa demokratiassa emme tingi vapauksistamme. Suvaitsevuudellemme tulee rajat vastaan. Emme suvaitse suvaitsemattomuutta. Vapaa maailma ei tule tekemään kompromisseja niiden kanssa, jotka haluavat turmella vapaan demokratian. OIR-osallistumisella Suomi tukee osaltaan kansainvälisen terrorismin vastaista toimintaa.

Arvoisa puhemies! Yhdysvaltain rooli OIR-operaatiossa on merkittävä. Olemalla mukana edistämme Suomelle elintärkeitä transatlanttisia suhteita. Presidentti Trump on ilmoittanut vetävänsä joukkoja muun muassa Irakista, mikä epäilemättä supistaisi operaation vaikuttavuutta. Kokoomuksen eduskuntaryhmä katsoo, että Irakin turvallisuustilanne edellyttää edelleen kansainvälisten joukkojen läsnäoloa.

Tuleva presidentti Biden ei ole vielä ottanut kantaa Yhdysvaltain läsnäoloon Irakissa, mutta Irakin vakauden ja kansainvälisen turvallisuuden kannalta on olennaista, että Yhdysvaltain läsnäolo alueella jatkuu. Suomelle on tärkeää olla selvillä siitä, miten OIR-operaation jatko Washingtonissa nähdään, mikä vuorostaan edellyttää hyviä kahdenvälisiä suhteita, joita tulisi vaalia ja kehittää.

Arvoisa puhemies! On ongelmallista, ettei Irakin kanssa neuvoteltava palautussopimus ole edennyt. Autamme Irakia kykymme mukaan, mutta myös Irakin on kannettava vastuunsa. On muistettava, että OIR-operaatio toteutetaan Irakin hallituksen pyynnöstä. Mikään maa ei voi kieltäytyä ottamasta takaisin omia kansalaisiaan ja samaan aikaan edellyttää saavansa kansainvälistä apua.

Viime vuonna Suomen suurlähetystö avattiin Bagdadiin 29 vuoden tauon jälkeen, mikä parantaa Suomen ja Irakin välisten suhteiden edellytyksiä. Kokoomuksen eduskuntaryhmä kehottaa hallitusta ryhtymään pikaisiin toimiin palautussopimuksen edistämiseksi niin kahdenvälisissä neuvotteluissa kuin EU-tasollakin.

Arvoisa puhemies! Suomen osallistuminen kansainvälisiin operaatioihin kehittää kansallista puolustuskykyämme ja parantaa yhteistyövalmiuttamme. Osallistumisellamme edistämme Suomen ja suomalaisten turvallisuutta. Tunnen suurta arvostusta ja kiitollisuutta suomalaisjoukkoja kohtaan, jotka tekevät arvokasta työtä turvallisuuden eteen. Samalla kun lähetämme ihmisiämme maailman kriisipesäkkeisiin edistämään rauhanomaisia ratkaisuja, meidän on pidettävä huoli siitä, että joukkojemme omasuoja on hoidettu asianmukaisella tavalla. Joukkojemme turvallisuuden on oltava perusehto osallistumisellemme.

Rauhanturvaaminen sekä kriisinhallinta ovat edelleen merkittävä osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa jo yli kuuden vuosikymmenen ajan. Sotilaallisessa kriisinhallinnassa on kasvatettava naisten osallisuutta, sillä se edistää Suomelle tärkeitä tavoitteita. [Puhemies koputtaa] Onnistuaksemme tehtävässämme meidän on pidettävä mielessä, mikä on meille tärkeintä ja millä keinoin voimme sitä edistää. Lähtökohtanamme ei voi olla enempää eikä vähempää kuin vapaus, vakaus ja demokratia.

14.29 **Jouni Ovaska kesk** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kansainvälisellä kriisinhallinnalla kannetaan vastuuta rauhan, vakauden ja turvallisuuden ylläpitämisestä ja samalla kehitetään Puolustusvoimien valmiuksia sekä suoritus- ja yhteistoimintakykyjä. Nämä perusteet sopivat hyvin myös Irakin-operaatioon, jossa olemme olleet mukana sen alusta lähtien.

Keskustelussa on jo kuudes Irak-selonteko, joka on tuotu eduskunnan käsiteltäväksi. Keskustan eduskuntaryhmä kiittää kaikkia Irakissa palvelleita ja palvelevia arvokkaasta työstä turvallisuuden vahvistamiseksi. Suomalaista kriisinhallintaosaamista arvostetaan maailmalla.

Pitkäjänteinen työ on tuottanut tulosta. Isisin hallinnassa ei ole enää maa-alueita, mutta turvallisuustilanne edellyttää edelleen koalition läsnäoloa. Irakissa epävakautta lisäävät useat tekijät: Isis, šiiamilitiat, Iranin rooli alueella, kiistat öljytuloista, korruptio ja poliittinen epävakaus.

Operaatiossa on siirrytty neljänteen vaiheeseen, jonka tavoitteena on turvallisuustilanteen normalisointi. Irakin turvallisuustilanteen kohentaminen sen omia joukkoja kouluttamalla, siviilikriisinhallinta, kehitys- ja humanitaarinen apu sekä valmistelussa oleva ammatillisen koulutuksen kehittäminen luovat maalle edellytyksiä kohti kestävämpää tulevaisuutta.

Arvoisa puhemies! Kaiken kehityksen perustana on turvallisuus. Siksi kansainvälinen koalitio ei voi lähteä Irakista harkitsemattomasti eivätkä koalition jäsenet vetäytyä yksipuolisesti. Saavutetut kehitystulokset valuisivat hukkaan, terrorismi saisi jälleen kasvualustaa ja hallitsematon muuttoliike lisääntyisi. Turvallisuustilanne Irakissa heijastuu Eurooppaan, sillä Irak on Euroopan lähinaapurustoa.

Kestävien tulosten saavuttamiseksi Irakin vakauttamisessa tarvitaan kokonaisvaltaista lähestymistapaa kriisinhallinnasta ja kehitysyhteistyöstä diplomatiaan ja yhteisiin hankkeisiin. Kansainvälisen koalition on jatkettava johdonmukaisesti Irak-operaatiota ja toimittava yhtenäisesti operaation jatkoaskelia suunniteltaessa. Yhdysvaltojen tulevan uuden hallinnon linjaukset ovat tärkeässä roolissa, kun OIR-operaatiota tarkistetaan ja samalla valmistelussa on Naton Irakin-koulutusoperaation laajentaminen ensi vuonna. NMI-operaatio tukee Irakin turvallisuussektorin uudistamista, jotta Irak kykenisi luomaan kestävät kansallisen turvallisuuden rakenteet.

Suomen kriisinhallinnan tulevaisuuden linjaukset ovat olleet käsittelyssä parlamentaarisessa komiteassa. Laajapohjainen keskustelu kriisinhallinnasta on tarpeen sen arvioimiseksi, millä alueilla ja millä vahvuuksilla Suomen on perusteltua osallistua kansainväliseen kriisinhallintaan, missä olemme eniten hyödyksi vakaudelle ja missä operaatioissa kehitetään parhaiten kansallisia suorituskykyjämme.

Arvoisa puhemies! Kansainväliseen kriisinhallintaan osallistuminen on keskeinen osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Keskustan eduskuntaryhmä tukee Suomen osallistumisen jatkamista Irakin-operaatiossa noin 80 sotilaalla ensi vuoden ajan.

14.33 **Atte Harjanne vihr** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministeri Haavistolle kattavasta alustuksesta, samoin kiitos valmiutta osoittaneelle puolustusministerille alustuksesta. Kansainvälisen Inherent Resolve -operaation tavoitteena on ollut Isis-liikkeen lyöminen ja Irakin vakauttaminen. Operaatio käynnistyi vuonna 2014 YK:n mandaatilla mukanaan yli 80 eri maata.

Isis on lyöty sotilaallisesti valtaamiltaan maa-alueilta, ja OIR-operaatio on nyt vaiheessa, jossa keskiössä on Irakin turvallisuustilanteen normalisointi. Sotilaallisesta tappiostaan huolimatta sillä on Irakissa edelleen kannattaja ja taistelijoita, ja liike on pyrkinyt hyödyntämään myös koronaviruksen tuomaa poikkeustilaa.

OIR-operaation osaltaan tukemasta hyvästä kehityksestä huolimatta Irakin turvallisuustilanne on hauras ja vaihteleva, ja kansainvälisen koalition läsnäolon jatkaminen on tarpeen erityisesti Irakin turvallisuusjoukkojen tukemisessa ja maan turvallisuussektorin kehittämisessä. Isis lisää varmasti toimintaansa, jos sille annetaan siihen tilaa ja mahdollisuus. Sitä ei hirveistä rikoksistaan tunnetulle väkivaltaiselle ja tunkkaiselle terroriliikkeelle pidä antaa. Isis on kuluneen syksyn aikana osoittanut, että sillä on edelleen kykyä ja halua verisiin iskuihin.

Myös Suomen on tarkoitus jatkaa operaatiossa ensi vuonna noin 80 sotilaan vahvuudella koulutus- ja neuvontatehtävissä sekä esikunta-, hallinto- ja tukitehtävissä. Koko operaation aikana satoja suomalaisia on palvellut Irakissa sillä rautaisella ammattitaidolla, josta suomalaiset sotilaat, yhtä lailla ammattilaiset kuin reserviläisetkin, tunnetaan. Kokemuksista operaatiossa on eittämättä hyötyä myös kansallisen puolustuksen kehittämisessä.

Arvoisa puhemies! Edellisen OIR-selonteon jälkeen Irakissa ja lähialueilla on tapahtunut paljon, kuten koronapandemia taloussokkeineen, Quds-joukkojen komentaja Qassim Suleimanin surma Irakissa ja sitä seuranneet Iranin ohjusiskut kansainvälisten joukkojen

tukikohtiin, muun muassa, Turkin hyökkäys Pohjois-Syyrian kurdialueelle syksyllä 2019, šiiamilitiatien raketti-iskut, iranilaisen ydintutkijan salamurha aivan äskettäin, Yhdysvaltojen ilmoitus joukkojen vähentämisestä ja toki myös Yhdysvaltojen vaalit, jolla silläkin lienee vaikutuksia paitsi tähän amerikkalaisjohtoiseen operaatioon myös politiikkaan lähialueilla.

Useita näistä asioista sinänsä käsitellään tässä selonteossa, mutta analyysi ja kuvaus niiden vaikutuksista operaatioon kentällä tai turvallisuuspoliittiseen tilanteeseen alueella voisi selonteossa olla syvällisempääkin. Moni, minä itsekin, on nostanut esiin sen, että eduskunnassa olisi tilaa ja tilausta käydä nykyistä aktiivisempaa ulko- ja turvallisuuspoliittista keskustelua. Kriisinhallintaoperaatio-selonteko on yksi paikka, josta käydään, ja siitä näkökulmasta näissä selonteoissa voisi olla paikallaan avata ja analysoida operaatioiden kansainvälistä kontekstia ja operaatioalueen kehitysnäkymiä laajemminkin samoin kuin osallistumisen vaihtoehtoa ja vaikuttavuuttakin.

Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman mukaisesti kansainväliseen kriisinhallintaan osallistuminen on tärkeä osa Suomen ulko-, turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaa. Uusi ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko linjaa, että Suomi osallistuu kansainväliseen yhteistyöhön rauhan ja ihmisoikeuksien turvaamiseksi sekä yhteiskuntien kehittämiseksi. Tavoitteena on vakaampi, ennakoitavampi ja turvallisempi maailma. Turvallisen maailman rakentaminen on pitkäjänteistä ja laaja-alaista työtä, jossa on erityisen tärkeää puuttua turvattomuuden ja konfliktien juurisyihin laajan turvallisuuskäsityksen mukaisesti. Silti myös sotilaallista kriisinhallintaa tarvitaan, ja siksi on perusteltua, että Suomi jatkaa OIR-operaatiossa työtä vakaamman Irakin puolesta myös ensi vuonna ja niin kauan kuin se on tarpeen ja kansainvälisen operaation menestyksen edellytykset ovat olemassa.

14.37 **Paavo Arhinmäki vas** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Irakin turvallisuustilanne on edelleen hauras ja yleistilanne jatkuu epävakaana. Haasteena on koko Irakin vakauttaminen ja jälleenrakentaminen. Suomen tulee kantaa kansainvälistä vastuuta ja osallistua Irakin kokonaisvaltaiseen vakauttamiseen. On kuitenkin pidettävä huoli siitä, että Suomi ei joudu minkään konfliktin osapuoleksi.

Vasemmistoliiton mielestä se, että Suomi vähensi joukkojaan OIR-operaatiossa vuonna 2018 noin 100 sotilaasta noin 80 sotilaaseen, on ollut hyvä suunta. Suomalaiset joukot ovat Irakissa osallistuneet koulutus- ja neuvonantotehtäviin. Operaation kuluessa taistelevien joukkojen kouluttamisesta on siirrytty turvallisuudesta vastaavien joukkojen kouluttamiseen. On tärkeää pitää huolta, että koulutettavien joukko toimii yhtenäisesti jatkossakin.

Vuoden 2020 aikana koulutuksen painopiste on siirtynyt neuvontatoimintaan ja sen keskiössä on ollut Irakin autonomiselle kurdialueelle muodostettavan koordinaatiokeskuksen henkilöstön neuvonanto ja koulutus aselaji- ja toimialatehtäviin. Myös tämä on hyvä suunta. Vasemmistoliiton mielestä on tärkeää, että sotilaallisen kriisinhallinnan lisäksi Suomi kohdentaa enemmän apuaan myös muille sektoreille, kuten jälleenrakennukseen, siviilikriisinhallintaan ja humanitääriseen apuun. Pääpaino tulisi laittaa ei-sotilaalliselle toiminnalle.

Arvoisa puhemies! OIR-operaation lisäksi Irakissa aloitti syksyllä 2018 Naton Irakin koulutusoperaatio, johon Suomi osallistuu yhdellä sotilaalla. Selonteossa kerrotaan, että alkuvuonna 2020 on käyty keskustelua kansainvälisen kriisinhallinnan toimijoiden rooleista Irakissa. Yhtenä ratkaisumallina on noussut esille Naton operaation vahvistaminen siten, että operaatio ottaisi hoitaakseen joitakin OIR-operaation koulutustehtäviä.

Tämä puolestaan mahdollistaisi OIR-operaation asteittaisen supistumisen samalla kun Naton operaatio kasvaisi.

Vasemmistoliiton mielestä ei ole ollut perusteltua hajottaa Suomen osallistumista moneen eri operaatioon alueella. Naton operaation lisäarvo Irakin turvallisuusviranomaisten kouluttamisessa OIR-operaation lisäksi on myös edelleen epäselvä. Vasemmistoliitto ei myöskään kannata Naton operaation kasvattamista Irakissa. Afganistanin ISAF-operaatio alkoi aikoinaan koalitiojohtoisena mutta muuttui varsin nopeasti Naton johtamaksi kriisinhallintaoperaatioksi. Näin ei saa käydä Irakissa. Tavoitteena tulisi olla, että vastuu Irakin turvallisuuden takaamisesta siirretään mahdollisimman nopeasti Irakin omille viranomaisille.

Arvoisa puhemies! Tärkeä vastavoima karmealle, julmalle terroristijärjestö Isisille sekä Irakissa että Syyriassa ovat olleet kurdit, joita Suomi on Irakissa kouluttanut. Pohjois-Irakissa kurdien peshmerga-joukot ovat tehneet merkittävän työn Isisin kukistamisessa sotilaallisesti.

Vaikka kurdit eivät ole yksi ja kaikilta tavoitteiltaan yhtenäinen ryhmä, pitää kurdien poliittisia ja kulttuurisia oikeuksia tukea. Kurdeja arvioidaan olevan 25—30 miljoonaa Irakin, Iranin, Syyrian ja Turkin alueilla sijaitsevassa Kurdistanissa. Etenkin Iranissa ja Turkissa kurdeja sorretaan. Lisäksi Nato-maa Turkki pommittaa Isisiä vastaan taistelevia kurdeja sisäpoliittisista syistä, niin omassa massaan kuin naapurivaltioiden alueella. Kansainvälisen yhteisön tulee tuomita Turkin sotatoimet kurdeja vastaan entistä selvemmin.

Kurdit ovat tukeneet OIR-operaatioon osallistuneita maita, joten vastavuoroisesti näiden maiden pitää tukea kurdeja. Kurdeja ei saa unohtaa, vaan heidän oikeutettua kamppailuaan demokratian puolesta pitää tukea kaikilla tasoilla. Suomen ulkopolitiikassa kurdikysymyksen pitää nousta isommalle agendalle.

Arvoisa puhemies! Lokakuussa 2019 Irakissa puhkesi laajoja mielenosoituksia. Mielenosoittajat vaativat hallitukselta toimia korruptiota vastaan sekä parempia peruspalveluita ja työpaikkoja. Tarve uskottavalle jälleenrakentamiselle on siis suuri. Erityisen tärkeää on auttaa Irakia luomaan edellytykset demokraattiselle hallinnolle. Irak tarvitsee hallituksen, joka huolehtii ihmisoikeuksista, pitää kiinni maan vakaudesta sekä kunnioittaa perustuslakia ja kurdien itsehallintoa. Irakilaisille on voitava luoda toivoa paremmasta tulevaisuudesta.

14.42 **Anders Norrback r** (ryhmäpuheenvuoro): Ärade talman! Den redogörelse som vi nu diskuterar säger klart att det allmänna säkerhetsläget i Irak är fortsatt instabilt. Även om Isis inte längre kontrollerar några markområden i Irak har Isis fortfarande anhängare, så kallade "sovande celler" som snabbt kan aktiveras, om man tillåter dem göra det. Internationella insatser behövs för att stabilisera läget. Det finns plats för det särskilda kunnande som Finland har. Ett internationellt samarbete på alla plan behövs för att trygga världsfreden och motarbeta extremism i alla former.

Arvoisa puhemies! Irakissa Isis voi edelleen yrittää päästä hyökkäämään Irakin ja kurdien turvallisuusjoukkoja vastaan. Myöskään Iranin tukemien šiiamilitioiden raketti-iskuista Irakissa sijaitseviin tukikohtiin ei ole kokonaan päästy eroon.

Siksi meidän on kiinnitettävä erityistä huomiota alueelle lähtevien suomalaissotilaiden turvallisuuden varmistamiseen. Kriisinhallintatehtäviin osallistuvien turvallisuus on meidän vastuullamme. Riskien analysoinnin kannalta olennainen tieto on se, että turvallisuus-

tilanne Pohjois-Irakin autonomisella kurdialueella, jossa suomalaiset kouluttajat työskentelevät, on parempi kuin muualla Irakissa.

Ärade talman! Som det rapporteras i det dokument vi nu diskuterar så ledde shiamilisens attacker och spridningen av coronavirus till att man tillfälligt tvingades avbryta utbildningsverksamheten förra våren. Under sensommaren lugnade sig läget och utbildningsverksamheten har kunnat fortsätta. Det är viktigt att man kontinuerligt bedömer säkerhetsläget och drar nödvändiga slutsatser, vilket man också har gjort.

Arvoisa puhemies! Nyt käsiteltävänä olevaan OIR-operaatioon osallistuu 36 maata. Suomen joukkojen vahvuus on 80 sotilasta. Ruotsalaisen eduskuntaryhmän ja RKP:n mielestä Suomen osallistuminen Irakin ja Irakin Kurdistanin koulutusoperaatioon on perusteltua ja tärkeää alueen turvallisuuden ja vakauden palauttamiseksi.

On selvää, että Marinin hallitus haluaa Suomen olevan aktiivinen toimija Euroopassa ja kansainvälisesti. Suomen on näytettävä kykynsä ja ennen kaikkea vankka kokemuksensa toimia aloitteellisesti konfliktien ratkaisemiseksi — emme ole kansainvälisen näyttämön passiivisia sivustakatsojia.

Ärade talman! Regeringsprogrammet slår fast att det finländska deltagandet i FN:s och andra fredsmedlings- och dialogprocesser ska stärkas. Vi ska dessutom höja nivån på deltagandet i den civila krishanteringen. Det är bra och signalerar att Finland vill ha en aktiv roll.

Från ett bredare säkerhetsperspektiv är det viktigt att vi är med och utbildar både militära och civila krishanterare, samt hjälper svårt krigssargade länder som exempelvis Irak att återfå stabilare och mer mänskliga levnadsvillkor. Sådana operationer stöder också upprätthållande av den egna kompetensen.

Arvoisa puhemies! Tasavallan presidentin ja ulko- ja turvallisuuspoliittisen ministerivaliokunnan yhteiskokous linjasi huhtikuussa 2020, että Suomi valmistautuu jatkamaan osallistumistaan Isisin vastaiseen OIR-operaatioon. Päätös koskee vuotta 2021.

Kokonaisuudessa otetaan myös huomioon Naton Irakin koulutusoperaatio, josta käytetään lyhennettä NMI. Näiden kahden kansainvälisen operaation välistä yhteistyötä on vahvistettu. RKP:n ja ruotsalaisen eduskuntaryhmän mielestä on kohtuullista ja vastuullista säilyttää Suomen kokonaispanos Irakin turvallisuustilanteen vahvistamiseksi nykyisellä tasollaan. — Kiitos.

14.47 **Peter Östman kd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tilanne Irakissa on pysynyt hyvin jännitteisenä. Maa tarvitsee vakautta, kokonaisvaltaisen turvallisuustilanteen paranemista sekä talouden ja elinkeinojen elpymistä.

Irak on yhä sekä sisäisesti räjähdysalttiissa tilassa että haavoittuvainen rajoillaan. Siksi maa on riippuvainen ulkomaisesta avusta. Mutta konfliktien ja avuntarpeen tila ei saa jäädä pysyväksi. Nyt on aika vaatia todellista vastuunkantoa kaikilta alueen tasapainoon vaikuttavilta tahoilta ja myös Irakin naapurimailta.

Alkuvuonna Iran vastasi Yhdysvaltojen Irakin maaperällä toteuttamiin iskuihin ohjusiskuilla kansainvälisiä joukkoja käsittäviä sotilastukikohtia kohtaan. Selvisimme säikähdyksellä. Jää nähtäväksi, millä tavoin USA:n presidentin vaihtuminen vaikuttaa maiden suh-

teisiin ja joukkojen vähentämiseen Irakista. Kaikella tällä on heijastusvaikutuksia alueen turvallisuustilanteeseen, samoin kuin Turkin toimilla Pohjois-Irakissa. Turkin toiminta alueella on muutenkin hyvin huolestuttavaa. Myös Isiksen aktiivisuus on kasvanut viime vuodesta.

Arvoisa puhemies! Huonoista uutisista huolimatta Lähi-idässä on kuitenkin myös aitoa halua rauhaan. Yhdysvaltojen välittämät historialliset Lähi-idän rauhansopimukset luovat orastavaa toivoa. Toivomme tietenkin, että sopimukset voivat synnyttää hyvän kierteen koko Lähi-itään. Ihmiset alueella ovat hyvin väsyneitä jatkuviin konflikteihin. Tätä vakuutti minulle myös viime vuonna eduskunnassa tapaamani Islamilaisen maailmanliiton pääsihteeri Muhammad al-Issa.

Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä kannattaa Suomen osallistumisen jatkamista turvallisuussektorin koulutusyhteistyöhön Irakissa alueen turvallisuustilanteen ja muiden selonteossa mainittujen seikkojen puitteissa. Selonteossa todetaan, että koalitioon osallistumalla Suomi tukee Irakin jälleenrakennusta. Suomihan on tunnettu rauhan rakentajana. Toisaalta olisi tarpeellista keskustella myös siitä, missä vaiheessa operaatiosta voidaan irrottautua.

Arvoisa puhemies! Irakilaiset ovat edelleen suurin turvapaikanhakijaryhmä täällä Suomessa. Selonteossa todetaan: ”Suomen tavoitteena on paluu- ja palautusyhteistyötä helpottavat järjestelyt kielteisen lainvoimaisen päätöksen saaneiden turvapaikanhakijoiden osalta.” Arvoisa puhemies, valitettavasti lause on tuttu myös viimevuotisesta selonteosta. Neuvottelut palautussopimuksesta jatkuvat. Tilanne, missä sadat, jopa tuhannet kielteisen päätöksen saaneet henkilöt jäävät vapaaehtoisen palautuksen piiriin vuosikausiksi, kuormittaa meidän turvapaikkajärjestelmää. Samoin paperittomien määrän nousu on inhimillisesti kestämätöntä. On tärkeää saada aikaan toimiva palautuskäytäntö Irakin kanssa heti koronatilanteen salliessa. Siksi kysymme jälleen kerran: miten hallitus aikoo edistää vastaanottosopimuksen aikaansaamista Irakin kanssa?

Arvoisa puhemies! YK:n pakolaissopimuksessa ”pakolaisella” viitataan rodun, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskuntaluokkaan kuulumisen tai poliittisen mielipiteen tähden vainottuun henkilöön. Kannamme huolta esimerkiksi uskonnollista vakaumustaan vaihtaneiden ja tämän tähden vainottujen turvapaikanhakijoiden kohtelusta. On tärkeää varmistaa, ettei pakkopalautuksia tehdä, jos henkilö uhkaa joutua vainotuksi tai hengenvaaraan vakaumuksensa vuoksi. Samalla kun kannatamme palautussopimuksen laatimista, on tärkeää, että päätöksenteossa huomioidaan vähemmistöjen kokema vaino.

14.52 **Harry Harkimo liik** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Totesin vuosi sitten, kun tätä samaa asiaa käsiteltiin: ”Irakin turvallisuustilanne on vaikea ja monimutkainen. Vihanpito eri uskonnollista suuntausta edustavien sunnien ja šiiojen välillä sekä kurdien ja arabien välillä on aiheuttanut väkivaltaa menneisyydessä.” Valitettavasti mikään ei ole muuttunut vuodessa parempaan suuntaan. Toistuneet hallituskriisit ovat seuranneet toisiaan. Talous on kuralla, eikä vakaudesta ja pitkäjänteisyydestä ole tietoakaan. Maan turvallisuustilanne on edelleen heikko. Tämä haittaa investointien saamista maahan. Öljyn alhainen hinta on niin ikään viennistä riippuvaiselle maalle ongelma. Koronaepidemia on entisestään huonontanut tätä.

Suomi on keskittänyt tukensa Irakin Kurdistanin itsehallintoalueen peshmerga-joukoille. Ihmisoikeustilanne Kurdistanin alueella on maan paras, eikä peshmerga-joukkojen osalta tai Kurdistanin alueelta Irakista ole raportoitu systemaattisia oikeudenloukkauksia.

Suomen tukea peshmerga-joukoille voidaan siis pitää onnistuneena, ja sen jatkamiselle on vahvat perusteet. Tuloksellisuudesta on palkittava. Peshmerga-joukot kantoivat myös merkittävän osan Isisin kukistamisesta. Kurdeja ei pidä hylätä.

Perusasetelma ei ole vuodessa paljon paremmaksi muuttunut. Totesin keskeisen ongelman edellisen selonteon käsittelyssä, ja tilanne on edelleen pääpiirteissään samankaltainen: ”Nykyisen, šiiavaltaisen hallinnon turvallisuusjoukkojen tukemiseen liittyy monia avoimia kysymyksiä. Eurooppaan ja Suomeen kohdistunut turvapaikanhakijoiden aalto Irakista poikkesi aiemmin nähdystä. Suuri osa Eurooppaan ja Suomeen tulleista irakilaisista turvapaikanhakijoista oli sunneja. Useat heistä olivat kokeneet vainoa nimenomaan šiialaisten aseellisten ryhmittymien taholta.”

Irakin turvallisuusjoukoille annettava tuki luo todellisen riskin sille, että Suomi osoittaisi samalla tukea niille aseellisille šiialaisille ryhmille, jotka on integroitu osaksi turvallisuusjoukkoja. On todellinen riski, että avustaessamme Irakin turvallisuusjoukkoja olisimme myös suoraan avustamassa näitä toistuviin oikeudenloukkauksiin. Ennen tuen osoittamista Irakin turvallisuusjoukoille on selvitettävä, suuntautuuko Suomen tuki mahdollisesti oikeudenloukkauksiin syyllistyville tahoille ja vaikuttaisiko se siten kielteisesti väkivallan kierteen lopettamiseen.

Tämä onkin ydin. Tähän hallituksen pitää kyetä vastaamaan. Mikä on hallituksemme vastaus? Mikä on tilanne oikeudenloukkausten suhteen, ja missä määrin syylliset ovat joutuneet vastuuseen?

Kaiken Irakin keskushallinnolle ja turvallisuusjoukoille suuntautuvan tuen tulee olla ehdollista. Irakin hallinnolle ei tule antaa tukea missään muodossa, ennen kuin se suostuu kunnioittamaan kansainvälisiä sopimuksia ja ottaa vastaan oman maansa kansalaiset. Kansainvälinen yhteistyö perustuu vastavuoroisuusperiaatteeseen. Mikäli Irak haluaa tukea maan jälleenrakentamiseen, tulee sen allekirjoittaa palautussopimus. Tosin pelkkä paperi ei riitä. Ruotsilla tämmöinen palautussopimus on, mutta se ei toimi käytännössä. Bumaka on bumaka, ja praktika on praktika.

Suomi perusti suurlähetystön Irakiin. Onko tämä millään tavalla auttanut suomalaisten toimijoiden asemaa ja turvallisuutta alueella? Mikä on hallituksen arvio tästä? Ulkoministeri Haaviston näkemys olisi hyvä kuulla tästä asiasta.

Liike Nyt hyväksyy tuen jatkamisen peshmerga-joukoille. Suhtaudumme erittäin suurella varauksella Irakin turvallisuusjoukoille annettavaan tukeen, koska näemme siinä mahdollisia riskejä siitä, että tuen vaikutukset osoittautuisivat kielteisiksi.

Lopuksi: Olemme ehdottomia siinä, että kriisinhallintaa pitää jatkaa. Mutta me olemme ehdottomia myös siinä, että edellytämme palautussopimuksen tekemistä.

14.57 **Ulkoministeri Pekka Haavisto:** Arvoisa puhemies! Ensinnäkin kiitos eduskuntaryhmille ja ryhmien puolesta puhuneille siitä, näin ymmärsin, hyvin laajasta tuesta, jonka suomalainen kriisinhallinta, osallistumisemme OIR-joukkoihin ja osallistumisen jatko täältä saa. Totta kai oli monia yksityiskohtia tässä, mutta on tärkeää, että suomalaisten kriisinhallitsijoiden takana on yksimielinen eduskunta ja yksimielinen Suomi. Työ on erittäin vaikeaa, niin kuin tässä on kuvattu. Olosuhteet eivät ole lainkaan helpot eivätkä ole viime vuosina myöskään helpottaneet.

Edustaja Kari hyvässä puheenvuorossaan kuvasi sitä, miten terrorismin vastainen taistelu yhdessä maassa koituu meidän kaikkien hyväksi, ja tämä on tietysti ajattelutapa koko

tässä operaatiossa, Isisin vastaisessa operaatiossa, myöskin Irakissa. Terrorismi ei valitettavasti tunne rajoja.

Edustaja ja ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja Niikko nosti esiin tämän Irakin kompleksisuuden. Kun siellä itse vierailin nyt koronakriisin aikana, niin ulkoministeri huokasi raskaasti, että heillä on maa, jossa häärivät naapurimaat: Iran yhdellä kulmalla, Turkki yhdellä kulmalla, kansainvälisiä joukkoja on siellä, niin että tavallaan se heidän suvereniteettinsa on monella tavalla kysymyksen alla. Ja tämä on varmasti se kysymys: milloin Irak pääsee kontrolloimaan omia alueitaan, mutta myöskin kontrolloimaan omia alueitaan tätä Isis-ryhmää vastaan? Hän näytti kartalta aluetta peshmerga-joukkojen ja Irakin hallinnon välissä, josta hän sanoi, että tämä on se alue, nämä ovat ne vuoret ja alue, missä Isis liikkuu, eikä kummallakaan, ei peshmergoilla eikä Irakin hallituksella, ole sinne pääsyä. Aika surullinen tilanne oman maan osalta, juuri kuten sanoitte. Kiinnititte myös hyvin huomiota jesidien tilanteeseen ja ihmisoikeuskysymykseen, jotka tietysti Euroopassa puhuttavat tavattoman paljon.

Edustaja Kaunisto otti hyvässä puheenvuorossaan esiin kysymyksen siitä, miten tilanne mahdollisesti muuttuu Bidenin hallinnon aikana ja miten tämä siirtymä tapahtuu, kun samaan aikaan presidentti Trumpin hallinto on päättänyt vähentää joukkoja tuolla alueella. Tämä on se suuri kysymys, ja tähän ei nyt tässäkään hallituksen kannanotossa ole voitu ottaa kantaa, kun ei tunneta ihan tarkkaan, miten tämä siirtymä tulee menemään. On ongelma, jos Yhdysvallat yksipuolisesti tekee ilmoituksia ja vetää sieltä joukkoja tilanteessa, jossa muut joutuvat sitten vain reagoimaan siihen, mitä tapahtuu. Olisi hyvä, että tässä kansainvälinen yhteistyö toimisi paremmin. Olen puhunut ulkoministeri Pompeon kanssa myöskin tästä kysymyksestä, mutta aivan semmoista selvää linjaa ja selvää vastausta tästä on vaikea hahmottaa. Yhteistyö sinänsä on toiminut kahdenvälisestikin hyvin, ja odotan, että se toimii myöskin USA:n uuden hallinnon aikana.

Edustaja Ovaska otti tämän laajan turvallisuusnäkemyksen ja kokonaisvaltaisuuden omassa puheenvuorossaan huomioon, sen, miten turvallisuus ja kehitys tukevat toisiaan — näin itsekin tästä ajattelen — ja myöskin sen, että koalitiosta ei voi lähteä yksipuolisesti. Se on tärkeä näkökulma.

Edustaja Harjanne kaipasi ehkä tähän analyysiin vielä vähän lisää syvyyttä, ja toivottavasti tämä keskustelu ja sitten ulkoasiainvaliokunnassa kuulemanne asiantuntijat pystyvät sitä syvyyttä vielä lisäämään. Tämä Isisin leviäminen on erittäin kiinnostava ilmiö, tämä, mitä on tapahtumassa pohjoisessa Afrikassa, Sahelin alueella, ja nyt saadaan uutisia Mosambikista, että Mosambikissa on tätä liikehdintää, tiedämme Nigerian Boko Haramin, jolla on samanlaisia sympatioita, ja nyt viimeksi Afganistanissa sanotaan, että osa näistä iskuista on Isisin tekemiä. Joten tämä on tällainen monipaikkainen terroristiliike ja vaatii kansainväliseltä yhteisöltä myöskin hyvin koordinoituja toimia.

Edustaja Arhinmäki perustellusti kysyi tässä, miksi hyvää OIR-operaatiota sitten oltaisiin siirtämässä Naton yhteyteen. Tässähän on takana tämä Suleimanin kuolema ja se kysymys, miten Irak suhtautui Yhdysvallat-vetoiseen operaatioon sen jälkeen. Tämä on ollut erittäin vaikeaa keskustelua, ja siinä ikään kuin Nato tietyllä tavalla tarjoutui avuksi, että voisiko sitten Nato-johtoisuus ja Eurooppa-johtoisuus tässä helpottaa, mutta tästähän ei ole mitään lopullista ratkaisua olemassa. Mutta tässä oli taustansa, tällä kysymyksellä.

Edustaja Norrback puhui hyvin näistä nukkuvista soluista ja edustaja Östman Turkin roolista tässä.

Edustaja Harkimo ja monet muut ottivat tämän palautussopimuksen esille. Irakin ulkoministeri teki hyvin selväksi, että he ovat saaneet nyt maassa sisäisen sopimuksen siitä, että ottavat kaikki vapaaehtoisesti tulleet — hyväksyvät sen, että näille annetaan joku tämmöinen palautusraha, kotiutusraha, tuetaan sillä tavalla — ja kaikki rikolliset. He ovat valmiita ottamaan kaikki rikolliset, jotka ovat rikoksiin syyllistyneet. Mutta tämmöisiä muita pakkopalautettuja he eivät ole valmiita vielä ottamaan. Tämä on erittäin vaikea keskustelu kansainvälisen yhteisön ja Irakin välillä. Suomen tuki, totta kai, on sille, että palautussopimus saataisiin aikaan mahdollisimman pian.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Kaikkonen, 3 minuuttia.

15.03 **Puolustusministeri Antti Kaikkonen:** Arvoisa puhemies! Ministeri Haavisto vastasi jo aika laajasti kysymyksiin. Ehkä omalle tontilleni tulivat nuo huomiot, mitkä liittyvät turvallisuustilanteeseen ja riskiarvioon ja joukkojen omasuojaan, joka myös tuli tässä parissa puheenvuorossa esille. Näistä muutama huomio vielä.

Irakin yleistilanne: voi sanoa, että se jatkuu todella epävakaana, mutta on paljon alueittaista vaihtelua ja alttiutta nopeille muutoksille, elikkä ennakoitavuus on aika haasteellista. Isis kykenee edelleen toteuttamaan terrori-iskuja Irakissa. Painopiste näyttää olevan pääkaupunki Bagdadin pohjoispuolisilla alueilla, joille Isis aiemminkin levittäytyi. Näiden iskujen kohteena ovat pääasiassa Irakin keskushallinnon ja Irakin autonomisen kurdialueen viranomaiset ja sotilaat sekä alueiden siviilit. Lisäksi PMF-militioiden eräät šiialaiset osastot ja niistä irronneet osat tekevät iskuja, jotka kohdistuvat koalitioon, sen logistisiin kuljetuksiin sekä diplomaatteihin. Havaintojen mukaan erityiskohteena näyttää olevan Yhdysvallat. Isis pyrkinee jatkamaan iskuja Irakin turvallisuusjoukkojen ja kurdien peshmerga-joukkojen ryhmityksiä vastaan. On mahdollista, että šiamilitioiden raketti-iskut tukikohtiin Irakissa jatkuvat lähitulevaisuudessa.

Yleisesti ottaen keskeisimmät uhkatekijät operaatioille ovat suora-ammuntatuli ja epäsuora tuli sekä räjähde- ja itsemurhaiskut, joissa käytetään myös ajoneuvoja. Maastossa on lisäksi miinoja ja räjähtämättömiä ampumatarvikkeita. Tällaisessa ympäristössä siellä toimitaan. Voi kuitenkin todeta, että OIR-operaatiota tai suomalaisia joukkoja kohtaan ei arvioida olevan suoraa uhkaa. Koronaepidemian muodostama terveysturvallisuusuhka jatkuu, vaikka OIR-operaatio on pystynyt jatkamaan uudelleen toimintaansa.

Ja vielä tästä omasuojasta, mitä se aivan käytännössä siellä on. Suomalaiset sotilaat on aseistettu henkilökohtaisilla aseilla. Pääsääntöisesti se tarkoittaa rynnäkkökivääriä tai pistoolia. Lisäksi kaikilla sotilailla on henkilökohtainen suojavarustus.

Liikkuminen näitten tukikohtien välillä: Tarpeetonta liikkumista ei tietenkään ole, mutta silloin, kun liikkua täytyy, liikutaan panssaroiduilla ajoneuvoilla ja saattueissa. Tukikohtien sisäkehän suojaus tapahtuu tämän koalition joukoilla. Suomalaisilla kouluttajilla on kyky suojata oma toimintansa.

Haluan, arvoisa puhemies, aika suoraan kertoa näistä tilanteista, koska on aina tärkeätä, että kun päätöksiä tehdään, niin hahmotetaan se, että kriisinhallintaoperaatioihin aina liittyy riskinsä. Toimitaan parhaan mukaan niin, että ne eivät realisoidu, mutta näinkin joskus voi käydä, niin kuin vuosikymmenien varrella suomalaisiakin loukkaantuneita ja menehtyneitäkin näissä on. Siksi on kovin tärkeää ja arvostettavaa, että täältä löytyy laaja poliittinen tuki sille, että Suomi tätä tärkeää työtä tekee.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja nyt siirrytään debattivaiheeseen. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat debattiin osallistua omalta paikaltaan, painamaan V-painiketta ja nousemaan seisomaan.

15.06 **Mika Kari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomalaiset kriisinhallintatyöhön osallistuvat miehet ja naiset tekevät korvaamattoman arvokasta työtä: korvaamattoman arvokkaan palveluksen kriiseissä oleville ihmisille mutta myös kotimaalleen Suomelle ja Euroopalle. Tässä yhtenä osana on kriisinhallintaoperaatioon osallistuvien henkilöiden omasuojaus — tästä puhuttiin. Olen kymmenen vuotta ollut puolustusvaliokunnan jäsen, ja joka kerta puolustusvaliokunnassa, yhdessä koko eduskunnan kanssa kiinnitämme tähän samaan asiaan huomiota, hyvä niin.

Tässä ministerit vastasivat jo varsin laajasti täällä salissa esitettyihin kysymyksiin. Näiden palauttamissopimusten tai lähinnä palauttamisprosessin — niin kuin tiedämme, Ruotsilla on sopimus mutta ei prosessia — osalta itsekin toivoisin ja tiedän, että tässä eduskunnassa laajasti yhdytään toiveeseen, että tämän palautusjärjestelmän toimivuuden taakse pitää saada vielä enemmän voimaa niin, että myös oikeutus kansainväliselle kriisinhallintatyölle, [Puhemies koputtaa] kansallinenkin oikeutus, jatkossa olisi edelleen vahva.

15.07 **Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri, olisin tietysti enemmän halunnut nostaa keskusteluun tätä omasuojan riittävyyttä. Kuten mainitsitte, niin meillä on varmaan henkilökohtaisella tasolla omasuoja sotilaalla olemassa, mutta sitten jos ollaan tukikohdassa vaikka majoituksessa, niin meillähän ei ole suojausta ehkä siinä määrin kuin joillain muilla on vaikkapa majoituksen osalta. Jos tulee vaikkapa tällaista granaattitulta tai ohjuksia, kuten Iranista ammuttiin aikaisemmin, niin semmoinen olisi kohtalokas isku meidän sotilaillemme, jos sellainen sattuisi tulemaan heidän kohdalleen siellä, missä he majoittuvat, ja siinä mielessä: Voiko tätä omasuoja-asiaa jollakin tavalla parantaa? Tämä olisi erittäin tärkeää, koska me emme halua tietenkään suomalaisten sotilaiden joutuvan miltään osin vaaraan, jos tällaista vastaavanlaista rakettitulta vielä jatkossa esiintyy.

Ja toisen asian haluan nostaa tietysti esille siitä, miten me voimme konkreettisella tasolla edistää tätä kielteisen turvapaikan saaneiden irakilaisten turvapaikanhakijoiden maasta poistamista. [Puhemies koputtaa] Jos eivät he vapaaehtoisesti poistu, [Puhemies: Aika!] niin mitä muita keinoja meillä on siihen käytettävissämme?

15.08 **Jaana Pelkonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Rauhanturvaaminen ja kriisinhallinta ovat olleet merkittävä osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa yli kuuden vuosikymmenen ajan. Yksin Suomi ei kuitenkaan kriisejä ratkaise, tämän ymmärrämme kaikki, vaan tarvitaan suurempia liittoumia, ja Suomen osallistumisen jatko OIR-operaatiossa ensi vuoden loppuun saakka on perusteltua.

Palaisin itsekin vielä tähän palautussopimusasiaan, joka on huomioitu jo hyvin monessa puheenvuorossa, ja ministeri Haavistokin asiasta jo hieman puhui vastauspuheenvuorossaan. Kysyisin vielä tarkentavan kysymyksen ministeri Haavistolta: Mikä on seuraava askel tässä palautusneuvotteluasiassa? Onko sellaista edes tiedossa ja miten tätä asiaa yhdessä EU:n kanssa edistetään ja edistetäänkö?

Ja puolustusministeri Kaikkoselta puolestaan kysyisin asiasta, josta salissa myös jaetaan suuri huoli, eli joukkojemme omasuojasta: pidetäänhän omasuojasta riittävää huolta? — Kiitos.

15.10 **Jouni Ovaska kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä taitaa olla tällä hetkellä meidän ainoa määräaikainen operaatiomme, nyt kuudetta kertaa käsittelyssä, ja mietin sitä, miten arvioitte tätä ensi vuoden kehitystä — josko tämäkin operaatio mahdollisesti muutettaisiin toistaiseksi voimassa olevaksi.

Lisäksi kiinnittäisin huomiota tähän kriisinhallinnan kokonaisuuteen, josta on paljon keskusteltu. Mehän teimme operatiivista ja taktista arviointia erilaisten operaatioiden kohdalla, mutta monesti ehkä se laaja ulkopoliittinen tavoitteenasetanta koetaan sensitiivisemmäksi, ja kyllä itse koen, että osana kriisinhallintaa myös ulkopoliittiset tavoitteet yhdistyvät siihen työhön. Tätä vartenhan meillä nyt parlamentaarinen komitea työskentelee, ja toivon, että me siellä — itse istun myös mukana — pystyisimme asettamaan tavoitteita ja arvioimaan tätä laajaa kriisinhallintaa, toki sotilaallista siviilikriisinhallintaa mutta myöskin niin operaatioiden kuin ulkopoliittisten tavoitteiden ympärillä.

15.11 **Atte Harjanne vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hienoa seurata, että tässä salissa tuntuu vallitsevan aika selkeä yksimielisyys siitä, että Suomen on kannettava myös sotilaallisen kriisinhallinnan puitteissa oma vastuunsa globaalista vakaudesta ja turvallisen maailman tekemisestä.

Kiitos ministereille hyvistä vastauksista. Irak on tosiaan kompleksinen paikka, jossa paikallisia ja alueellisia jännitteitä riittää, joten arvostus siellä vakautta rakentaville suomalaisille on kyllä suuri.

Edustaja Ovaskan tavoin olisi ollut kiinnostavaa kuulla tästä lähivuosien kehityksestä suhteessa operaatioon, mutta jatkan kysymystä ihan yleisesti meidän kriisinhallintamme puolesta: Miltä rekrytointi tällä hetkellä näyttää? Löytyykö meillä motivoituneita osaajia ja lähtijöitä sotilas- ja siviilikriisinhallintaan tällä hetkellä?

15.12 **Paavo Arhinmäki vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme kouluttaneet kurdien peshmerga-joukkoja, jotka ovat vastanneet aika monen maan puolesta taistelusta tätä karmeaa Isis-terroristijärjestöä vastaan, ja kurdit ansaitsevat suuren kiitoksen tästä. Samaan aikaan kuitenkin moni kurdi kokee, ihan perustellustikin, että heidät on unohdettu sen jälkeen, kun työ muiden puolesta on tehty. Turkki ei pommita kurdeja vain omassa maassaan, vaan hyökkäsi myös Syyrian pohjoisosassa sijaitsevalle kurdien autonomiselle alueelle Rojavaan. Voi sanoa, että se oli laiton hyökkäys toiseen maahan.

Nyt kysymykseni kuuluukin: Mitä Suomi tekee? Miten Suomi nostaa kurdikysymyksen isommalle agendalle omassa ulkopolitiikassaan ja EU:n ulkopolitiikassa? On äärimmäisen tärkeää, että kurdeja, jotka ovat tässä taistelussa olleet keskeisessä asemassa, ei unohdeta, heitä ei jätetä, vaan heidän demokraattisia pyrkimyksiään tuetaan. [Mika Niikko: Juuri näin!]

15.13 **Peter Östman kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka Isis-joukot ovat menettäneet Irakissa sijainneet alueensa, heidän edustamansa ideologia elää yhä irakilaisessa yhteiskunnassa. Isishän pakotti aikoinaan monet irakilaiset perheet pakenemaan kodeistaan. Nyt joillakin perheillä on ollut mahdollisuus palata Niniven tasangolle ja aloit-

taa elämänsä ja yhteisönsä jälleenrakennus. Väkivalta kristittyjä kohtaan kuitenkin jatkuu Irakissa: hyökkäyksiä, ryöstöjä ja jopa murhia tapahtuu edelleen. Muslimeista kristityiksi kääntyneet pitävät uskonsa usein salassa. Islamin hylkäämistä pidetään suurena häpeänä. Oma perhe tai muut lähiyhteisön jäsenet saattavat hyökätä kääntyneen kimppuun, mikäli hänen uskonsa tulee ilmi. Haluaisin kysyä, miten Suomen hallitus ja EU ottaa [Puhemies koputtaa] nämä seikat huomioon.

15.14 **Antti Kurvinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olemme kaikki täällä hyvin yksimielisiä siitä, että turvallisuusoperaatiota Irakissa kannattaa jatkaa, ja varmasti voi todeta näinkin suoraviivaisesti, että Irakin vakauttaminen ja Irakin turvallisuus on myös suomalaisten ja koko Euroopan turvallisuuden etu, sillä me torjumme ennen kaikkea karmeaa terrorismia, jota viime vuosina varsinkin Isis on harjoittanut, sekä muitakin epävakauttavia ilmiöitä, kuten hallitsemattomia turvapaikanhakija- ja maahanmuuttoaaltoja.

Puhemies! Haluaisin kysyä vastaavilta ministereiltä — ulkoministeriltä tai puolustusministeriltä, kumpi katsoo paremmaksi vastata — kaksi kysymystä vielä tarkentaen: Minkälaisia toimia Irakissa ja Lähi-idän lähialueilla tehdään, jotta näihin terrorismin ja epävakauden juurisyihin päästäisiin? Miten saataisiin ihmisoikeuksien kunnioittamista, demokratiaa, inhimillistä kehitystä, sosiaalista ja sivistyksellistä kehitystä eteenpäin?

Ja kysyisin, puhemies, kun ulkoministeri mainitsi Afganistanin, josta kansainvälinen yhteisö on lähdössä pois: onko uhkana, että Isis [Puhemies koputtaa] nousee Afganistanissa, ja mitä tehdään, jotta Isis ei nousisi Afganistanissa?

15.15 **Riikka Purra ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On aivan totta, että Suomenkin edun mukaista on Irakin vakauttaminen — erityisesti siksi, että me olemme kohdemaa turvapaikanhakijoille. Irak on myös siitä merkillinen maa, että siellä on niin vaarallista, että joskus sinne palautettu kielteisen turvapaikkapäätöksen saanut saattaa jopa saada leikisti surmansa, ja tästä sitten seuraa esimerkiksi langettava tuomio Suomelle Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa ja kuukausien, ehkä vuosien show, joka jatkuu sisäpolitiikassa, hallinnossa ja todennäköisesti oikeusistuimissa. Toivottavasti tämänkin asian hoitamiseen voidaan käyttää Suomen ja Irakin välisiä diplomaattisia suhteita.

Mitä tulee palauttamiseen, mistä useimmat täällä ovat samaa mieltä, tämähän tunnustetaan laajasti myös unionin tasolla. Siihen eivät valitettavasti näytä toivomuspuheet auttavan. Tarvitaan hyvin laaja-alaista yhteistyötä viisumipolitiikassa, kauppapolitiikassa ja kehityspolitiikassa, ja tämä on tunnustettu [Puhemies koputtaa] myös komission uudessa maahanmuuttopaketissa.

15.16 **Juha Sipilä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaikki ryhmät näyttävät yksimielisesti tukevan operaation jatkamista, hyvä näin. Operaatio on tuottanut tuloksia, mutta maan turvallisuustilanne on erittäin hauras. Poliittinen tilanne on sekaisin, ja talous on kuralla. Operaatiota kannattaa kuitenkin jatkaa, koska Isis pyrkii koko ajan hakemaan alueella uutta jalansijaa.

Valiokuntakuulemisessa jäi askarruttamaan yksi asia, joka on täällä noussut useammankin kerran esille. Ulkomaalaisiin joukkoihin tehdään koko ajan iskuja ja tehdään uusilla tavoilla iskuja, joten sinne lähetettyjen joukkojen omasuojaan täytyy kiinnittää aiempaakin enemmän huomiota. Kysyisin ministereiltä — osittain ministeri Kaikkonen tähän jo vasta-

sikin: Miten pystymme näissä olosuhteissa turvaamaan joukkojemme turvallisuuden? Miten omasuoja erityisesti raketti-iskuja vastaan on käytännössä järjestetty?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Vielä debattipuheenvuoro edustaja Lindtmanille. — Olkaa hyvä.

15.17 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen osallistuminen Isisin vastaiseen koalitioon on vahva osoitus siitä, että olemme sitoutuneita kansalliseen yhteistyöhön ja terrorismin torjuntaan. Sen vuoksi ryhmämme on helppo tukea tätä selonteon linjaa, jossa osallistumista turvallisuussektorin koulutusyhteistyöhön jatketaan myös ensi vuonna. Keskeistä tässä on, niin kuin monessa puheenvuorossa on tullut esiin, Irakin yhteiskunnan tukeminen niin, että se maa saataisiin jaloilleen.

Palautussopimuksesta, johon tässä useimmat ovat viitanneet: Todella nyt komission esityksessä yhteisestä maahanmuuttopolitiikasta keskeisenä osana oli näiden palautusten tehostaminen, myöskin kehitysapupuoli. Miten ulkoministeri näkee, onko tässä nyt aiempaa paremmat mahdollisuudet siihen, että EU löytäisi tässä yhteisen sävelen? [Puhemies koputtaa] Uskon, että sitä jos jotain tarvitaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ja nyt meillä on aikaa sillä tavalla, että keretään muutama 5 minuutin puheenvuoro ja sen jälkeen ministereitten vastaukset ottamaan. — Edustaja Yrttiaho, olkaa hyvä. Enintään 5 minuutin puheenvuoro.

15.18 **Johannes Yrttiaho vas:** Arvoisa puhemies! Hallitus esittää, että Suomi jatkaisi osallistumista Irakin niin sanottuun koulutusoperaatioon, tällä kertaa vuoden 2021 loppuun. Osallistumista on pidennetty vuoden pätkissä siitä saakka, kun Suomi on operaatioon osallistunut, eli vuodesta 2015. Loppua ei ole näkyvissä, päinvastoin vaikuttaa siltä, että Marinin hallitus on laajentamassa Suomen osallistumista Yhdysvaltain johtamaan sotilaalliseen operaatioon vielä nykyisestäkin. Päätökset on tarkoitus tehdä Naton puolustusministerikokouksessa helmikuussa 2021.

Osallistumisen laajentaminen on ongelmallista kahdesta syystä:

Ensinnäkin siksi, että irakilaiset suhtautuvat hyvin kriittisesti ulkomaalaisten joukkojen läsnäoloon maassa. Irakin parlamenttihan vaati kaikkien ulkomaalaisten sotilaiden poistumista maasta tämän vuoden alussa.

Toinen ongelma on, että operaation luonne näyttää olevan muuttumassa siitä, miksi se kuusi vuotta sitten perustettiin. Kun Yhdysvaltain johtama liitto muodostettiin vuoden 14 syyskuussa, perusteluna oli tarve luoda Isisin vastainen rintama. Suomi liittyi koalitioon tuona samana vuonna. Terroristijärjestö Isis oli julistanut perustaneensa Irakin ja Syyrian alueelle kansainvälisen islamilaisen kalifaatin. Isis oli valtaamassa suuria alueita sekä Irakista että Syyriasta, ja näytti mahdolliselta, että Isisistä olisi tulossa valtiollinen toimija. Yhdysvallat julisti Isisin voitetuksi terroristijärjestön menetettyä maa-alueensa Irakissa joulukuussa 2017.

Lokakuussa 2019 Turkki aloitti hyökkäyksen Syyrian kurdialueelle. Trumpin hallinnon sallima hyökkäys avasi uusia toimintamahdollisuuksia Isisin maan alla olleille ryhmittymille. Seurauksena Isis tekee jälleen iskuja lähes päivittäin sekä Irakissa että Syyriassa. Se ei kuitenkaan ole enää samanlainen uhka kuin muutama vuosi sitten.

Tämä selonteko vaikenee Turkin hyökkäyksen vaikutuksista — ehkäpä siksi, että Irakin kurdialue, jossa suomalaiset ovat kouluttaneet kurditaistelijoita, on paitsi Yhdysvaltain myös Turkin läheinen liittolainen. Näissä selonteoissa on vuosi toisensa jälkeen vaiettu kurditaistelijoiden koulutukseen liittyvistä ongelmista. Kurdialueen sisäinen ja kurdiryhmien keskinäinen valtataistelu, korruptio, muihin etnisiin ryhmiin kohdistuva syrjintä ja ongelmat keskushallinnon kanssa sekä suhteet Turkkiin ja Irakin vuoristoalueilla toimiviin kurdeihin sivuutetaan vaieten.

Arvoisa puhemies! Irakin operaation luonteen muuttuminen tunnustetaan selonteossa epäsuorasti. Selonteko toteaa: ”Irak on joutunut entistä hankalampaan asemaan Yhdysvaltojen ja Iranin välienselvittelyssä, ja tämä on heijastunut Iran-mielisten šiiamilitioiden tekemien iskujen merkittävänä lisääntymisenä. Kehityskulku sai alkunsa vuodenvaihteessa, jolloin voimankäyttö Yhdysvaltojen ja Iran-mielisten šiiamilitioiden välillä lisääntyi.”

Suomalaiset ovat nyt Irakissa mukana muuttuneessa operaatiossa, jonka tavoitteena on estää Iran-mielisiksi luonnehdittujen šiiapuolueiden asemien vahvistuminen. Tavoitteen, jota Suomen ulkopoliittinen johtokin näyttää seuraavan, on asettanut presidentti Trumpin hallinto, joka koko olemassaolonsa ajan on pyrkinyt kokoamaan Iranin vastaista liittoutumaa. Yhdysvallathan murhasi Irakissa viime tammikuussa presidentti Trumpin määräämällä ohjusiskulla iranilaisen kenraalin Suleimanin. Iran vastasi tuohon iskuun. Iskulla Yhdysvallat haki yhteenottoa Iranin kanssa. Uuden sodan mahdollisuus Lähi-idässä olikin tuolloin käsin kosketeltava. Marinin hallitus, etunenässä ulkoministeri Haavisto, tuomitsi kyllä Iranin iskut Irakiin mutta ei Trumpin määräämää Suleimanin murhaa, ja samoin toimi valitettavasti myös tasavallan presidentti Niinistö. Haavisto otti Irakin suurlähettilään puhutteluun, koska iskut vaaransivat myös suomalaissotilaiden turvallisuuden, mutta Yhdysvaltain suurlähettilästä Haavisto ei ottanut puhutteluun.

Arvoisa puhemies! Muutama päivä sitten Iranissa salamurhattiin iranilainen tiedemies. Maailmalla moni on pitänyt sitä Israelin ja Yhdysvaltain uusimpana yrityksenä suistaa Lähi-idän alue uuteen sotaan. Onko Suomen johdossa kukaan sanonut iskusta mitään, ministerit, presidentti? En ole ainakaan itse tällaisia lausuntoja havainnut.

Puhemies! Irakin sotilaallisella operaatiolla, johon Suomi osallistuu, ei ole YK:n valtuutusta. Miksi Suomi sitten osallistuu vuodesta toiseen Irakin operaatioon, ja miksi operaatiota on jopa tarkoitus laajentaa? Suomalaisten mukanaolon todellinen syy selviää selonteon avainlauseessa sivulla 6. Se kuuluu: ”Samalla edistetään yhteistyötä Yhdysvaltojen kanssa.” Osallistuminen siis edistää Suomen ja Yhdysvaltain sotilasyhteistyötä. Operaation laajentaminen on Yhdysvaltain ja Naton tahto. Tämän laajentamisen uhkana on, että operaatio muuttuu osaksi Iranin vastaista liittoutumaa, [Puhemies koputtaa] jota Yhdysvallat pyrkii rakentamaan. — Kiitoksia, puhemies.

15.24 **Antti Kurvinen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tuossa debattivaiheessa kysyin kaksi kysymystä ulkoministeriltä ja puolustusministeriltä, ja niihin herkeämättä odotan vastausta.

Puhemies! Kun tähän keskusteluun tulin, niin mietin, että Irak on ollut kriisissä ja sekaisin koko oman aikuisikäni. Muistan — taisin olla seitsemäntoista silloin — kun alkoi tämä toinen Persianlahden sota tai Irakin sota silloin George W. Bushin aikana kauan, kauan sitten, ja siitä lähtien siellä on ollut epävakaa tilanne. On todella surullista Irakin kansan kannalta, että maata ei saada vakautettua ja paremman kehityksen tielle. Varmaan se on semmoinen iso kehikko tälle koko keskustelulle: miten Irak ja koko Lähi-itä saataisiin semmoi-

selle tielle, että siellä ihmisten olisi hyvä elää, ei tarvitsisi lähteä valtavien kansainvaellusten tänne Eurooppaan ja miten siellä loppuisi väkivalta ja toisin ajattelevien ja toisin uskovien sortaminen. Tämä on varmaan se suuri kysymys, ja toivonkin, että kuulen ministereiltä, miten tähän inhimilliseen kehitykseen, demokratiaan, ihmisoikeuksien kunnioittamiseen, oikeusvaltiokehitykseen Irak ja koko Lähi-itä pääsisivät ja näitä juurisyitä terrorismiin ja epävakauteen saataisiin hallintaan.

Arvoisa puhemies! Irakhan on tärkeä valtio Suomelle. Aika ison ratkaisun hallitus teki, Marinin hallituksen ohjelmassa on suurlähetystön perustaminen Irakiin, pitkään pitkään aikaan. Se on iso tulevaisuuspanostus, iso panostus hallitukselta, ja me tiedämme myös, että Suomessa on paljon — voiko käyttää irakilaista diaspora-termiä — turvapaikanhakijoita, humanitääristä maahanmuuttoa Irakista. Irakin tulevaisuus vaikuttaa myös Suomen tulevaisuuteen. On tärkeää, että maa vakautuisi.

15.26 **Mika Kari sd:** Arvoisa herra puhemies! Hyvä, että tässä eduskuntasalissa käydään aika ajoin tätä ulko- ja turvallisuuspoliittista keskustelua. Joku viikko sitten annoimme puolustusvaliokunnan puheenjohtajan Ilkka Kanervan kanssa haastattelun, jossa toimme esiin huolemme, että viime vuosien aikana ulko- ja turvallisuuspoliittinen keskustelu on jäänyt aika vähiin määrällisesti ja usein ehkä semmoiseen lyhyeen debatointiin laajemman keskustelun sijaan. Olen miettinyt useamman kerran, liekö tämä yksi syy sille, että suhtautumisemme tässä tasavallassa ulkomaailmaan ja sen edustajiin on usein hieman pölyttynyttä ja jopa tunkkaista. Eli ulko- ja turvallisuuspoliittiselle keskustelulle on myös täällä eduskuntasalissa äärimmäisen iso poliittinen ja yhteiskunnallinen tilaus.

Tässä on mahdollisuus vielä muutamalla sanalla kysyä ja ehkä vähän kommentoidakin.

Itse näen, että tällä sotilaallisella ja siviilikriisinhallinnalla on tiivis kohtalonyhteys kehitysapuun, ja kun kehitysavun tasosta eduskuntasalissa usein miekkaillaan, niin pitäisikö meidän osata poliitikkoinakin ymmärtää ja hahmottaa paremmin tämän kehitysavun osa osana tätä sotilaallista ja siviilikriisinhallintaa? Jotta emme joutuisi raskaampiin toimiin, on mielekästä tukea yhteiskuntien kehitystä kohti demokratiaa, tyttöjen ja naisten oikeuksia ja niin edelleen kehitysavun kautta, jotta me emme joudu menemään luotiliivit päällä maailman kahinoihin.

Kysymyksenä ulkoministerille vielä tästä Yhdysvaltain roolista kansainvälisessä sotilaallisessa kriisinhallinnassa: Yhdysvallat on ainoa suurvalta, joka pystyy maailmalla toimimaan isolla mittakaavalla, ja näissä sotilaallisissa kriisinhallintaoperaatioissa Yhdysvaltojen rooli ei ole ainoastaan keskeinen, vaan se on koko operaation ydin. Heidän ilmakuljetuskykynsä ja kaikki muu tekniikkansa on ylivertaista. Jos Yhdysvallat vetäytyisi tämäntyyppisestä operaatiosta kuin OIR on, niin näettekö ulkoministerinä, että Euroopalla olisi edes yhdessä laittaa sitä, joka Yhdysvalloilta lähtisi pois tuolta alueelta?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt on yksi puheenvuoro vielä tähän varattuna. Totean, että meillä on nyt muutama minuutti aikaa käydä tätä keskustelua ja vielä ministereitten vastaukset.

15.28 **Mika Niikko ps:** Arvoisa puhemies! Edustaja Karille täytyy todeta se, että kehitysapu ei ole taikasana. Jos se olisi, niin se olisi kaikkina vuosikymmeninä toiminut jo moneen kertaan. Irakille annettu 35 miljoonaa euroa vuodesta 2014 saakka ei ole nyt sellainen ponnistus, joka näkyisi siinä hallinnon uudistuksessa tai korruption vähentämisessä siinä

määrin, että sellaista kannattaisi jatkaa. Tämän johdosta perussuomalaiset tänään esitti vaihtoehtobudjetissaan kehitysapuun erittäin suuret leikkaukset, ja meidän mielestämme kehitysapu olisi täydellisen remontin tarpeessa.

Mutta mitä tulee tähän Irakin selontekoon, niin haluaisin nostaa esille vielä sen asian, että tämän tarkoitushan on tuoda rauhaa, vakautta ja turvallisuutta Irakiin, jotta pakolaisuus ja siirtolaisuus ei kasvaisi sieltä, mikä on ihan hyvä tavoite. Mutta samanaikaisesti täytyy myös nostaa esille se, että meidän täytyy rauha, vakaus ja turvallisuus taata myös Euroopassa ja myös Suomessa. Silloin kun me teemme kansallisia päätöksiä, niin meidän täytyy tehdä sille asialle jotakin, jos laittomasti maassa olevat henkilöt eivät suostu vapaaehtoisesti palaamaan maasta pois. Ja silloin varsinkin, jos niitä henkilöitä, jotka ovat mahdollisesti vaaraksi tälle yhteiskunnalle, on Suomessa useita satoja, kuten suojelupoliisi on maininnut, niin kyllä tällaiset henkilöt pitää ehdottomasti laittaa säilöön. Tätä vastausta eivät ole perussuomalaiset saaneet muilta puolueilta, miksi me emme voisi yksimielisesti päätyä siihen, että laitetaan säilöön kaikki, jotka eivät vapaaehtoisesti palaa Irakiin. Silloin se paluuhalu varmasti kasvaisi siellä säilössä ollessa. Tämä olisi oikeanlaista isänmaallista politiikkaa, ja tätä, edustaja Kari, peräänkuulutan myös sosiaalidemokraateilta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Sitten mennään eteenpäin. Ministeri Haavisto, 5 minuuttia, ja ministeri Kaikkonen, 3 minuuttia.

15.30 **Ulkoministeri Pekka Haavisto:** Arvoisa puhemies! Edustaja Kurviselle: puhuitte tästä lähetystön avaamisesta Irakissa ja tietysti niistä riskeistä, joita se sisältää, mutta myöskin siitä avusta, jota se voi tuoda siellä toimiville suomalaisille kriisinhallintaihmisille, mutta myöskin meidän kaupallemme ja meidän yhteyksillemme, siviiliyhteyksillemme Irakiin sillä on tärkeä rooli.

Muistan, kun itse 30 vuotta sitten olin siellä Bagdadissa, toistakymmentä suomalaista oli panttivankina, lähettiläällä oli veripussit ja hiekkasäkit siinä omassa eteisessään. Ajattelin, että tästä ei hyvää seuraa, eikä siitä seurannutkaan. Persianlahden sota alkoi ja perään tuli vielä toinenkin sota, ja silloin ajattelin, voiko vaikeammassa tilanteessa lähettiläs olla, kun yrittää suojata panttivankina olevia suomalaisia. Tätä kriisiä on eletty kaikkien näiden vuosien läpi Saddam Husseinin ajoista asti. Erittäin vaikea tilanne, ja siinä mielessä tietysti, jos suhteuttaa, niin jollain tavalla normaalielämä on pääosin päässyt jatkumaan Irakissa onneksi kaikkien näiden kriisien jälkeen.

Edustaja Yrttiaho, onko tuomittu tai reagoitu iranilaisen tiedemiehen kuolemaan? Kyllä. Ulkoministeriön tviittiketjussa on yhdytty korkean edustajan Borrellin ja koko EU:n tuomitsevaan reaktioon tällaista murhaa kohtaan.

Edustaja Purra käytti erinomaisen puheenvuoron tästä EU-politiikan kokonaisuudesta tässä sekä palautuskysymyksissä että Irakin tuessa ja muussa, ja yhdyn kaikkeen siihen, mitä sanoitte. Tämähän ei ole vain Suomen asia, ja olemme ottaneet esille sekä palautuskysymykset että laajemman Irak-tuen myöskin koko ajan systemaattisesti EU-pöydässä. EU:n pitäisi tässä toimia yhdessä ja vahvempana, ja olen siinä samaa mieltä. Myöskin edustajat Pelkonen, Kari ja muut mainitsivat tämän palautussopimuksen tärkeyden, ja yhdyn kaikkiin näihin puheenvuoroihin.

Edustaja Östman otti esille tämän kristittyjen roolin ja kristityt vähemmistöt Irakissa ja muualla tuolla alueella ja kysyi, mikä on Suomen laajempi politiikka tässä. Ilman muuta suojelemme ja pyrimme suojelemaan vainon kohteeksi joutuneita, uskontonsa vuoksi vai-

non kohteeksi joutuneita, myöskin kristittyjä. Tämä on tärkeä osa Suomen ulkopolitiikkaa. Olimme mukana nyt myöskin Puolassa järjestetyssä kokouksessa, jossa juuri tämä kristittyihin kohdistuva vaino oli yhtenä tärkeänä teemana.

Edustaja Arhinmäki useammassa puheenvuorossa tässä otti esille kurdikysymyksen ja kurdien hyvin suojattoman aseman. Olen vieraillut Arbilissä, sikäläisen johdon kanssa käynyt keskusteluja, ja kysyitte, miten Suomi on reagoinut näihin kurdeihin kohdistuviin hyökkäyksiin ja vääryyksiin. Suomi oli ensimmäisten joukossa tämän hallituksen reagoitua erittäin voimakkaasti syksyllä 2019 Turkin invaasioon Syyrian puolelle kurdialueelle, ja taisimme olla ensimmäinen asevientikiellon ilmoittaja Euroopan maista, että siinä mielessä olemme myöskin tähän kurdien suojaan kiinnittäneet huomiota.

Edustaja Kurvisella oli myöskin kysymys Isisin roolista suhteessa Afganistaniin, miten vältytään, ettei tämä liike pesiydy sinne. Dohassahan on meneillään Afganistanin rauhanneuvottelut, ja se sellainen kummallinen asia, joka yhdistää nyt Talebania ja Afganistanin hallitusta, on Isis-vastaisuus. Isis koetaan ulkopuolisena tunkeutujana ja tulijana Afganistanin elämään, jota Talebankaan ei hyväksy. Tätä on tietysti täältä ulkoa tarkkailevan vaikea ymmärtää, mitkä ovat kaikkien näiden liikkeiden erot, mutta niitä eroja on, ja nyt kun Afganistanin rauhansopimusta tehdään, niin siellä vallitsee siis yksimielisyys siitä, että sen pitäisi olla sellainen rauhansopimus, joka estää Isisin vallan laajentumisen Afganistanissa, ja tätä tavoitetta tietysti on tavattoman helppo meidänkin tukea. Toivotaan muuten tietysti ihmisoikeusmyönteistä ja naisten asemaa säilyttävää ratkaisua Afganistanissa.

Edustaja Ovaska otti erinomaisesti esille laajempien ulkopoliittisten tavoitteiden tarkastelun kriisinhallinnan yhteydessä. Olen samaa mieltä, että teette erittäin tärkeää työtä nyt siellä komiteassa, kun mietitte tätä laajaa kuvaa, missä meidän pitäisi olla, millä perusteella ja ehkä myöskin, miten siviili- ja sotilaallinen kriisinhallinta pelaisi vielä paremmin yhteen ja miten niiden välillä olisi jatkumo. Se on erittäin tärkeää.

Edustaja Kari otti kehityskysymykset esille, miten tämä rauhanturvan, kriisinhallinnan ja kehityksen jatkumo toimisi. Sama vastaus siihen: siinä pitäisi myöskin sitten EU:lla olla tämä, että nämä eivät ole erillisiä saarekkeita, vaan pelattaisiin tässä yhteen, ja tätä linjaa Suomikin on ajanut.

Lopuksi esititte hyvin vaikean kysymyksen, mitä tapahtuisi esimerkiksi Irak-operaatiossa, jos Yhdysvallat kokonaan sen jättäisi — tai voi kysyä Afganistan-operaatiosta samaa, jos Yhdysvallat ei olisi lainkaan läsnä. Tällä hetkellä Euroopalla ei ole sellaista yhteistä valmiutta, jolla sotilaallisesti hyvin vaikeisiin tilanteisiin mentäisiin yhdessä, ja useinhan tämä sotilaallinen puoli pohjaa sitten Nato-rakenteisiin, ja siinä Yhdysvalloilla on kyllä äärimmäisen tärkeä rooli. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Kaikkonen, 3 minuuttia.

15.35 **Puolustusministeri Antti Kaikkonen:** Arvoisa puhemies! Kun tässä tuli useampi kysymys tästä joukkojen turvallisuudesta ja omasuojasta, ainakin edustajat Niikko, Pelkonen ja Sipilä tähän kiinnittivät huomiota, niin sen voi todeta, että suomalaiset joukot eivät ole siellä iskujen pääkohde, mutta siitä huolimatta ei voi sulkea täysin pois sitä, etteikö jotain voisi sattua.

Muutama lisäys tuohon aikaisempaan puheenvuorooni vielä, mitä sanoin. Siellä tukikohdassahan on asianmukaiset pommisuojat, ja lisäksi tehtiin vielä lisätoimenpiteitä tä-

män vuoden tammikuussa olleen raketti-iskun johdosta, silloinhan iskettiin Erbilin tukikohdan alueelle. Eivät suomalaiset nyt siinäkään suuressa vaarassa olleet, mutta kuitenkin sen verran lähelle tuli, että pommisuojaan siellä silloin mentiin. Tämän jälkeen suojarakenteita ja sirpalesuojia elikkä niin sanottuja shelttereitä on vahvistettu, tämän tukikohdan vartiointia ja valmiutta on parannettu, T-walleja on rakennettu koko tukikohdan lokeroimiseksi ja suojaamiseksi, ja nämä T-wallithan ovat tällaisia teräsbetonielementtiseiniä, mitä tyypillisesti käytetään näitten tukikohtien suojaamiseen. Lisäksi ulkopuolisten työntekijöitten taustoja selvitetään entistä tiukemmin ja tarkemmin, elikkä esimerkiksi tämäntapaisia toimenpiteitä siellä on lisäksi tehty. Kyllä tähän asiaan kovin paljon huomiota kiinnitetään.

Sitten edustaja Harjanne kysyi, onko lähtijöitä sotilaalliseen krihaan. Se on aivan hyvä kysymys. Voin sen suoraan sanoa, että ei nyt oikein jonoksi saakka ole lähtijöitä. Eli kyllä aina operaatioihin on lähtijät saatu, mutta ei mitään tungosta ole. Sellaista taloudellista porkkanaa kuin verovapaa auto takavuosina ei ole enää samalla tavalla saatavissa. Olemme jotakin tehneet tämänkin asian suhteen: itse asiassa oliko elo- vai syyskuun alusta, kun korotimme sotilaallisen kriha-henkilöstön palkkoja noin 6 prosentilla. Ei se raha nyt varmaan päällimmäinen motiivi siinä lähtijöillä ole, mutta kyllä silläkin tietysti merkitystä on, kun ihmiset harkitsevat, lähtevätkö tämmöisiin aika haastaviin olosuhteisiin mahdollisti pitkäksikin ajaksi. Ja muutamia muitakin houkuttelevuutta lisääviä toimenpiteitä on tehty.

Arvoisa puhemies! Tässä oikeastaan ne, mitkä itselleni kohdistuivat. Tässä nyt jää 30 sekuntia vielä käyttämättä, mutta ehkä lopuksi voin toivottaa eduskunnan puhemiehelle hyvää nimipäivää.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia, kiitoksia. Niin teen myös teille.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan, jolle puolustusvaliokunnan on annettava lausunto.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ravitsemisyritysten uudelleentyöllistämisen tukemisesta ja toiminnan rajoitusten hyvittämisestä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 238/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

15.38 **Työministeri Tuula Haatainen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tällä lakiesityksellä vähennämme pienten ravitsemusyritysten hallinnollista byrokratiaa ja siitä aiheutuvaa kustannusta yksinkertaistamalla tilinpäätösvelvoitteita, jotka liittyvät hyvityksen saamiseen kuluvan vuoden huhti—toukokuun kiinnipitoajalta. Enää ei olisi velvollisuutta laadituttaa erityisiä tilinpäätöslaskelmia kiinnipitokauden ja vertailukauden tu-

loksista, joten pienyritys välttyisi niiden laadinnasta ja tilintarkastuttamisesta aiheutuvilta lisäkustannuksilta, jotka voivat olla merkittäviä saatuun hyvitykseen verrattuna.

Tämä helpotus toteutettaisiin täysin lakiteknisesti, eikä se edellytä muutosta niihin määrärahoihin, jotka talousarviossa on hyväksytty ravitsemusyritysten tukemiseksi voimassa olevalla lailla. Lakiesityksen perustana on lievennys, jonka komissio on tehnyt EU:n valtiontukisääntöihin nykylain säätämisen jälkeen.

Kun ravitsemusyritysten uudelleentyöllistämisen tukemisesta ja toiminnan rajoitusten hyvittämisestä annettua lakia säädettiin, sen perustana oli eduskunnan vahva tahto yritysten hyvittämisestä kohtuullisesti siitä, että asiakastilat määrättiin koronapandemian vuoksi kiinnipidettäviksi huhti—toukokuussa. Kuluvan vuoden heinä—elokuussa KEHA-keskus toteutti lain nojalla joukkomaksatuksen, jossa hakemuksetta — siis suoraan verotietojen perusteella — suoritettiin kaikkiaan 7016 ravitsemusyritykselle hyvitystä noin 74 miljoonaa euroa. Valtaosa näistä yrityksistä oli pienikokoisia. Kaikkien kohdalla tämä menettely ei kuitenkaan ollut mahdollinen verotustietojen vajavuuden takia. KEHA-keskus onkin hakemusperusteisesti maksanut hyvityksiä lisäksi noin 16 miljoonaa euroa lokakuun loppuun mennessä. Siten kaikkiaan hyvityksenä on suoritettu noin 90 miljoonaa euroa.

Yrityskohtaisesti hyvityksen määrään vaikutti suoraan se, kuinka paljon myynti oli laskenut vertailukauteen nähden. Kohtuulliseksi hyvitykseksi laissa säädettiin enintään 15 prosenttia myynnin laskusta. Hyvittäminen kohdennettiin eduskunnan tahdon mukaisesti kaikille niille ravitsemusyrityksille, jotka olivat kiinnipitovelvoitteen alaisia. Yhdenmukaisen kohtelun toteuttamiseksi lain piiristä ei poissuljettu niitäkään yrityksiä, jotka olivat olleet vaikeuksissa jo ennen koronaepidemiaa.

Soveltamisalan kattavuuden vuoksi laki kiinnitettiin EU:n valtiontukikehikossa erityissäännökseen, joka sallii hyvityksen myös jo aiemmin vaikeuksissa olleelle yritykselle, kun kyse on luonnonmullistuksesta tai sen kaltaisesta poikkeuksellisesta tapahtumasta. Asianomaista EU-säännöstä — Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 2b-kohtaa — on muissa unionivaltioissa käytetty muun muassa kansallisten lentoyhtiöiden tukemiseen tulivuorenpurkauksen aiheuttaman lentokiellon ajalta. Tähän artiklan kohtaan kiinnittämisen vuoksi lain nojalla myönnetyt hyvitykset ovat alisteisia Euroopan komission edellyttämälle jälkikäteiselle tarkastukselle, jota laissa nimitetään ”toteutumaperusteiseksi rajoitukseksi”. Sen tarkoituksena on tarvittaessa leikata hyvitys enintään siihen määrään, jolla kiinnipitoaikana kertynyt tappio ylittää vertailukauden tappion.

Vaikka tällainen leikkuri toteutuu vain poikkeuksellisesti, siitä aiheutuu merkittävä hallinnollinen rasite ja kustannus jokaiselle hyvitystä saaneelle ravitsemusyritykselle. Leikkurin mukaisen valvonnan toteuttaminen edellyttää tavanomaisen tilinpäätöksen laadinnan ohella poikkeuksellisia kirjanpitolaskennallisia toimenpiteitä. Niin kiinnipitokaudelta kuin vertailukaudelta on ravitsemusyrityksen laadittava kausikohtaiset tuloslaskelmat, jotta voidaan varmistua lain edellyttämällä tavalla toteutumaperusteisen rajoituksen täyttymisestä. Nämä kausilaskelmat eivät suinkaan tekeydy itsestään kirjanpitojärjestelmistä, automaattisesti, vaan leikkuri edellyttää tapauskohtaisesti suoritettavaa laskennallista kohdentamista, jotta kausille kuuluvat erät tulevat huomioiduiksi säännösten mukaisesti. Lisäksi tilintarkastajan on otettava kantaa rajoituksen toteutumiseen tilintarkastuskertomuksessaan. Näistä toteutumiskohtaisen rajoituksen edellyttämistä kirjanpidollisista erityistoimista samoin kuin tilintarkastajan varmennuksesta aiheutuu kustannuksia, jotka eivät kuulu tilitoimistojen ja tilintarkastajien sopimusten piiriin, joten ne tulevat veloitettaviksi ravitsemusyrityksiltä erillispalkkioina.

Toisaalta hyvitykselle ei ole laissa säädetty vähimmäistasoa, koska siihen ovat oikeutettuja kaikki ravitsemusyritykset, jotka ovat kärsineet tästä kiinnipitovelvoitteesta. Siten siinä tapauksessa, että hyvitys on arvoltaan vähäinen, voi olla mahdollista, että edellä tarkoitetut erillispalkkiot ovat jopa yrityksen saamaa hyvitystä suuremmat. Sinänsä laki sallii sen, että ravitsemusyritys palauttaa hyvityksen KEHA-keskukselle ennen tilinpäätöksen vahvistumista ja näin välttyisi toteumaperusteisesta tarkastelusta aiheutuvista kustannuksista. Tämä hallinnollinen rasite ja kustannus johtuu yksinomaan EU:n valtiontukisäännöstä, eikä se millään muotoa ole eduskunnan edellyttämän kohtuullisen hyvityksen toteuttamisesta aiheutuva.

Nyttemmin, tämän lain voimaantulon jälkeen, EU-komissio on kuitenkin julkistamallaan tiedonannolla muuttanut valtiontukikehikkoa siten, että tuen saantimahdollisuus ulotetaan myös jo ennen koronapandemiaa vaikeuksissa olleisiin pienyrityksiin ilman, että tuella on vastaavanlaisia laskennallisia rajoituksia kuin tässä 107 artiklan 2b kohdan mukaisessa tukijärjestelmässä, joka on nyt siis Suomen hyvityssäännöstön perustana.

Ottaen huomioon pienyritykselle tästä toteumaperusteisesta tarkastelusta aiheutuvan kustannusrasitteen, joka voi olla hyvin huomattava, nyt käsillä oleva esitys saattaa eduskunnan tahdon mukaisen hyvitysmenettelyn pien- ja mikrokokoisten ravitsemusyritysten osalta mainitun komissiopäätöksen helpotusten piiriin. Komissio ei salli tätä helpotusta pientä suuremmille yrityksille. Koska pienyritystä ei enää koskisi toteumaperusteinen rajoitus, jonka todentaminen edellyttää tätä merkittävää laskentateknistä työtä, ei myöskään olisi tarvetta erityiselle tilinpäätösinformaatiolle mainitun rajoituksen toteutumisesta.

Koska esitetty säännös ei puuttuisi myöntämisedellytyksiin eikä laskentasäännöksiin, hyvitys olisi myönnetty sääntömääräisenä, jos esityksen mukaiset säännökset olisivat sisältyneet lakiin jo sen tullessa voimaan toukokuussa.

Esitetty helpotus ei tarkoita hyvityksen myöntämisen edellytysten uudelleenkäsittelyä KEHA-keskuksessa, eikä tämä edellytä ravitsemusyritykseltä itseltään erityisiä toimenpiteitä, jotta pääsee helpotuksen piiriin. Ravitsemusyrityksen olisi vain mainittava tilinpäätöksessään kuuluvansa esityksen tarkoittamiin pienyrityksiin.

Esityksen mukaiset helpotukset ulottuvat myös niihin pieniin ravitsemusyrityksiin, joille hyvitys on jo myönnetty. Niin ikään tällä voimaantulosäännöksellä mahdollistettaisiin jo leikkurisäännön perusteella takaisin suoritetun hyvityksen palauttaminen hakemuksesta sellaiselle pienyritykselle, jonka tilinpäätös on laadittu ennen esityksen mukaisen lainmuutoksen voimaantuloa. Esitys ei tarkoita muutosta määrärahoihin, jotka talousarviossa on jo hyväksytty.

15.46 **Mats Löfström r:** Ärade herr talman! Tack till regeringen för det här lagförslaget. I förslaget föreslås att kostnadsbelastningen för små förplägnadsföretag, alltså restauranger, lindras genom att förfarandet för beräkning av gottgörelse förenklas. Likaså lindras kraven på bokslutsinformation, vilket lättar de återkravsskyldigheter som Europeiska kommissionen förutsätter jämfört med den gällande lagen.

Syftet med propositionen är att lätta på den administrativa bördan för samma företag när det gäller särskilda kalkylmässiga förpliktelser, och minska den kostnadsbelastning som dessa medför för små restaurangföretag med beaktande av att gottgörelsen kan vara rätt liten i förhållande till kostnaderna för de särskilda bokföringstekniska åtgärderna och för revisionen, vilket ministern också lyfte fram.

Det här är mycket välkommet. Många restauranger, kaféer och barer har kämpat för sin överlevnad under coronapandemin. En restaurangföretagare är dock inte alltid expert på administration utan på det mat- och dryckeshantverk han eller hon gör.

Summorna är i dessa fall små och de går till många mikroföretag med små resurser för administration — ändringen är således motiverad. Förplägnadsrörelserna är i många fall personliga livsverk och innefattar också många arbetsplatser. Restaurangstödet har varit mycket viktigt efter den stängning av verksamheten som regeringen beslöt om på grund av coronapandemin och för att stoppa dess smittspridning i våras.

Det är välkommet att detta stöd också gällt på Åland och stött åländska restaurangföretagare. All hjälp är viktig för att företagen ska överleva pandemin och det är viktigt att man som konsument fortsätter stödja sina lokala restauranger och företag på de sätt man kan så att de finns kvar också efter den här krisen. Så tack till regeringen för det här lagförslaget.

Arvoisa herra puhemies! Esityksen tavoitteena on keventää ravitsemisyrityksiin kohdistuvaa hallinnollista taakkaa erityisesti laskennallisista velvoitteista ja pienentää niistä aiheutuvaa kustannusrasitetta pienissä ravitsemisyrityksissä ottaen huomioon, että erityisistä laskentateknisistä kirjanpitotoimista ja tilintarkastuksesta aiheutuvaan kustannukseen nähden hyvitys voi olla sangen vähäinen. Lakiin lisättäisiin säännös, jolla kevennettäisiin pienille ravitsemisyrityksille aiheutuvaa kustannusrasitetta yksinkertaistamalla hyvityksen laskemismenettelyjä. Niin ikään ehdotetulla säännöksellä kevennettäisiin pienikokoisten ravitsemisyrityksien tilinpäätösinformaatiota koskevia vaatimuksia saadun hyvityksen osalta.

Tämä esitys on tärkeä, koska se poistaa byrokratiaa ja auttaa meidän ravintolayrityksiämme myös Ahvenanmaalla. Kiitos, hallitus, siitä.

15.49 **Antti Kurvinen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Tällä esityksellä kevennetään hallinnollista taakkaa ja vähennetään byrokratiaa tähän niin sanottuun ravintolatukeen liittyen, joka säädettiin, koska ravintoloiden toimintaa jouduttiin rajoittamaan koronapandemian takia. Tämä on varmasti erinomainen esitys. Ylipäänsä kaikenlaisen turhan byrokratian vähentäminen on mielestäni oikein erinomainen asia, erityisesti tässä tilanteessa, missä ravitsemisalan yritykset ovat koronan kurimuksessa. He eivät tarvitse enää yhtään lisäpainetta ja lisästressiä, ja sinänsä esitys on varmasti oikein hyvä.

Arvoisa puhemies! Elämme valitettavasti koronan toisen aallon nousevaa aaltoa. Ehkä aallonharjaa ei valitettavasti vielä ole nähty, vaan se nähdään ehkäpä lähiviikkoina, jos näin käy. Tämä sairaus on ollut yllättävä ja sen vaiheita on vaikea ennakoida, mutta asiantuntijat meille ovat sanoneet, että ehkä lähiviikkoina, valitettavasti joulun aikaan tai joulun alla, me näemme tämän niin sanotun toisen aallon huipun. Nythän on virinnyt julkisuudessa keskustelu siitä, pitäisikö ravintoloita entistä voimakkaammin sulkea ja ravintoloitten toimintaa rajoittaa sairauden leviämisen ehkäisemiseksi. Meillähän on olemassa hyvä portaikko siitä, miten ravintoloihin suhtaudutaan riippuen siitä, onko alue perus-, kiihtymis- vai leviämisvaiheessa koronan osalta. Nythän ollaan tehty esimerkiksi asiakaspaikkoihin rajoituksia, ja ne ovat olleet varmasti ihan perusteltuja toimenpiteitä, vaikkapa tietysti ravintola-alalle vaikeita.

Haluan omasta puolestani — ja uskallan sanoa, että ehkäpä keskustan puolesta muutenkin — sanoa, että me emme kuitenkaan kannata mitään ”varmuuden vuoksi” tehtäviä ravintolatoiminnan rajoituksia. Voi olla, että me joudumme puuttumaan vielä ravintolatoi-

mintaan entistä voimakkaammin kuin mitä nyt puututaan, mutta sellaisten ratkaisujen, joissa ravintola-alalle tehdään uusia rajoituksia, pitää perustua epidemiologiseen, lääketieteelliseen ja tieteelliseen arvioon, eikä niitä pidä tehdä sen takia, että nyt ravintolat pitää laittaa kiinni sen takia, että on laitettu joukkueurheilua kiinni tai muuta. Semmoisia moralistisia perusteita tai tämmöiseen hätään, paniikkiin perustuvia perusteluita ei mielestäni pidä ravintolarajoituksille tehdä.

Ravintola- ja matkailuala on todella, todella vaikeuksissa tällä hetkellä Suomessa. Nyt me jo tiedämme, että kaikki yritykset eivät voi toimintaansa jatkaa, ja nyt pitää olla tarkkana siitä, että emme ota käyttöön lääkkeitä, jotka ovat kovempia kuin itse tauti, ja aiheuta semmoista inhimillistä vahinkoa, joka ei ole tarpeen. Seurataan tilannetta ja yritetään löytää tapoja, miten voimme ravintola-alaa auttaa tässä todella vaikeassa tilanteessa.

15.52 **Leena Meri ps:** Arvoisa puhemies! Oikeastaan lähettäisin hallitukselle terveisiä. Oli hyvä puheenvuoro tuossa edustaja Kurvisella tästä tilanteesta. Meille tulee myöskin yksittäisiä lakiesityksiä, jotka koskevat yrityksiä, niiden velvollisuuksia, rahoitusta tai vaikkapa konkurssilakia. Niitä nyt on jo kolmas tulossa. Samoin meillä on tänään käsittelyssä saatavien perintälaki, joka koskee sitten taas trattaperintää. Sitten meillä on myös ulosottoon muutoksia, jotka ovat väliaikaisia. Ne kaikki ovat olleet koronan vuoksi tehtäviä ja väliaikaisia. Oikeastaan kaipaisin kokonaisarviota. Meillä on nyt hyvin siilomaisesti eri ministeriöiden aloilta — niin kuin valmistelu tietysti tapahtuukin — tuotu eduskuntaan näitä lainsäädäntöjä, ja valiokunnissa ja kansanedustajilla alkaa olla vaikeuksia hahmottaa, minkä lain perusteella ollaan oikeasuhtaisia ja tarkoituksenmukaisuusharkinta on tehty riittävällä huolellisuudella, koska ne tehdään aina vain siilomaisesti koskien juuri sitä lakiesitystä. Ja kun on monta samaan suuntaan vievää lakiesitystä, mitä se tekee luottoyhteiskunnalle, mitä se tekee yritysten vakavaraisuudelle, tiedonsaannille?

Ja mitä tulee tuohon koronaan, niin varmaan moni yritys haluaa toimia vastuullisesti ja niin edelleen, mutta siellä on kuitenkin se heidän oma elantonsa ja leipänsä, niin että sitten, kun lähdetään tarvittaessa ensi vuodelle valmistelemaan jonkinlaisia tukia yrityksille, jospa ne kohdentuisivat vähän paremmin kuin silloin viimeksi. Aluksi oli sitä haparointia.

Olen katsonut nyt, kun perustuslakivaliokunta antoi lokakuun alussa mietinnön koskien eduskunnan tiedonsaantioikeutta, ja siellä oli aika kovaakin kritiikkiä lainvalmistelun tasosta ja eduskunnan tiedonsaantioikeudesta. Nyt olisi ehkä hyvä pysähtyä asian äärelle ja miettiä, miten meillä olisi laadukasta lainvalmistelua, jotta me emme tässä talossa ainakaan pahentaisi asioita huonolla lainvalmistelulla.

Tällaiset terveiset kokonaisuudesta, jotta olisi helpompi täälläkin päässä tehdä ratkaisuja. — Kiitos.

15.54 **Ari Koponen ps:** Puhemies! Edustaja Kurvinen täällä nosti esiin asian, että lääkkeet eivät saisi olla kovempia kuin itse tauti. Se on kyllä ihan hyvin sanottu. Tänään on esimerkiksi Japanista tullut itsemurhatilastoja. He tilastoivat näitä aika reaaliaikaisesti. Siellä ovat jo pidempään olleet laskusuunnassa itsemurhat, mutta nyt koronan aikaan ne ovat lähteneet aika jyrkästi nousuun.

Eli juuri näin: lääkkeet eivät saa olla kovempia kuin itse tauti.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Näin keskustelu... — Anteeksi, edustaja Kurvinen, olkaa hyvä.

15.55 **Antti Kurvinen kesk:** Herra puhemies! Tiedän, että olette tehokas toimija ja olisitte toivonut, että olisimme päässeet asioissa eteenpäin, mutta sallinette, että vielä otin puheenvuoron, kun edustaja Koponen käytti niin hyvän puheenvuoron.

Itse olen vähän miettinyt, että niin ravintolatoimintaan koronaoloissa kuin kaikkeen muuhunkin elämään meidän pitäisi suhtautua sillä tavalla — kun emme tiedä, kestääkö tämä koronatilanne puoli vuotta, vuoden vai yli vuoden — että meidän pitäisi yrittää elää mahdollisimman normaalisti ottaen huomioon koronan tuomat rajoitukset, niin kuin me täällä eduskunnassakin: meillä on maskeja naamalla, käsidesiä, mutta silti parlamentaarinen toiminta jatkuu. Samoin minusta ravintoloissa käymistä ei pitäisi lopettaa. Todella upeita innovaatioita — take away -ruokaa, varaa yökerho omalle kaveriporukalle, siis tämmöisiä hienoja — markkinoilla tapahtuu. Yrittäjät ovat luovia ihmisiä, ja vapaalla sektorilla on luovuutta ja on tämmöistä tapahtunut. Minusta olisi hyvä, että me vastuullisesti käyttäisimme vaikka matkailu- ja ravintola-alan palveluita emmekä nyt ihan lukittautuisi täysin omaan kotiimme, kämppäämme.

Edustaja Koponen otti esille nämä koronan vaikutukset ihmisten henkiseen jaksamiseen, kansainväliset tulokset Japanista. Minulla ei ole tilastoa, mutta olen kuullut kyllä ammattilaisilta aika huolestuttavia viestejä, että ihmisillä alkaa henkiselle jaksamiselle osua tämä korona. Siinä myös meidän kaikkien pitäisi miettiä, miten — otan esimerkiksi semmoisen ryhmän kuin opiskelijat, jotka ovat muuttaneet toiselle paikkakunnalle, ja kaikki tapahtumat ja uusien ystävien saaminen ovat menneet ruutujen taakse ja ei ole opiskelijayhteisöä — vaikkapa heitä tuettaisiin henkisesti, koska koronakriisi ei ole vain terveydellinen kriisi, kyllä tämä on yhteiskunnallinen, koko yhteiskunnan läpäisevä kriisi.

15.56 **Paula Risikko kok:** Arvoisa puhemies! Tässä käytettiin hyviä puheenvuoroja, ja siitä innostuneena vain totean sen, että juuri näin, että meillä koronatilannehan on siis paitsi terveydellinen, se on taloudellinen, se on sosiaalisia vaikutuksia aikaan saava, ja siitä syystä meidän pitäisi, kun aina puhutaan siitä, että katse palloon, nyt katsoa oikeaan palloon. Nyt me aika paljon joudumme katsomaan siihen koronapalloon, ja totta kai sekin pitää hoitaa, mutta meillä on kyllä paljon suurempia ongelmia, ja jos emme hoida tätä hyvin, niin meille tulee entistä suurempia ongelmia. Jos mietitään, mitä siellä on: siellä on taloudellisia ongelmia, siellä on todella yksinäisyyttä, mielenterveysongelmia, lastensuojeluilmoituksia on tullut enemmän, perheväkivaltaa, katuväkivaltaa, vaikka sun mitä. Tämä on erittäin tärkeää, että tänne tuodaan esimerkiksi nyt tällaisia esityksiä, jotka nimenomaan räätälöidään ja joilla tuetaan sitä kohtaa, että se normaali elämä voisi jatkua. Meidän jokaisen on tietysti huolehdittava siitä omalta osaltamme, mutta tietysti meidän päättäjien pitää huolehtia siitä, että me oikeasti katsomme oikeaan palloon ja hoidamme kyllä koronan, opimme elämään sen kanssa, koska tässä nyt menee vielä jonkin aikaa ennen kuin siitä irti päästään, ja sitä paitsi mehän emme koskaan tiedä, kuinka kauan se tässä yhteiskunnassa on muuttaen viruksena muotoaan. Mutta kaiken kaikkiaan meidän on mietittävä todella tätä kaikkea, mihin edustaja Koponenkin viittasi, eli sitä, että hoito ei ole vakavampi kuin tauti. Siitä syystä, että ne seurannaisvaikutukset ovat niin voimakkaita, nyt pitäisi hyvin äkkiä käydä keskustelu siitä, mitä kaikkea meidän pitäisi tehdä.

Henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että meidän pitäisi vielä ennen joulua, ennen kuin täältä lähdetään, keskustella ajankohtaiskeskustelu täällä salissa, yhdessä kaikki kansanedustajat, miten selvitään tulevaisuudesta. Nythän me tällä hetkellä teemme töitä tuolla valiokunnissa, me teemme paljon, että me saamme talousarvioesityksen ja näitä koronalake-

ja eteenpäin, mutta nyt pitäisi katsoa jo kauas eteenpäin. Helmikuu tulee, sinne on aika pitkä aika, ja voi tapahtua tammikuun aikana vaikka mitä. Siitä syystä pitäisi olla tarkka suunnitelma, ja se pitää olla nimenomaan parlamentaarisesti. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi koulumatkatukilain väliaikaisesta muuttamisesta
Hallituksen esitys HE 236/2020 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 30 minuuttia ja asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

15.59 **Mikko Kinnunen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Koulumatkatuki mahdollistaa monen opiskelijan opiskelun erityisesti harvaan asutulla seudulla. Sivistysvaltiomme haluaa varmistaa, että kaikki nuoret voivat opiskella tasavertaisesti asuinpaikasta ja varallisuudesta riippumatta. Koulumatkatuen saajamäärät ja menot ovat syksyn 2020 aikana olleet pienemmät kuin syksyllä 2019. Koulumatkatuen saajia on ollut vuoden 2020 elokuussa 1 280 vähemmän, syyskuussa 1 850 vähemmän ja lokakuussa 2 830 vähemmän kuin vastaavina kuukausina vuonna 2019. Koulumatkatukimenoja on tarkastelujakson aikana puolestaan ollut yhteensä noin 900 000 euroa vähemmän kuin vuonna 2019. Tilannetta on syytä tarkastella, analysoida ja ratkoa tarpeen mukaan oikeudenmukaisella tavalla.

Hallituksen esitys muuttaa koulumatkatukilakia väliaikaisesti koronaepidemiaan liittyvien rajoitusten ja niistä johtuvien poikkeuksellisten opetusjärjestelyiden vuoksi. Koulumatkatukilaissa säädetään tuen myöntämisestä nykyisen oppivelvollisuusiän ylittäneille tarkoitettuja perusopetuksen opintoja, lukio-opintoja tai ammatillisia opintoja harjoittavan opiskelijan asunnon ja oppilaitoksen välisestä päivittäisestä koulumatkasta aiheutuviin kustannuksiin. Koulumatkatuen tarkoituksena on korvata pääsääntöisesti opiskelevan opiskelijan päivittäisten koulumatkojen kustannuksia. Opiskelija voi saada koulumatkatukea vähintään 10 kilometrin koulumatkaan, ensisijaisesti julkisella liikenteellä matkustamiseen tai koulukuljetukseen. On syytä muistaa, että kaikkialla koulukuljetusta tai julkista liikennettä ei ole.

Jos opiskelija ei voi käyttää julkista liikennettä tai koulukuljetusta, hän voi saada tukea itse järjestettyyn kulkutapaan, esimerkiksi omalla autolla kulkemiseen. Tällä tuella on suuri merkitys esimerkiksi harvaan asutulla seudulla, kun nuori haluaa kulkea koulussa kotoaan käsin eikä ole valmis vielä muuttamaan pois kotoa.

Kun oppilaitokset siirtyvät koronan toisen aallon kiihtyessä jälleen etäopetukseen tai mahdollisesti jossakin vaiheessa etäopetuksen ja lähiopetuksen yhdistelmään, opiskelija voi jäädä ilman kipeästi tarvitsemaansa koulumatkatukea, jos hänellä ei ole viikossa ja

kuukaudessa riittävästi koulumatkatuen saamisen edellytyksenä olevia koulumatkoja kodin ja oppilaitoksen välillä. Muutokset opetusjärjestelyissä voivat koskea toki vain tietyllä alueella opiskelevia tai vain tiettyä oppilaitosta tai koulutusalaa tai vain yksittäisiä opiskelijoita. Siten on todennäköistä, että aiempaa suuremmalla osalla opiskelijoita ei ole etäopetusjärjestelyjen vuoksi tarvetta kulkea säännöllisesti kodin ja koulun välillä, mutta koulumatkoista voi kuitenkin aiheutua kustannuksia.

Hallituksen esitys turvaa opiskelijoiden koulumatkoista johtuvien kustannusten tukemista. Lakiin lisätään säännös, joka joustavoittaa väliaikaisesti koulumatkatuen myöntämisen edellytyksiä. Koulumatkojen määrästä ja ajoituksesta voidaan poiketa, kun opiskelijan päivittäisten koulumatkojen määrä on vähentynyt koronaepidemiaan liittyvien opetusjärjestelyjen muutoksien vuoksi.

Tuen myöntämisen edellytyksenä olisi, että koulumatkatukeen oikeutetulla opiskelijalla on vähintään kahdeksan tukeen oikeuttavaa edestakaista matkaa kalenterikuukaudessa. Ehdotetun säännöksen perusteella tukeen ei olisi oikeutta opiskelijalla, jolla ei normaalitilanteessakaan ole alkuperäisten kriteerien mukaisia päivittäisiä koulumatkoja. Matkatuen myöntämisen edellytyksenä olisi edelleen pitkä koulumatka ja soveltuva matkustustapa, joita määriteltäessä otetaan huomioon matkasta kuukausittain aiheutuvat säännölliset kustannukset, opiskelijan mahdollisuus käyttää julkista liikennettä sekä opiskelun yhtäjaksoisuus. Lain on tarkoitus tulla voimaan mahdollisimman pian ja olla voimassa heinäkuun loppuun saakka.

Arvoisa puhemies! Kannatan hallituksen esitystä. Yksityiskohtia voimme sivistysvaliokunnassa tarkastella tarkemmin.

16.05 **Ari Koponen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Opiskelijoiden koulumatkakustannusten tukemisen turvaamiseksi koulumatkatukilakiin ehdotetaan lisättäväksi poikkeamissäännös, jolla joustavoitettaisiin väliaikaisesti koulumatkatuen myöntämisedellytyksiä. Ehdotetun säännöksen perusteella ei olisi rajoituksia sille, miten tukeen oikeuttavat matkat sijoittuisivat kalenterikuukauden aikana. Esitys ei lisää valtion koulumatkatukimenoja, eikä sillä ole merkittäviä vaikutuksia koulumatkatuen toimeenpanoon Kelassa. Näiden lisäksi esitysluonnoksesta pyydetty palaute oli hyvää ja muutokset nähtiin tarpeellisina sekä opiskelijan kannalta perusteltuina. Tästä syystä kannatan hallituksen esitystä.

Arvoisa puhemies! Nykyisellään koulumatkatukilain mukaan opiskelija voi saada koulumatkatukea, jos seuraavat kolme ehtoa täyttyvät: koulumatkan pituus on vähintään 10 kilometriä yhteen suuntaan, kustannukset ovat yli 54 euroa kuukaudessa sekä koulumatkoja tulee vähintään seitsemän yhdensuuntaista matkaa viikossa. Onkin hyvä huomioida, että tämä viimeinen ehto ei täyty kaikilla ammatillisen koulutuksen opiskelijoilla vähentyneen lähiopetuksen takia edes normaalioloissa. Olen jo vuoden alussa ennen koronapandemiaa toimenpidealoitteessani ehdottanut koulumatkatukiehtojen joustavoittamista. Tämä olisi tärkeää myös eroperheiden lapsille, jotka asuvat kahdessa eri osoitteessa.

16.07 **Paula Risikko kok:** Arvoisa puhemies! Tämähän tulee sivistysvaliokuntaan tästä eteenpäin. Totean vain sen, mistä tässä on kysymys, eli tässähän ehdotetaan muutettavaksi koulumatkatukilakia väliaikaisesti covid-19-epidemiaan liittyvien rajoitusten ja niistä johtuvien poikkeuksellisten opetusjärjestelyjen vuoksi. Opiskelijoiden koulumatkakustannusten tukemisen turvaamiseksi koulumatkatukilakiin ehdotetaan siis tehtäväksi säännös, jolla joustavoitettaisiin väliaikaisesti koulumatkatuen myöntämisedellytyksiä. Esityksen mu-

kaan koulumatkatukeen oikeutetulta opiskelijalta edellytettäisiin vähintään 8 koulumatkatukeen oikeuttavaa edestakaista matkaa kalenterikuukaudessa, jos opiskelijan päivittäisten koulumatkojen määrä on vähentynyt covid-19-epidemiaan liittyvien opetusjärjestelyjen muutosten vuoksi. Tosiaan, etäopetukseen kun on siirrytty, niin niitä matkoja ei tule aivan niin paljon kuin mitä Kela nyt edellyttää. Koulumatkatukilain 3 §:n 3 momentin perusteella opiskelija voi saada koulumatkatukea, jos hänellä on vähintään 7 yhdensuuntaista tukeen oikeuttavaa koulumatkaa viikossa. Käytännössä opiskelijalla tulee siis olla tukeen oikeuttavia matkoja vähintään neljänä päivänä viikossa. Jos opiskelijan matkustaminen oppilaitokseen tai oppimisympäristönä toimivaan työpaikkaan muuttuu niin, että hän kulkee alle 7 matkaa viikossa, ei opiskelijalla ole enää oikeutta tähän koulumatkatukeen. Nyt siis tultaisiin sitten joustavoittamaan tätä, ja tässähän on nimenomaan Kela mukana, ja tarvitaan nimenomaan sitä Kelankin järjestelyjen muutosta.

Pidän erinomaisen hyvänä, että tällainen joustavoittaminen nyt tehdään, koska opiskelijathan tässä ovat hankalassa tilanteessa, jos tällainen koulumatkatukilaki pidetään voimassa. Hyvä, että tällainen tehdään, mutta me käsittelemme tätä tuolla valiokunnassa. — Kiitos.

16.09 **Marko Asell sd:** Rouva puhemies! Tässä on hyvin jo kerrattu tämän lakialoitteen sisältö, mutta kerrataan vielä kerran täältä sosiaalidemokraattien nurkasta.

Käsittelyssä on hallituksen esitys laiksi koulumatkatukilain muuttamisesta väliaikaisesti, ja tämä liittyy siis koronapandemiaan ja siitä seuranneisiin poikkeuksellisiin opetusjärjestelyihin. Esityksellä siis joustavoitetaan koulumatkatuen myöntämisedellytyksiä.

Koulumatkatuen myöntämisehtoja on tarve joustavoittaa, jos ja kun nyt poikkeukselliset opetusjärjestelyt yleistyvät ja etäopetusjärjestelyjen vuoksi koulumatkatuen piirissä olevien opiskelijoiden tarve kulkea säännöllisesti kodin ja oppilaitoksen välillä vähenee, mutta koulumatkoista kuitenkin aiheutuu kustannuksia. Koulumatkatukeen oikeutetulta opiskelijalta edellytetään vähintään 8 koulumatkatukeen oikeuttavaa edestakaista matkaa kalenterikuukaudessa, jos opiskelijan päivittäisten koulumatkojen määrä on vähentynyt covid-19-epidemiaan liittyvien opetusjärjestelyjen muutoksien vuoksi.

Tämä on tässä tilanteessa hyvä, tarpeellinen esitys. Poikkeukselliset ajat vaativat joustavuutta monella tapaa, ja näitä vastaavia lakiesityksiä ja säännöksiä tässä salissa on tänä vuonna useita päätetty — välttämättömiä ja oikeudenmukaisia, kuten nyt tämä koulumatkatukilakiin lisättävä säännös, joka menee seuraavaksi sitten sivistysvaliokunnan arvioitavaksi.

16.10 **Antti Kurvinen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Kysymyksessähän on siis, kuten tässä keskustelussa on ilmennyt, koulumatkatukilain muuttaminen. Nämä ovat näitä hallituksen antamia koronaesityksiä, voisin sanoa näin, kun etäopetukseen on siirrytty, ja tälläkin hetkellä jopa päivittäin siirrytään ja palataan pitkin Suomea koronan takia. Tällä halutaan joustavoittaa koulumatkatuen maksamista — varmasti erittäin järkevää. On hyvä, että ei tule sitten nuorille ja heidän perheilleen kohtuuttomia tilanteita.

Arvoisa puhemies! Kysymyksessähän on siis Kelan maksama tuki, jota maksetaan henkilöille, jotka ovat perusopetuksen jälkeisessä koulutuksessa, tyypillisimmin lukio- ja ammatillisessa koulutuksessa. Koko tämä koulumatkatuki on erittäin tärkeä sivistyksellisen tasa-arvon takia, sen takia, että meillä on kaikille suomalaisille nuorille tarjota samat mahdollisuudet kouluttautua omien taipumustensa ja lahjojensa mukaisesti riippumatta siitä,

asuuko kaupungin keskustassa vai sitten maakunnissa tai vielä erityisen harvaan asutuissa maakunnissa ja niin sanotusti haja-asutusalueella. Niitähän tämä koskee, harvemmin asuttuja maakuntia ja maaseutua Suomessa, pääsääntöisesti hyvin voimakkaasti.

Koulutuksellinen tasa-arvo on aivan ydintekijöitä mahdollisuuksien tasa-arvossa. Keskustassa me haluamme pitää kiinni edelleenkin siitä, että koulutusta ei keskitetä, ei myöskään lukio- ja ammatillista koulutusta. Siinä meillä varmasti ei tule helppoja vuosia eteen — ikäluokat ovat pienentyneet — mutta edelleenkin pidämme maaseudun lukioverkkoa hyvin tärkeänä ja myös sitä, että meillä on pienempiä ammatillisia oppilaitoksia. Opetusministeriössä on nyt tuuli kääntynyt: siellä ei enää painosteta oppilaitoksia liittymään yhteen, niin kuin vaikka viime vaalikaudella valitettavasti sieltä opetusministeriöstä sellaista painetta jostakin syystä tuli, ja tästä pidetään kiinni.

Arvoisa puhemies! Tämä koulumatkatuki mahdollistaa semmoisen tavoitteen, mistä me keskustassa haluamme pitää vahvasti kiinni, elikkä sen, että pitäisi mahdollisimman monen nuoren, tai mieluiten lähes kaikkien nuorten, pystyä halutessaan suorittamaan toinen aste, pystyä halutessaan suorittamaan lukio tai ammatillinen koulutus kotoa käsin, ja tämä Kelan maksama tuki on siihen väline, ja on hyvä, että sitä pidetään ajan tasalla myös koronan keskellä.

16.12 **Paula Risikko kok:** Arvoisa puhemies! Tuossa edustaja Kurvinen lähti vähän laukalle, vähän laajemmille sfääreille, kun totesitte, että viime kaudella oli tällaista. No, katsotaanpa nyt tätä teidän esittämäänne oppivelvollisuuden pidentämistä: siinä maksetaan vain lähimpään näitä matkakorvauksia. Minun mielestäni teidän ei kannattaisi nyt tästä asiasta puhua yhtään mitään, kun ottaa huomioon, mitä olette tekemässä tässä oppivelvollisuuslain pidentämisessä liittyen koulumatkoihin.

Itse asiaan sitä mieltä, että kouluverkon pitää olla riittävä, mutta pitää miettiä myös sitä laatua — seiniähän meidän ei kannata ylläpitää. Ja minä olen huolissani meidän lukioverkostamme. Lukioverkolla on suuri merkitys toisen asteen koulutuksessa, aivan valtavan suuri merkitys. Tällä hetkellä kunnat maksavat siitä jopa 60 prosenttia ja valtio 40 prosenttia. Ei meillä pysy laadukas lukioverkko, jos emme saa sinne lisää resursseja. Tämä on yksi sellainen kohta, mitä kannattaa miettiä, jos nyt mietitään uusia korkeakouluja: kyllä pitää laittaa laadukkaaksi myös se, millä sinne korkeakouluihin syötetään näitä opiskelijoita. Eli laadukas toisen asteen koulutus, josta voidaan sitten edetä sinne korkeakouluihin, ja siihen me tarvitsemme nyt ensisijaisesti rahaa. — Kiitos.

16.14 **Antti Kurvinen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Se on hevosurheilu suosittua tuolla minun ja edustaja Risikon kotimaakunnassa Etelä-Pohjanmaalla. Ehkä joskus on hyvä vähän laukatakin koulutuspolitiikan, sivistyspolitiikan kentällä, käydä näitä perusteita ja perusasioita lävitse.

Edustaja Risikko on varmasti täysin oikeassa siinä, että tämä toisen asteen oppioikeus, oppivelvollisuus ei ole mikään helppo juttu, ja tiedän, että olette tehneet erittäin pitkää päivää ja hyvää työtä siellä johtamassamme valiokunnassa. Yritetään saada siitä mahdollisimman hyvä yhteistyöllä hallituksen ja eduskunnan kesken. Luulen kuitenkin, että kaikki olemme tavoitteesta samaa mieltä, että jokainen nuori tarvitsee kyllä jonkun tutkinnon: niin sanotusti kansakoulupohjalta tai nykyaikaisemmin peruskoulupohjalta ei enää työelämässä menesty. Kyllä varmasti ammatillisen koulutuksen, lukion huolehtiminen kaikille suomalaisille nuorille on pitkässä juoksussa ennen kaikkea mahdollisuuksien tasa-arvoa

luovaa mutta myöskin meidän kilpailukykyämme ja työllisyyttämme ja taloustavoitteitamme tukevaa.

Puhemies! Liikaa täällä ei historiaa saisi kerrata. Tämä salihan on vähän sellainen, että täällä äkkiä mennään siihen, että kuka teki milläkin vaalikaudella, mutta totean sen, että kyllä meillä on koulutuspolitiikassa keskittämisen kova puhuri puhaltanut aikaisemmin. Palaute pienemmistä ammatillisista oppilaitoksista ja myös pienemmistä ammattikorkeakouluista ja yliopistoista on ollut se, että viime vaalikaudella ja vähän aiemminkin, kun on menty opetusministeriöön keskustelemaan, ensimmäinen kysymys on ollut, kenenkä kanssa yhdistytte. Ei ole nähty, että pieni itsenäinen oppilaitos voisi pärjätä.

Puhemies! Kun tässä käsitellään nyt erityisesti toista astetta, niin toistan sen meidän keskustalaisten perusajatuksen: Jotkut nuoret — minullakin on tuttavapiirissä sellaisia nuoria — ovat 16-vuotiaana lähteneet muille paikkakunnille opiskelemaan. Se on ihan ok, mutta pitäisi tarjota jokaiselle nuorelle se mahdollisuus, että sen toisen asteen, amiksen tai lukion, voi kotoa käsin käydä. Se on meille keskustalle ykköstavoite.

Kyllä tämä etäopetus ja nämä verkkoyhteydet luovat mahdollisuuksia. Luulen, että tämän etäopetuksen kautta me saamme juuri tätä koulutuksen laatua ja jatkossa huolehdittua siitä, mistä edustaja Risikkokin tuossa tosi hyvin kantoi huolta. Tulevaisuus on niin villi, että me emme kaikki voi sitä kuvitellakaan, kun voi ihan kotiläppärille ja -tabletille saada vaikka minkälaista kurssia. Luulen, että nämä etäopiskelut lisäävät kyllä joka tapauksessa vaikkapa maaseudulla sitä nuorten koulutuksellista tasa-arvoa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Haluan tässä kohtaa todeta, että keskustelemme koulumatkatukilaista.

16.17 **Paula Risikko kok:** Arvoisa puhemies! Tosiaankin, koulumatkatukilaista keskustellaan, ja minun mielestäni on erittäin tärkeää, että keskustellaan siitä, että ne koulumatkat eivät liian pitkiksi mene. Siitä syystä me tarvitsemme sen kattavan verkon, mutta se on vähän sama juttu kuin sotessa, että siitä huolimatta pitää valita, onko se laatu vai matka. Minä olen itse sitä mieltä, että meidän pitää satsata siihen laatuun mutta pitää pitää mahdollisimman hyvänä tietenkin se verkko, niin että eivät tule liian pitkiksi ne matkat. Tässä on nyt minun mielestäni hyvä laki siinä mielessä, että tässä otetaan huomioon tämä covid-tilanne, ja olen ehdottomasti sitä mieltä.

Edustaja Kurviselle vain sanoisin, kun vihjailitte nimenomaan viime kauteen puheessanne, että on keskitetty: minä olen itse ollut ammatillisessa koulutuksessa töissä ja tiedän, että aina on ollut sitä pohdintaa, mistä rahat saadaan riittämään, ja satuitte olemaan viime kaudella myöskin ihan pääministeripuolue, eli minun mielestäni ei nyt kannata kauheasti takki auki täällä heilua. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 149/2020 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 11/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 11/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Valiokunnan puheenjohtaja Risikko.

Keskustelu

16.18 **Paula Risikko kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan tässä on hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta. Hallituksen esityksessä ehdotetun kokeilun tarkoituksena on saada näyttöön perustuvaa tietoa lasten oppimisen ja esiopetuksen kehittämiseksi. Kokeilun on tarkoitus antaa tietoa kaksivuotisen esiopetuksen valtakunnallista toimeenpanoa koskevaa päätöksentekoa, eli esiopetuksen laajentamista koko viisivuotiaiden ikäluokkaa koskevaksi, varten.

Hallituksen esityksen mukaan kokeilun tavoitteena on vahvistaa koulutuksellista tasa-arvoa muun muassa lisäämällä viisivuotiaiden lasten osallistumista suunnitelmalliseen kasvatus- ja opetustoimintaan, kehittää esiopetuksen laatua ja vaikuttavuutta, selvittää esi- ja alkuopetuksen välisiä jatkumoita, perheiden palveluvalintoja ja kuntien toimintakäytäntöjä sekä saada tietoa kaksivuotisen esiopetuksen vaikutuksista lasten kehitys- ja oppimisedellytyksiin, sosiaalisiin taitoihin ja terveen itsetunnon muodostumiseen.

Sivistysvaliokunta suhtautuu myönteisesti pyrkimykseen laajentaa esiopetusta kaksivuotiseksi ja pitää ehdotettua kokeilua tärkeänä vaiheena tämän tavoitteen saavuttamiseksi.

Varhaiskasvatuksessa on Suomessa vuonna 2018 ollut noin 74 prosenttia väestön 1—6-vuotiaista lapsista. Viisivuotiaista lapsista 88,6 prosenttia on osallistunut varhaiskasvatukseen. Suomessa lasten osallistumisaste varhaiskasvatukseen on selvästi pienempi kuin muissa Pohjoismaissa ja useimmissa OECD-maissa. Osallistumisaste nousee kuitenkin merkittävästi, kun lapsi tulee esiopetusikään, sillä esiopetuksessa on noin 99 prosenttia kuusivuotiaiden ikäluokasta.

Sivistysvaliokunta kannattaa toimia, joilla osallistumisastetta varhaiskasvatukseen voidaan nostaa nykyisestä. Varhaisella varhaiskasvatuksen aloittamisella on esimerkiksi tutkitusti myönteisiä vaikutuksia lasten oppimistuloksiin ensimmäisillä koululuokilla. Sivistysvaliokunta pitää tärkeänä, että kokeilu voi osaltaan edistää siirtymistä kohti yhtenäisempää oppimisen polkua ja että kokeilun yhteydessä kootaan korkeatasoista tutkimustietoa ja kokemustietoa hyvistä käytännöistä esi- ja alkuopetuksen kehittämistyöhön.

Kokeilussa tullaan ottamaan huomioon lasten kokopäiväisen hoivan ja huolenpidon tarve. Huoltajien osa-aikainen työ ja työskentely eri kellonaikoina sekä lasten asuminen vuoroin eri vanhempien luona on varsin yleistä. Tämä tuo haasteita esiopetuksen järjestämiselle. Sivistysvaliokunta pitää tärkeänä, että kokeiluun liittyvä tutkimus tuo tietoa myös näistä esiopetuksen järjestämiseen liittyvistä asioista.

Tavoitteena on, että kaksivuotisen esiopetuksen kokeiluun osallistuu noin 10 000 lasta. Kokeilu on osa varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen laatua ja tasa-arvoa parantavaa Oikeus oppia -kehittämisohjelmaa, ja siihen on varattu rahoitusta yhteensä 30 miljoonaa euroa. Kokeilusta kunnille aiheutuvat kulut korvataan kokonaisuudessaan.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi varhaiskasvatuslain muuttamista koskien varhaiskasvatuksen tietovarannon teknisten luovutustapojen moninaistamista. Useammat luovutustavat sujuvoittaisivat kokeiluun liittyvää otanta-, seuranta-, arviointi- ja tutkimustyötä.

Sivistysvaliokunta kannattaa tätä ehdotusta. Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella sivistysvaliokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä huomautuksin ja muutosehdotuksin.

Pääministeri Sipilän hallitus on aikoinaan käynnistänyt elokuun alusta 2018 kokeilun viisivuotiaiden maksuttomasta varhaiskasvatuksesta. Kokeilun tavoitteena on ollut nostaa varhaiskasvatuksen osallistumisastetta ja siten edistää koulutuksellista tasa-arvoa. Kokeilun on alun perin pitänyt kestää vuoden, mutta hallitus on päättänyt jatkaa kokeilua vielä toiselle kokeilukaudelle, ja pääministeri Marinin hallitus on päättänyt jatkaa kokeilua vielä kolmannelle kaudelle eli elokuusta 2020 heinäkuun 2021 loppuun.

Kokeilusta tehty ensimmäinen arviointiraportti on julkaistu 2019 syksyllä. Selvityksen mukaan lasten osallistumisaste varhaiskasvatukseen on noussut kokeilun myötä. Kokeilukunnissa palveluohjaus on tehostunut ja palveluohjaukseen on kehitetty uusia työmuotoja. Huoltajien kokemukset kokeilusta ovat olleet niin ikään positiivisia.

Valiokunta toteaa, että selvityksen mukaan varhaiskasvatuksen maksuttomuus ei kuitenkaan yksinään riitä kannustimeksi osallistumisasteen nostamiseen, jos huoltajat kokevat tyytymättömyyttä varhaiskasvatuksen laatuun, esimerkiksi jos lapsiryhmät koetaan liian suuriksi tai henkilökunnassa on suurta vaihtuvuutta. Tämän vuoksi on tärkeää panostaa varhaiskasvatuksessa nimenomaan laadun kehittämiseen.

Me käsittelemme täällä mietinnössä myöskin perustuslakivaliokunnan lausuntoa, jonka siis saimme, ja olemme sen ottaneet huomioon säädösmuutostarpeissa. Me käsittelemme kokeiluun osallistumista seikkaperäisesti ja kirjoitamme myös esiopetuksen sisällöstä. Pyydän kiinnittämään huomiota seuraavaan kappaleeseen:

”Valiokunta pitää hyvänä, että kokeilua varten laaditaan omat opetussuunnitelman perusteet ja paikalliset opetussuunnitelmat. Niissä tulee korostua 4—5-vuotiaille soveltuvan pedagogiikan vaatimukset sekä varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen väliset siirtymät ja jatkumot. Esimerkiksi leikin merkitys oppimiselle korostuu esiopetuksessa.”

Me otamme kantaa myös kolmiportaiseen tukeen, sillä kokeilun myötä 4—5-vuotiaat lapset tulevat perusopetuslain mukaisen kolmiportaisen tuen piiriin. Valiokunta toteaa, että kokeiluun sovelletaan kolmiportaisen tuen osalta samoja säännöksiä kuin yksivuotiseen esiopetukseen. Tuen järjestäminen täsmentyy sekä yksivuotisessa esiopetuksessa että kokeilussa tarkoituksenmukaisella tavalla opetussuunnitelman perusteissa ja paikallisissa opetussuunnitelmissa. Kokeilun aikana on kiinnitettävä erityistä huomiota nuorimmille tarjottavan tehostuvan tuen palvelujen riittävyyteen ja oikea-aikaisuuteen sekä kokeilun aikana ilmeneviin tuen sääntelyn kehittämistarpeisiin.

Me otamme tässä mietinnössä kantaa myös opettajien kelpoisuuteen, ja sitten me aika paljon puhuimme tuosta kokeilusta annettavista tiedoista, elikkä juuri siitä, että informoitaisiin huoltajia kokeilusta samassa yhteydessä kuin heille ilmoitetaan kuulumisesta koeryhmään ja mahdollisuudesta hakea lapselle paikkaa kaksivuotiseen esiopetukseen. Myös muut huoltajat kuin kokeilussa olevat huoltajat tarvitsevat riittävästi tietoa siitä, mistä tässä on kysymys ja miksi juuri heidän lapsensa ei mahdollisesti ole mukana siinä.

Me kiinnitimme huomiota myös lapsivaikutusten arviointiin, koska nyt kun tästä on tarkoitus tehdä tieteellistä tutkimusta, niin tästä pitää tehdä samalla todella jatkuvaa monipuo-

lista lapsivaikutusten arviointia. Lapsivaikutusten arvioinnissa on monipuolisin metodein selvitettävä kaikkien kokeiluun osallistuneiden lasten mielipiteitä ja otettava ne huomioon sekä kokeilun aikana että sen jälkeen tehtävässä päätöksenteossa. Lasten osallisuuden mahdollistaminen on keskeinen osa lapsen oikeuksien ja lapsen edun toteutumisen varmistamista.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan seurantatutkimuksesta tehdään eettinen ennakkoarviointi, kuten tutkimuksen hyviin käytäntöihin kuuluu.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen 149/2020 sisältyvän toisen lakiehdotuksen ja että eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen 149/2020 sisältyvän ensimmäisen lakiehdotuksen.

Tähän mietintöön sisältyy hylkäysehdotuksen sisältävä vastalause. — Kiitos.

16.26 **Mikko Kinnunen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Kuten sivistysvaliokunnan puheenjohtajamme Risikko tässä totesi, niin tähän lakiesitykseen suhtauduttiin valiokunnassa hyvin myönteisesti. Esiopetuksella on pitkä historia, ja kokeilu, johon Risikkokin viittasi Sipilän hallituksen ajalta, toi meille myönteisiä tuloksia.

Perusopetuslaki velvoittaa lasta osallistumaan vuoden kestävään esiopetukseen tai muuhun esiopetuksen tavoitteet saavuttavaan toimintaan. Tavoitteena on edistää yhteistyössä huoltajien kanssa lasten kehitys- ja oppimisen edellytyksiä sekä vahvistaa lasten sosiaalisia taitoja ja tervettä itsetuntoa leikin ja myönteisten oppimiskokemusten avulla.

Tämä kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu järjestetään kahdelle ikäluokalle. Kokeilua seurataan ja arvioidaan, ja kuten sivistysvaliokunta toteaa, tulee tehdä lapsivaikutusten arviointia. Hankkeeseen on varattu 30 miljoonaa euroa ja siinä tavoitellaan sitä, että siihen osallistuisi noin 10 000 lasta.

Tavoitteet ovat hyviä: koulutuksellinen tasa-arvo, sen lisääminen ja osallistumisasteen nostaminen. Suunnitelmalliseen kasvatus- ja opetustoimintaan osallistuminen tasaa lasten oppimiseroja, mikä on hyvä tilanne koulupolun alussa. Lapset saadaan tarvittaessa nopeammin tuen piiriin. Syntyy selkeä jatkumo perusopetukseen, ja se tuki, kolmiportainen tuki, jota perusopetuksessa toteutetaan, tuleekin saada myöskin tähän kokeiluun selkeästi mukaan. Mukana on myös erilaisten palvelun järjestämistapojen ja huoltajien palveluvalintojen tarkastelua sekä varhaisten perustaitojen oppimisen parantamista. Kaikki tämä edistää lapsen kehityksen ja oppimisen edellytyksiä, vahvistaa lasten sosiaalisia taitoja, tervettä itsetuntoa, kun lapset saavat leikkiä ja saavat myönteisiä oppimisen kokemuksia.

Kun kehitämme varhaiskasvatusta, esiopetusta ja perusopetusta kokonaisuutena, tarvitsemme tutkittua tietoa tulevaisuuden suuntaviivojen luomiseksi. Kokeilua varten perustetaan Opetushallituksen hallinnoima kokeilurekisteri, johon koe- ja verrokkiryhmän lasten tiedot tallennetaan. Seurantatutkimuksella tutkitaan järjestelyjä, osallistumisen astetta ja käytäntöjä ja tehdään tutkimus vaikutuksista lasten perustaitoihin. On tärkeää, että saamme väliraportin ja seurantatutkimuksen päätöksentekomme tueksi.

Arvoisa puhemies! Lasten osallistumisen aste varhaiskasvatukseen on Suomessa selvästi pienempi kuin muissa Pohjoismaissa ja useissa OECD-maissa. THL:n tilastoraportin mukaan vuoden 2017 lopussa 5-vuotiaiden ikäluokasta 85 prosenttia osallistui varhaiskasvatukseen. Osallistumisen aste nousee kuitenkin merkittävästi, kun lapsi tulee esiopetusikään, sillä esiopetuksessa on noin 99 prosenttia 6-vuotiaiden ikäluokasta. Sivistysvalio-

kunta kannattaa toimia, joilla osallistumisen astetta varhaiskasvatuksessa voidaan nostaa nykyisestä.

Varhaisella varhaiskasvatukseen osallistumisella on tutkitusti myönteisiä vaikutuksia lasten oppimistuloksiin ensimmäisillä koululuokilla. Varhaiskasvatuksen merkityksen kasvu ja varhaiskasvatukseen osallistumisen yleistyminen ovatkin selkeitä kansainvälisiä kehityssuuntia. Varhaiskasvatusjärjestelmän mallit ovat kansainvälisesti moninaisia, yhtä hyväksi todettua mallia ei ole. Siksi ei ole valmiita ratkaisuja, jotka toimisivat meille esikuvana. Siksi tarvitaan kokeilua ja selkeää tutkimista ja arviointia, jotta osaamme tehdä viisaita päätöksiä lapsiystävällisen Suomen rakentamisessa.

16.32 **Noora Koponen vihr:** Arvoisa puhemies! Pieni lapsi iloitsee, kun saa mahdollisuuden oppia jotain uutta ja tuntea myös ylpeyttä osaamisestaan. Itseluottamus ja itsetunto kasvavat yhdessä lapsen osaamisen ja onnistumisten kanssa. Kun haluamme kasvattaa osaavia ja hyvinvoivia lapsia, meidän on syytä miettiä, mitkä tavat ovat hyviä ja innostavia tapoja oppia ja opettaa uutta. Oppimisen edellytykset on luotava mahdollisimman kantaviksi jo ennen kouluikää, ja siinä suomalaisessa kasvatus- ja koulutusjärjestelmässä on vielä kehitettävää.

Sivistysvaliokunta on nostanut mietinnössään esiin erityisesti varhaiskasvatuksen laadun kehittämisen tärkeyden. Lapsivaikutusten arviointi, opetussuunnitelmien laatiminen sekä laadukkaan tutkimustiedon tuottaminen kaksivuotisen varhaiskasvatuskokeilun rinnalla rakentavat tulevaisuutta varten tärkeää tietopohjaa.

Nykyisin jopa 20 prosenttia viisivuotiaista lapsista on kokonaan varhaiskasvatuksen ulkopuolella. Syitä tähän on useita, mutta kaikista niistä huolimatta lapsen oikeuden oppimiseen tulisi olla kaiken keskiössä. Varhaiskasvatuksen vahva ja laadukas pedagoginen osaaminen ja tuki tulisi hyödyntää entistä paremmin ja asettaa jokaisen lapsen ja perheen saataville.

Nyt kaksivuotisen esiopetuksen kokeilun myötä noin 10 000 viisivuotiasta lasta pääsee kolmiportaisen tuen ja oppilashuollon piiriin. Se mahdollistaa tuen tarpeessa olevien lasten tunnistamisen nykyistä paremmin ja ennen kaikkea oikea-aikaisemmin. Ajoissa tehty tuen tarpeen määrittely sekä aloitettu oppimisen tuki tasoittavat myöhempiä oppimisen eroja tutkitusti. Tällä on merkittävä vaikutus myös lapsen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin ja minäkuvan kehitykseen. Mitä varhaisemmassa vaiheessa tunnistamme oppimisen haasteet, sitä helpompi meidän on niihin tarttua, ja mitä matalammiksi rakennamme koulupolun nivelvaiheet, sitä helpompi jokaisen lapsen on niitä kulkea.

Uudessa opetussuunnitelmassa keskiössä ovat lapset. Heitä opetetaan viisivuotiaiden kehitysvaiheet ymmärtäen turvallisessa oppimisympäristössä muun muassa laulun, leikin ja yhteisen toiminnan tukemana. Onni on oppia oppimisen iloa.

Arvoisa puhemies! Kaksivuotinen esikoulu on mahdollisuus. Voimme vahvemmin kaventaa oppimisen eroja, luoda koulutukseen tasa-arvoa sekä tukea kuntia varhaiskasvatuksen kehitystyössä. Tälle hallitukselle lapset ovat vahvuus, ja heihin haluamme panostaa.

16.35 **Ari Koponen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Perussuomalaisten eduskuntaryhmä katsoo, että kuntien haasteellinen henkilöstötilanne ja resurssit huomioiden uudistus voisi todennäköisesti vain entisestään pahentaa varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen ongelmia eli liian suuria ryhmäkokoja, rauhatonta hoitoympäristöä ja opetuksen laatua. Samaan kiinnitettiin huomiota myös lausuntopalautteessa. Tämän lisäksi lausuntojen antajat olivat huo-

lissaan toimeenpanoon liittyvistä haasteista esimerkiksi kahden eri esiopetuksen opetussuunnitelman ja erilaisten etuuksien ja kuntalisien kesken.

Tästä syystä tosiaan ehdotamme lakiehdotuksen hylkäämistä ja jäämme odottamaan kokeilusta saatavaa tutkittua tietoa.

16.36 **Marko Asell sd:** Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä on hallituksen esitys, jossa ehdotetaan säädettäväksi uusi laki kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta sekä muutettavaksi varhaiskasvatuslakia. Kokeilu toteutettaisiin vuosina 2021—2024. Kokeiluun osallistuvat kunnat ja esiopetuksen toimipaikat valittaisiin satunnaisotantana. Kokeilun kohdejoukkoon kuuluisivat kokeilukuntien vuonna 2016—2017 syntyneet lapset. Kokeiluun osallistuisi noin 10 000 lasta. Hallituksen esityksen mukaan kokeilun tavoitteena on vahvistaa koulutuksellista tasa-arvoa muun muassa lisäämällä 5-vuotiaiden lasten osallistumista suunnitelmalliseen kasvatus- ja opetustoimintaan, kehittää opetuksen laatua ja vaikuttavuutta, selvittää esi- ja alkuopetuksen välisiä jatkumoita, perheiden palveluvalintoja, kuntien toimintakäytäntöjä sekä saada tietoa kaksivuotisen esiopetuksen vaikutuksista lasten kehitys- ja oppimisedellytyksiin, sosiaalisiin taitoihin ja terveen itsetunnon muodostumiseen.

Esiopetuksen laajentaminen on linjassa sosiaalidemokraattien varhaiskasvatustavoitteiden kanssa. SDP haluaa parantaa varhaiskasvatuksen laatua ja nostaa varhaiskasvatukseen osallistumisen astetta. Lapsen edun lisäksi toimiva varhaiskasvatus on edellytys pienten lasten vanhemmille työn ja perhe-elämän sujuvalle yhteensovittamiselle. SDP:n pitemmän aikavälin tavoitteena on kaikille maksuton varhaiskasvatus. Varhaiskasvatus koostuu erottamattomasti leikin, hoivan, kasvatuksen ja opetuksen muodostamasta kokonaisuudesta. Lapsen yksilölliset tarpeet huomioon ottava varhaiskasvatus tarjoaa parhaat edellytykset tasapainoiselle kehitykselle.

Arvoisa puhemies! Suomen lasten varhaiskasvatukseen osallistuminen on eurooppalaisittain tarkasteltuna alhaisella tasolla. Erityisesti maahanmuuttajataustaisten lasten kehitykselle varhaiskasvatuksella on ratkaiseva merkitys kielen oppimisessa, kotoutumisessa ja myöhemmässä koulumenestyksessä. Varhaiskasvatuksessa on Suomessa vuonna 2018 ollut noin 74 prosenttia väestön 1—6-vuotiaista lapsista. 5-vuotiaista lapsista 88,6 prosenttia on osallistunut varhaiskasvatukseen. Suomessa lasten osallistumisaste varhaiskasvatukseen on selvästi pienempi kuin muissa Pohjoismaissa ja useimmissa OECD-maissa. Osallistumisaste nousee kuitenkin merkittävästi, kun lapsi tulee esiopetusikään, sillä esiopetuksessa on noin 99 prosenttia 6-vuotiaiden ikäluokasta.

Arvoisa puhemies! Myös sivistysvaliokunta kannattaa toimia, joilla osallistumisastetta varhaiskasvatukseen voidaan nostaa nykyisestä. Varhaisella varhaiskasvatuksen aloittamisella on esimerkiksi tutkitusti myönteisiä vaikutuksia lasten oppimistuloksiin ensimmäisillä koululuokilla. Valiokunta toteaa myös, että selvityksen mukaan varhaiskasvatuksen maksuttomuus ei kuitenkaan yksinään riitä kannustimeksi osallistumisasteen nostamiseen, jos huoltajat kokevat tyytymättömyyttä varhaiskasvatuksen laatuun, jos esimerkiksi lapsiryhmät koetaan liian suuriksi tai henkilökunnassa on suurta vaihtuvuutta. Tämän vuoksi on tärkeää panostaa nimenomaan varhaiskasvatuksen laadun kehittämiseen.

Tämä varhaiskasvatuksen tasa-arvo ja laatu on tärkeä seikka. Lasten oppimisvaikeuksiin ja käytöshäiriöihin pitää voida puuttua jo varhaiskasvatuksessa. Marinin hallituksen laatu- ja tasa-arvo-ohjelma ”Oikeus oppia” tuo resursseja laadukkaaseen toimintaan varhaiskasvatuksessa. On tärkeää, että ennalta ehkäisevä työ on todellakin ennalta ehkäisevää

eikä korjaavaa, jota se valitettavan usein on, kun puhutaan esimerkiksi murrosiässä olevista yläkoululaisista. Silloin ollaan ongelmalapsien kanssa jo myöhässä, ja se on korjaavaa. Tämän takia on tärkeää, että varhaiskasvatukseen panostetaan, siellä voidaan lasten kasvua ja kehitystä tukea mahdollisimman laadukkaasti ja kattavasti.

Olisi myös vahvistettava moniammatillista yhteistyötä varhaiskasvatuksessa ja perhetyössä. Siellä sosionomit ja muut lasten kanssa toimivat ammattilaiset kyllä näkevät, milloin jonkun lapsen ja erityisesti hänen perheensä tilanne on aiheuttamassa lapsen kehitykseen epätoivottuja vaikutuksia. Onko varhaiskasvatuksessa mahdollisuuksia riittävästi puuttua, ohjeistaa ja tukea perheitä, joissa selkeästi on ongelmia? Tätä asiaa pitää myös mielestäni arvioida entistä tarkemmin. Työkaluja pitää olla. Lastensuojeluilmoituksia voi tehdä, mutta onko sekin jo korjaavaa tukea? Pitäisi siis voida vahvistaa ajoissa perheille annettavaa tukea, neuvolatoimintaa ja muuta, joilla voidaan tunnistaa ne riskiolosuhteet, köyhyysongelmat, päihdeongelmat, mielenterveysongelmat ja niin edelleen, joita valitettavan paljon monissa lapsiperheissä esiintyy ja jotka haittaavat lapsen normaalia kehitystä.

16.41 **Mikko Ollikainen r:** Arvoisa rouva puhemies, ärade fru talman! Det är väldigt fint att vi har nu fått till behandling det här försöket till tvåårig förskoleundervisning. Jag minns då jag jobbade som kommundirektör, och en av förskolelärarna pratade om den här möjligheten till tvåårig förskoleundervisning. Jag var själv kanske lite skeptisk till den här möjligheten men — hon i det här fallet — tyckte att det här skulle vara väldigt bra med tanke på att det här glappet blir väldigt stort för dem som kanske inte varit med i dagisverksamheten eller i småbarnspedagogiken tidigare och kommer in senare. Då blir det ett kort ett år för att kunna lyckas med det här, och därför tyckte hon att den här tvååriga skulle vara väldigt bra så att man hinner i kapp.

Det här är en slags förlängning på lärstigen, men i början av den, och för min egen del och partiets del har vi stött det här varmt. Vi ser att det är bra för jämlikheten på sikt och har fördelar gällande baskunskaperna. Försöket är avsett för barn födda 2016 och 2017 och skulle omspänna åren 2021—2024. Kommunerna och verksamhetsställena som deltar i försöket väljs slumpmässigt, och här är det jätteviktigt att de som är med i det här får en bra information, och att också övriga får den korrekta informationen.

Målet är alltså att 10 000 barn ska omfattas av den här tvååriga förskoleundervisningen, och efter att vi har haft betänkandet i kulturutskottet så har skrivningar kring det här svenska... Möjligheten för att vara med i det här försöket på svenska är väldigt bra. Samma gäller också utländsk bakgrund, det är jätteviktigt att de är med, med tanke på integrationen.

För försöket utarbetas en egen läroplan, men också lokala läroplaner, och det är väldigt bra. Vi ska komma ihåg nu att även om att det talas om undervisning så är det frågan om att leken och sången ska vara viktig. Här är en viktig del det att man utvärderar det som man har kommit fram till. Man vill ju förstås se på språkkunskaper, sociala färdigheter och en sund självkänsla, att den är bra, och att det är bra för det psykiska välmåendet.

Arvoisa rouva puhemies! On mielestäni todella hienoa, että nyt tämä laajennetun kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu käynnistetään. Omasta ja puolueeni puolesta on todella hieno asia, että tuetaan tätä asiaa. Tämä on tasa-arvon kannalta hyvä asia, mutta uskon, että tämä on hyvä asia myös, kun mietitään lasten perustaitojen osaamista. Hienoa, että kerätään näitä taustatietoja ja vaikutuksia pitkässä juoksussa. Kiitoksia tästä.

16.44 **Antti Kurvinen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Meillä on täällä käsittelyssä sivistysvaliokunnan mietintö kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta varhaiskasvatuksessa, ja tässähän on sivistysvaliokunta saavuttanut melko laajan yksimielisyyden — ei ole täysin yksimielinen, siellä on vastalause, joka meille esitettiin, ja eriävä näkemys, että tämmöistä kokeilua ei tulisi toteuttaa, mutta muuten on löytynyt hallitus—oppositio-rajat ylittävää näkemystä, ja se on aina arvokasta, mielestäni, kun parlamentaarisesti pystytään toimimaan. Siitä kiitos kaikille sivistysvaliokunnassa vaikuttaneille.

Puhemies! Mielestäni tämä on kokeilemisen arvoinen asia. Paljon pienempiäkin ja merkityksettömämpiäkin asioita on tässä maassa kokeiltu. Varmasti tässä saadaan nyt muutaman vuoden aikana sellaista tietoa, jonka perusteella voidaan katsoa sitten myöhemmin, miten sitä koulunaloitusnivelvaihetta oikein pitää jatkossa rakentaa, miten esiopetus, peruskoulun aloittaminen ja varhaiskasvatus modernissa yhteiskunnassa tulevaisuudessa pitää pystyä rakentamaan.

Ylipäänsä, puhemies, me keskustan riveissä ajattelemme sillä tavalla, että kun jokainen ihminen on erilainen ja jokainen lapsi on erilainen, niin sellainen ajattelutapa, että lapsi on 6-vuotiaana oikein sopivan kypsä esiopetukseen ja 7-vuotiaana oikein sopivan kypsä peruskouluun, ei ole ihan nykyaikaista ajattelua. Eroja on paljon siinä nivelvaiheissa, ja me toivoisimme, että laajemminkin voisi tulla joustoa siihen koulunaloitukseen. Se on erittäin herkkä vaihe. Se esiopetuksen ja peruskoulun alkamisen vaihe on erittäin herkkä vaihe. Siinä voi tapahtua jo ensimmäinen iso jako. Siinä voi iso jako tapahtua niihin lapsiin, jotka pärjäävät, joista tulee hyviä ihmisiä, kunnon kansalaisia ja veronmaksajia, ja niihin, jotka putoavat jo siinä vaiheessa rattaista. Ja siksi varmasti, puhemies, tulevaisuuden pitäisi olla sen tyyppinen, että meillä olisi sellainen liukuma ehkäpä sieltä 5 vuodesta 8 vuoteen, jossa joustavasti lapsen ominaisuuksien ja taustan mukaan voisi sen esiopetuksen ja koulunkäynnin aloittaa. Vähän tällainen pienten lasten koulu.

Lisäksi, puhemies, totean sen, että on ihan perusteltua tällaisia isoja koulutuksen uudistuksia aloittaa kokeiluina. Niin myös 1960-luvulla peruskoulu lähti liikkeelle kokeiluna useissa kaupungeissa ja sitten vaiheittain, vyöhykkeittäin toteutettiin lopullisesti.

Hieman, puhemies, ihmettelen tätä perussuomalaisten vastalausetta. On hyvä, että perussuomalaisilla on huolta kuntataloudesta, mutta ajattelu siitä, että tämä kokeilu on kuitenkin sitten vakituinen, ja ajatuksen tyrmääminen, on erikoista, mutta se edustaa mielestäni, puhemies, sitä perussuomalaisten laajempaa linjanmuutosta, jossa nämä pienen ihmisen asiat, sosiaaliset, sivistykselliset asiat on haudattu ja linja on entistä kovempi ja entistä nuivempi, ja se sellainen pienen ihmisen, köyhän ihmisen puolella oleminen on pudonnut sieltä repertuaarista täysin pois.

16.47 **Paula Risikko kok:** Arvoisa puhemies! Täällä todella käsitellään tätä kaksivuotisen esiopetuksen kokeilua ja siihen liittyvää varhaiskasvatuslain muutosta. Meillä oli erinomaisen hyvä keskustelu tuolla valiokunnassa. Tässä äsken edustaja Kurvinen viittasikin siihen ja kiitteli hyvästä yhteistyöstä hallituksen ja opposition välillä. No, minulle tässä ei ole mitään ongelmaa, koska tämähän on kokoomuksen pitkäaikainen tavoite, että meillä olisi kaksivuotinen esiopetus.

Miksi me olemme olleet tätä mieltä jo vaikka kuinka kauan? Otetaan esimerkiksi taloustieteilijä Heckman, amerikkalainen talousnobelisti. Kun häneltä kerran kysyttiin, mihin hän satsaisi, jos olisi joku määrätty määrä rahaa, niin hän sanoi, että varhaisiin vuosiin. Meillähän on nimenomaan valtavan tärkeä ja vahva varhaiskasvatus ollut Suomessa jo pi-

demmän aikaa, mutta se kattavuus ei ole niin suuri kuin meillä voisi olla, ja varhaiskasvatuksen osallistumisaste on pienempi kuin Pohjoismaissa ja useimmissa OECD-maissa. Varhaiskasvatuksen laatuhan on tietysti se a ja o, ja meillä on se hyvä puoli, että Suomessa on kehitetty tätä educare-mallia, elikkä se vaihtelee yksilöllisesti sen lapsen tarpeiden mukaan. Toinen lapsi tarvitsee hoitoa ja hoivaa ja sitten taas toinen enemmän sitä kasvatusta, ja se voidaan sitten räätälöidä lapsen tarpeiden mukaan päivän mittaan, kun meillä on ammattitaitoinen henkilöstö siellä. Ja mikään päivä ei ole samanlainen, senhän me varmasti ymmärrämme.

Kaksivuotinen esiopetus — miksi se on tässä niin tärkeää? Yksi syy on se, että meillä joka kahdeksas oppilas päättää peruskoulun tällä hetkellä ilman niitä perustaitoja. Siellä on joko kirjoitustaito, lukutaito tai laskemistaito ongelmana. Siitä syystä me haluamme, että tämä vahvistaa sitä koulupolkua. Täällä mietinnössä puhutaan yhtenäisemmästä oppimisen polusta, ja sitähän me tässä nimenomaan tavoittelemme, että ne nivelvaiheet, ne siirtymävaiheet, olisivat saattaen vaihdettuina ja nimenomaan yksilöllisinä. Perusopetushan vaatisi nyt sen vahvistamisen, elikkä meillähän ei ole pitkään aikaan itse asiassa mietitty kunnolla sitä, mitä pitää nyt peruskoulun tehdä. Peruskoulua on pidetty valtavan hyvänä, ja sitähän se onkin, mutta sehän on pitkälti sen varassa, että meillä on niin ammattitaitoinen henkilöstö ja opettajakunta. Tärkeää on se, että me pistämme nyt katseen myös perusopetukseen tulevaisuudessa, luomme yhteneväisemmän ja eheämmän koulupolun ja että se perusopetus on joustava ja yksilöllinen ja todella niitä yksilöllisiä vaihtoehtoja on mahdollista lapsen kehityskulun mukaisesti tehdä. — Kiitos.

16.50 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa rouva puhemies! Näin kokeiluperuskoulun kasvattina täytyy sanoa, että kokeileminen on aina kokeilemisen arvoista. [Naurua — Antti Kurvinen: Kokeilut tuottavat hyviä tuloksia!] Minun mielestäni, jos tämä on ollut jo kokoomuksen tavoitteena, niin oikein hyvä, että se nyt ilmenee myös tässä, että me yhdessä teemme politiikkaa yli oppositio—hallitus-rajan.

Hieman kyllä hämmästelen myös — tai en hieman — että nyt perussuomalaiset luulevat, että nyt tulevat heinäsirkat ja vedenpaisumus, jos kaksivuotisesti kokeillaan. Uskoisin, että kun tehdään oppositiopolitiikkaa, niin sitä täytyy tehdä, mutta ehkä pitäisi kuitenkin katsoa, missä se on sellaista, että siitä on niin paljon jotakin haittaa, että sitä kannattaa periaatteesta vastustaa. Nyt ollaan tekemässä kokeilua, ja olen ehdottomasti sitä mieltä, että näin pitää ollakin.

Omana toivomuksenani tietysti voisi olla, että me olisimme niin edistyksellisiä, että täällä jo sitten mahdollistettaisiin näiden 5-vuotiaidenkin osalta jo kielikylpyjä. Tässä kovasti tuotiin sitä esille, että näitten maahanmuuttajien kielellinen oppiminen on hyvä aloittaa jo sieltä. Mutta uskoisin kyllä, että tämä olisi tällaisille kantasuomalaisille, oppimisvaikeuksissa oleville pienille vekaroille erittäin hyvä alku päästä kiinni siihen vieraan kielen aistimaailmaan ja sitä kautta sitä omaksua, koska kyllä leikkien ja laulaen ihmisen kehittyminen on kaikkein parasta silloin, kun se yhdessä tehdään, on yhteinen kieli ja se on se lasten leikin kieli, jota sitten aikuiset vievät.

Täällä edustaja Asell otti hyvin esille sen, että välineitä pitää edelleen kehittää, ja tämän neuvolatoiminnan kehittämisen. Ja tässä taas on toistettava, mitä positiivisia kaikuja onkaan tästä Imatran mallista tullut — niitä pitäisi vain enemmän ja enemmän ottaa ja levittää.

Minun mielestäni tämä varhaiskasvatuksen laatu on varmasti kaikkein suurimmassa keskiössä, ja sitä pitää edelleen kehittää niin, että varhaiskasvatusta antavat tahot tekevät ensinnäkin, totta kai, poikkiammatillisesti yhteistyötä ja nimenomaan tässä neuvolatoiminnan suhteen, mutta myös niin, että meillä on osaavaa henkilöstöä siellä varhaiskasvatuksen piirissä, jotka aistivat jo siinä vaiheessa sitä, mitä tässä edustaja Kurvinenkin toi esille, että niitä kehityskaaren vaikeuksia pystytään jo mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ennakoimaan. Se olisi hyvä, ja toivotaan, että kun tämä kokeilu nyt toteutetaan, niin sitten voidaan niitä tuloksia vertailla ja sen kautta kehittää tätä koko oppimisjärjestelmää.

16.53 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Hallitusohjelman tavoitteena on nostaa koulutus- ja osaamistasoa kaikilla koulutusasteilla. Osallisuusasteen nostamisen tarkoituksena on kaventaa lasten välisiä oppimiseroja ja lisätä koulutuksellista tasa-arvoa. Yhtenä keinona tämän tavoitteen toteuttamiseksi on varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten osallistumisasteen nosto ja esiopetuksen kehittäminen.

Alle kouluikäisiä lapsia hoidetaan Suomessa yhä hyvin pitkään kotona. Varhaiskasvatuksen osallistumisaste on eurooppalaisessa vertailussakin varsin heikkoa. Suomessa varhaiskasvatukseen osallistuminen on ollut viimeisten vuosien aikana selvästi muita Pohjoismaita alhaisempaa ja jää OECD-maiden keskiarvon alle. Tämä siitäkin huolimatta, että useat tutkimukset ovat osoittaneet varhaiskasvatuksen merkityksen lasten kasvulle ja oppimiselle ja myöhemmälle menestykselle.

Kaksivuotinen esikoulu mahdollistaakin eri taustoista tuleville lapsille tasa-arvoisemman polun peruskouluun. Maksuton, kaikille kuuluva esiopetus antaa sen piirissä oleville lapsille tarvitsemansa oppimisen tuen. Tämä on ensiarvoisen tärkeää vaiheessa, jolloin lasten kehitys vaihtelee huomattavasti yksilötasolla. Tutkimukset ovat osoittaneet, että lasten erot peruskoulun alkuvaiheessa voivat olla suuria, jopa vuosien tasoeroja. Kielitaito, lukutaito, ryhmässä toimisen taito, huolehtiminen omista tavaroista, aikatauluista ja niin edelleen vaihtelevat koulutulokkailla paljon, ja on tärkeää, että esiopetus- ja alkuopetusvuosina voidaan tarjota joka lapselle mielekästä opetusta taitotasosta riippumatta.

Varhaiskasvatuksen osalta on tehty myös aikaisemmin valtakunnallisia kokeiluja. Vuosien 2018—2020 aikana hallitus toteutti 5-vuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeilun, jonka tuloksia Kansallisen koulutuksen arviointikeskus Karvi on arvioinut erityisesti maksuttomuuden näkökulmasta. Arvioiden mukaan 5-vuotiaiden osallistuminen varhaiskasvatukseen lisääntyi enemmän kokeilu- kuin vertailukunnissa. Maksuttomuuden lisäksi osallistumisasteen nousua voi selittää kokeilukuntien tehostunut palveluohjaus sekä kunnan varhaiskasvatusmyönteinen ilmapiiri. Haluan huomioida, että palveluohjauksen onnistumisen merkitys on todella ratkaisevaa siinä, minkälainen koulu- ja varhaiskasvatuspolku lapsille muodostuu.

Nyt käsittelyssä oleva hallituksen esitys koskee maksutonta kaksivuotista esiopetusta, jota pääsee kokeilemaan ensi syksystä alkaen 10 000 lasta eri puolilla Suomea. Kokeilusta on päätetty jo osana hallitusohjelmaa, ja se on ollut vihreille erittäin tärkeä tavoite. Kannustankin mahdollisimman useita kuntia hakemaan mukaan kokeiluun, ja toivon jatkuvuutta kunnille, jotka olivat jo tässä ensimmäisessä kokeilussa mukana.

16.57 **Jouni Ovaska kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Erittäin tärkeä ja erittäin hyvä esitys, ja hienoa nähdä, että näin suuri enemmistö tästä salista on sen takana.

Tässähän asiaa on paljon myöskin tutkittu jo pienellä aikaa. Vaikka tämä kokeilu tässä vaiheessa on, niin meillä näkyy kyllä kulttuurien ero vielä tuolla esiopetuksen ja peruskoulun välillä. Esimerkiksi entinen kollegani, kun tästä asiasta teki väitöskirjatutkimusta, huomasi, että tämmöinen yhtenäinen toimintakulttuuri ei synny itsestään, ja erityisesti valtaasetelmat näkyvät siellä, esimerkiksi miten esiopettajien resursseja, sitä ammattitaitoa jätetään ottamatta huomioon, kun mietitään yhteistyössä tämän koko kentän kehittämistä sieltä varhaisista vuosista aina eteenpäin peruskouluun ja siitä ylöspäin. Meidänhän pitää pystyä luomaan entistä parempia kanavia, joissa sekä esiopettajat, luokanopettajat että erityisopettajat, erityisluokanopettajat yhteistyössä moniammatillisesti suunnittelevat lasten tarpeista lähteviä oppimisen käytäntöjä. Enkä nyt puhu ainoastaan tasan tarkkaan kirjaoppimisesta, vaan kaikesta siitä, mitä siihen ketjuun kuuluu, jo kun puhutaan esiopetuksesta ja myöskin varhaiskasvatuksesta osana sitä.

Mutta kyllä myös haluan kysymyksen osoittaa perussuomalaisille, niin kuin täällä muutama muukin edustaja. En tiedä tasan tarkkaan, onko tässä nyt ongelmana ainoastaan se korkea hinta tai periaatteellinen vastustus sille, että tämä tehdään kunnille, vaikkakin se nyt sitten korvataan heille, vai kokevatko nyt perussuomalaiset, että tämä eriarvoisuus, jota tässä tulee, kun kaikki eivät ole mukana kokeilussa, muodostuu niin suureksi, että ei sitä pitäisi toteuttaa, eli ne lapset, jotka eivät tässä olisi mukana, jäisivät paitsi jostain niin isosta asiasta, joka teidän mielestänne ei anna silloin tilaa tälle kokeilulle ja niille mahdollisille hyville tuloksille, joita tässä voitaisiin saavuttaa. Vai onko tämä teidän mielestänne juuri sitä teidän puheenjohtajanne Halla-ahon mainitsemaa kepulaista tukipolitiikkaa, jossa panostetaan kuntiin, koulutukseen, oppimiseen ja varhaiskasvatukseen?

16.59 **Mikko Ollikainen r:** Ärade fru talman, arvoisa rouva puhemies! Aamulla ennen tänne tuloa vein viisivuotiaani lastentarhaan, tai päiväkotiin, ja lastentarhanopettaja sitten kysäisi ennen kuin hyppäsin autoon, että mitäs teillä tänään on agendalla, niin totesin, että muun muassa tämä kokeilu meillä on nyt sitten tänään asialistalla, ja hän vahvasti tuki tätä kaksivuotista kokeilua. Hän on kokenut lastentarhanopettaja, joka tietää tasan tarkkaan, että osaamistaso vaihtelee ja just tämä nivelvaihe on sellainen, että joillekin sopii, joillekin ei yksivuotinen esikoulu ja se sitten taas ehkä joillekin vaatii sen kaksivuotisen esiopetuksen, ja hän tuki tätä kokeilua lämpimästi.

Edustaja Ovaska minun mielestäni hienosti nosti esille just tätä nivelvaihetta ja sitä yhteistyötä eri toimijoiden välillä, ja se on todella tärkeää, mutta osaajien puutteestakin on puhuttu aikaisemmin, elikkä siitä, että löytyy tarpeeksi esikoulunopettajia, ja heitähän nyt, kuten myös mainittiin meidän mietinnössämme, koulutetaan lisää, ja se on todella tärkeää, koska on mielestäni tärkeää, että varhaiskasvatuksen osallistumisastetta korotetaan, koska perustaitoja tarvitaan, että osataan lukea, kirjoittaa ja sitten toki laskeakin.

I de kommuner som nu deltar i det här försöket är ju en grej som är väldigt bra den att man ersätts med statsunderstöd enligt antalet barn som deltar i den här tvååriga förskoleundervisningen med de tilläggskostnader som det här orsakar. Också av den orsaken lönar det sig att vara med i den här helheten. — Tack, kiitos.

17.01 **Leena Meri ps:** Arvoisa puhemies! Haluan vastata keskustan ryhmäpuheenjohtajalle perussuomalaisten joistakin muuttuneista ajatuksista. No, en tiedä, jos viittaatte puheenjohtaja Soiniin, niin hänellä todella oli vähän epäselvä se linja, eli meillä oli esimer-

kiksi maahanmuuttokriittisyys mukana puolueohjelmissa vuosikausia ja hän ei yksinkertaisesti ministerinä sitä linjaa halunnut noudattaa. Meidän puolueemme, jossa kaikki jäsenet saavat äänestää, halusi vaihtaa puheenjohtajaa, ja linja piti selkeyttää. Me olemme erittäin vahvasti puolustaneet meidän vaihtoehtobudjeteissamme, puheissamme ja esityksissämme sitä, että asumisen hintaa tulee laskea, samoin liikkumista tulee helpottaa.

Tiedätte varsin hyvin, että täällä on suunnitteilla tietulleja ja polttoaineveron korotus on olemassa. Ihmisillä on tulevaisuudenpelkoa siitä, voivatko he asua joka puolella Suomessa ja voiko edelleen kulkea autolla. Olemme kuulleet teidän hallituspuolue vihreiden puheita siitä, kuinka voisimme enemmän kävellä ja pyöräillä. Ihan kiva asiahan se silloin on, kun kaikki on lähellä, mutta itsekin kun olen Hyvinkäällä ja asun kylillä, niin tiedän, että se on oikeasti vain mahdotonta kuljettaa lapsia ja tavaroita sieltä lumihangen keskeltä ilman autoa, eli realismi puuttuu.

Olemme myöskin tänään julkaisseet vaihtoehtobudjetin, jossa olemme esittäneet leikkauksia toissijaisiin menoihin ja haluamme esimerkiksi keventää ansiotuloverotusta. Me haluamme nimenomaan laittaa paukut suomalaisiin ihmisiin. Meidät on valittu tänne suomalaisten etujen ajajiksi, ja en kyllä mitenkään allekirjoita sitä, että meidän politiikkamme unohtaisi pienen tai yhtään isomman ihmisen — miten sen nyt haluaa mitata, leveys- vai pituussuunnassa. Mutta joka tapauksessa ajamme hyvin arkisia ja jokaista ihmistä koskettavia asioita. Jos teillä on jonkinlainen some- tai mediasota nyt meidän puheenjohtajamme Halla-ahon kanssa, niin olkoon näin. Meillä on vaihtoehtobudjetin käsittely pian, ja siellä varmasti pääsette hänen kanssaan debatoimaan. Minä vastaisin tähän, että en kyllä tunnista tätä, että me emme ajaisi jokaisen ihmisen etua, sillä jokaisen ihmisen etu on se, että hänelle jää riittävästi rahaa elämiseen ja että kustannukset eivät nouse liikaa. Ja jos se on huonoa politiikkaa keskustan mielestä, niin sitten se on teidän mielestänne huonoa politiikkaa. Meistä se on hyvää.

Puhemies Anu Vehviläinen: Tässä kohtaa haluan huomauttaa, että tässä keskustellaan hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi kaksivuotisen esiopetuksen kokeilusta ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta. Toivon tähän kohtaan, että ruvetaan tätä kohti menemään.

17.04 **Mikko Kinnunen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! — Palaamme ruotuun.

Esiopetuksella on vahvat juuret. Varhaisimpia muotoja löytyy ihan 1800-luvun ajalta: muutamiin kaupunkeihin syntyi pienten lasten kouluja. Nämä pienten lasten koulut olivat kouluopetuksen ja päivähoidon välimuotoja, joissa lapset saivat olla, kun vanhemmat olivat töissä.

Täällä on ollut hyvää keskustelua siitä, että meillä on tavoitteena tällainen eheä ja yhtenäinen koulupolku, niin kuin edustaja Risikko tuossa hienosti totesi, ja tämän eheän ja yhtenäisen koulupolun varrella jokaisen lapsen tulisi voida löytää vahvuutensa.

Edustaja Risikko, nostitte esille myöskin tämän saattaen vaihtamisen. Sitä tarvitaan koko koulupolun jokaisessa nivelvaiheessa, ja siitä on pohjimmiltaan kysymys myöskin oppivelvollisuuden laajentamisessa, kun haluamme pitää nämä lapset, joille luodaan varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa hyvät perustat ja perustaidot, annetaan riittävä tuki, ihan täysi-ikäisyyteen saakka mukana. Annetaan ohjausta ja tukea tarpeen mukaan, sitä me tarvitsemme koko koulupolun varrella.

Edustaja Myllykoski, nostitte esille osaavan henkilöstön. Se on tärkeä asia. Edustaja Ovaskakin puhui tästä työnjaosta ja vastuunjaosta siellä varhaiskasvatuksessa, siinä on ke-

hittämistä. Iloitsen siitä, että olemme saaneet alalle uusia aloituspaikkoja, jotta tulevina vuosina riittää osaajia tähän arvokkaaseen työhön.

On hyvä, että kun kokeilemme nyt kaksivuotista esiopetusta, erilaisten perheitten tarpeet otetaan huomioon. Tarvitaan myöskin osa-aikaista varhaiskasvatusta esimerkiksi monilapsisissa perheissä, joissa joka tapauksessa jompikumpi vanhempi on kotona.

Kannustan omalta osaltani kuntia lähtemään tähän esiopetuskokeiluun mukaan.

17.06 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Vielä haluan nostaa esiin toiveen, että kunnissa kiinnitetään suurta huomiota myös pienten lasten nivelvaiheisiin. Isoissa kasvukaupungeissa on tuttu haaste, että varhaiskasvatuksen paikka ei löydy aivan siitä kodin läheltä. Se viereisin päiväkoti on usein täynnä. Esiopetuspaikka taas saattaa sijaita toisessa päiväkodissa tai toisessa koulussa, ja lapsi joutuu tässä kohtaa vaihtamaan paikkaa. Koulu ja ykkösluokka ja uudet opettajat saattavat sitten löytyä vielä kolmannesta paikasta. 6—7-vuotias lapsi voi tässä vaiheessa olla tilakysymysten johdosta vaihtanut omalla koulu- tai varhaiskasvatuspolullaan jo kolmeen eri ryhmään, eri aikuisten luo ja eri rakennukseen.

Varhaiskasvatuksen laatua ja koulutuksen laatua on myös se, että tällaisia liikoja vaihdoksia pystytään välttämään. Sitä voidaan ratkoa esiopetuksen sijainnilla koulussa tai päiväkodissa, oppilaaksiottoalueilla ja oppilaaksioton ajankohdalla. Myös hyvillä nivelvaiheen käytännöillä, kuten siirtokeskusteluilla, tutustumiskäynneillä, helpotetaan näitä vaihdoksia, mutta myös huolehtimalla siitä, että kasvukaupungeissa on resursseja investoida päiväkotitarpeeseen ja kouluihin, niin että palvelut löytyisivät läheltä ja näiltä vaihdoksilta pystyttäisiin välttymään.

Ne varhaiskasvatuksen ja alakoulun palvelut voivat tosiaan, edustaja Meri, olla toivottavasti pyörä- ja kävelymatkan päässä, ja iso merkitys olisi jo sillä, että näistä alle kahden kilometrin automatkoista päästäisiin eroon. [Leena Meren välihuuto] Sen kuitenkin tunnistaa jokainen äiti tai isä, että kauppakassit ovat painavia ja vaunujen renkaissa pyörii loska.

Mutta juuri sen takia, että perheet ovat usein kuormittuneita, on tärkeätä, että meillä on niitä varhaiskasvatuksen osaavia henkilöitä, ja on hienoa, että tämä hallitus on huomioinut sen paikkatarpeen ja koulutusmäärien lisäämisen.

17.09 **Antti Kurvinen kesk:** Arvoisa puhemies! Täällä käsitellään esiopetuksen laajentamista kaksivuotiseksi, ja se on tietysti pääasia. Mutta kyllähän tässä heijastuu, kun tässä edustaja Meri käytti puheenvuoron ja kommentoi omaa puhettani, minun mielestäni se, että tähän on löytynyt laaja yksimielisyys, mutta perussuomalaisten mielestä rahaa ei kannata käyttää siihen, että selvitetään, miten varhaiskasvatus ja esiopetus voisi olla sopivampaa erilaisille lapsille — etenkin niille lapsille, joilla on ehkä vähän heikommat lähtökohdat syystä tai toisesta, omista ominaisuuksistaan, perheen taustasta johtuen tai muuten — niin että heille tulee tämmöisiä mahdollisuuksia lisää, vaan se katsotaan turhaksi rahanmenoksi.

Minusta on paikallaan kysyä, onko tämä nyt sitä pitkää linjaa, missä perussuomalaiset ovat unohtamassa sen tasa-arvonäkökulman. Minun mielestäni paljonkaan teidän politiikassanne ei enää kyllä näy yhteiskunnallisen tasa-arvon hakeminen — pienituloisille ihmisille tasa-arvon hakeminen, maaseudulla asuville ihmisille tasa-arvon hakeminen ja tämmöiset pehmeämmät arvot. Te olette menneet kokoomuksesta oikealta ohi, ja tuo maahanmuuttohan siellä nousi taas esille ja Soinin maahanmuuttokannat, jotka eivät minua kiin-

nosta. Maahanmuuttopolitiikka on minusta paljon vähemmän kiinnostavaa, puhemies, kuin vaikka tämä varhaiskasvatusasia.

Minusta tämä vastalause, se, että perussuomalaiset eivät halua kokeilla pienille lapsille tällaista joustavampaa mallia, on esimerkki siitä, että te ajatte kovaa politiikkaa. Se on tullut tässä pitkin syksyä esille, tämä teidän kova poliittinen linjanne. Te olitte valmiita leikkaamaan kotihoidon tukea, tuossa kun välikysymyskeskustelua käytiin, olitte sen takana. Työttömiin suhtaudutte erittäin nuivasti, ja nythän tällä viikolla tai viikonloppuna tuli jälleen kerran teidän puheenjohtajaltanne Halla-aholta esille se, että teidän mielestänne pienet kunnat ja maaseutu eivät tarvitse tukiaisia. Minusta tämä on linjanmuutos. Joskus historiassa, muistelen, perussuomalaiset pyrkivät heikoimmassa asemassa olevia ihmisiä auttamaan.

17.11 **Jouni Ovaska kesk:** Arvoisa puhemies! Jatkan tästä edustaja Kurvisen aloittamasta aiheesta, koska juuri näin koen, että erityisesti tämä kokeilukin auttaa paljon erilaisia kuntia, ei vain ainoastaan suuria kaupunkeja, vaan myöskin syrjäisempiä seutuja, jotka voivat hakeutua näihin kokeiluihin ja sitä kautta nostaa sitä osaamistasoa myöhemmin. En tarkoita, että se varhaiskasvatus on mitään koulunkäyntiä, mutta meillä tässä maassa on tällä hetkellä alueellinen eriarvoisuus näissä kysymyksissä, ja se näkyy myöskin lasten ja nuorten myöhemmissä vaiheissa.

Edustaja Meri ei kyennyt vastaamaan ryhmämme puheenjohtajan esittämiin kysymyksiin vaan muisteli lähinnä menneisyyttä ja kipeitä kokemuksia historiasta omilta ryhmän varapuheenjohtaja-ajoiltaan. Me toisin taas haluamme puhua tulevaisuudesta ja nimenomaan siitä, millä laatua ja tasa-arvoa lisätään niin varhaiskasvatuksessa kuin koulussa, miten tämä Oikeus oppia -kehittämisohjelma saatetaan loppuun. Hallitus panostaa siihen äärettömän paljon tällä kaudella. Me keräämme huoltajien kokemuksia, huolehdimme siitä, että ammattikasvattajien tuki saadaan moniammatillisesti tähän kokonaisuuteen, ja ennen kaikkea katsomme sen, että koulupolun joustavuudesta sieltä varhaisista vuosista aina loppuun asti huolehditaan. Eli nyt kokeillaan, ja katsotaan sitten tulokset.

Aivan loppuun haluan kiittää valiokunnan puheenjohtajaa. Meillä on erimielisyyksiä oppivelvollisuudesta, mutta tämä paketti, mitä nyt täällä katsotaan varhaisista vuosista perusopetukseen, on tärkeä. Mielestäni se on tärkeimpiä asioita, ja me tietysti hallituksena ajattelemme tätä koko polkua aina sieltä varhaisista vuosista sinne elämään. — Kiitos.

17.12 **Ari Koponen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Pakko kommentoida tähän edustaja Kurviselle siitä, että emme olisi heikompien puolella. Te istutte hallituksessa, joka nostaa polttoaineveroa, vähentää kotitalousvähennystä, lupasi vappusatasen. Jos miettii näitten yhteenlaskettua summaa vanhuksille, niin se on kyllä aika toksinen trio. Sitten sanotte, että te teette koulutuksen kunnianpalautusta, mutta esimerkiksi lukiokoulutuksessa on 100 miljoonan euron vaje. Eli siinä pähkinää purtavaksi.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 149/2020 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain 5 ja 8 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 198/2020 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 12/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 12/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Valiokunnan puheenjohtaja Risikko.

Keskustelu

17.13 **Paula Risikko kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sivistysvaliokunta kannattaa hallituksen esitystä alentaa varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja. Muutoksen tarkoituksena on lisätä työn vastaanottamisen kannustimia, tukea erityisesti pieni- ja keskituloisia perheitä sekä nostaa varhaiskasvatuksen osallistumisastetta.

Maksujen alentaminen toteutetaan nostamalla asiakasmaksun määrittämisessä käytettäviä tulorajoja 31 prosenttia. Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että sisaruksia koskevia maksuja alennetaan siten, että perheen toisesta lapsesta perittävä maksu on nykyisen 50 prosentin sijaan 40 prosenttia nuorimman lapsen laskennallisesta kokoaikaisen varhaiskasvatuksen maksusta.

Valiokunta katsoo, että esitys on erinomainen ja tarpeellinen jatkumo varhaiskasvatuksen kehittämistyölle, jota on toteutettu eri toimenpitein yli vaalikausien. Varhaiskasvatuksen osallistumisastetta ja koulutuksen tasa-arvoa on edistetty pitkäjänteisesti esimerkiksi vuonna 2018 aloitetulla viisivuotiaiden lasten maksuttomalla varhaiskasvatuskokeilulla sekä samana vuonna voimaan tulleella varhaiskasvatuksen maksujen alentamisella. Vuonna 2020 opetus- ja kulttuuriministeriössä on käynnistetty Oikeus oppia -hanke sekä valmisteltavana oleva kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu ovat tärkeitä ja johdonmukaisia toimenpiteitä varhaiskasvatuksen kehittämiselle.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella sivistysvaliokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Valiokunnan mielestä esityksen tavoite parantaa työelämään osallistumisen houkuttelevuutta varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen kannustinloukkuvaikutuksia vähentämällä on erittäin tärkeä. Uudistus kohdistuu erityisesti pieni- ja keskituloisiin sekä monilapsisiin perheisiin, ja sen arvioidaan parantavan ennen kaikkea naisten asemaa työmarkkinoilla.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että varhaiskasvatusta on tärkeä tarkastella lapsen oikeuksien näkökulmasta. Laadukkaalla varhaiskasvatuksella edistetään lasten oppimisvalmiuksia ja yhdenvertaisuutta sekä ehkäistään syrjäytymistä. Varhaiskasvatus on tärkeä kasvatuksen tuki lapsiperheille. Asiakasmaksuista päätettäessä tulee ottaa huomioon, että maksut eivät muodosta estettä varhaiskasvatukseen osallistumiselle.

Kansainvälisesti varhaiskasvatukseen osallistuminen on vähäisempää Suomessa kuin monessa muussa maassa, ja erityisesti pienituloisten perheiden tai vähän koulutettujen äi-

tien lapset osallistuvat suhteellisesti vähiten varhaiskasvatukseen. Valiokunta pitää hyvänä kaikkia toimia, joilla kannustetaan perheitä käyttämään varhaiskasvatuspalveluja.

Valiokunta korostaa, että panostukset laadukkaaseen varhaiskasvatukseen tuovat pitemmällä aikavälillä säästöjä, kun lastensuojelun ja muiden korjaavien palvelujen tarve vähenee. Varhaiskasvatukseen osallistumista on hyvä edistää kaikin mahdollisin keinoin, joista yksi on maksupolitiikka. Jatkossa on hyvä selvittää mahdollisuuksia siirtyä kohti maksutonta varhaiskasvatusta.

Varhaiskasvatukseen osallistumiseen vaikuttaa osaltaan sen laatu, jota lisää merkittävästi ammattitaitoinen henkilökunta. Valiokunta kiinnittää huomiota tarpeeseen huolehtia jatkuvasti ja ennakoiden varhaiskasvatuksen osaavan henkilöstön riittävyydestä ja pitää hyvänä, että ongelmaa on yritetty ratkaista eri toimenpitein. — Tässä kerrotaan juuri näistä yliopistojen tulossopimuksista ja siitä, miten tärkeää on saada varhaiskasvatuksen henkilöstöä.

Monipuolisten varhaiskasvatuspalvelujen yhdenvertainen saatavuus on meillä myöskin täällä yhtenä kohdeasiana, jota haluamme avata.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että esityksellä todennäköisesti on vaikutusta yksityisen varhaiskasvatuksen palvelutoiminnan kokonaisuuteen. Saadun asiantuntijalausunnon mukaan kunnissa pyritään siihen, että yksityinen toiminta on kaikille perheille yhdenvertainen vaihtoehto. Tämän turvaamiseksi esimerkiksi perheen tulot usein vaikuttavat kunnan perheelle myöntämään varhaiskasvatuksen palvelusetelin arvoon.

Palvelusetelin arvoa ei määritellä laissa, vaan sen päättää kunta. Kun kunta määrittelee palvelusetelin arvoa, määrittelyssä käytetään yleensä asiakasmaksulain mukaisia tulorajoja. Esitetyssä muutoksessa ei ole huomioitu muutoksen vaikutuksia yksityiseen palvelutuotantoon ja kunnille muutoksesta aiheutuviin kustannuksiin. Näiltä osin kuntien ja yksityisten palveluntuottajien tehtäväksi jää ratkaista se, miten yksityinen varhaiskasvatus voi pysyä tasapuolisena vaihtoehtona kaikille perheille.

Tämähän tosiaan koskee ainoastaan julkisen sektorin palvelumaksuja, ja sehän tässä juuri meillä sai aikaan keskustelua, että miten varmistetaan, että monimuotoiset palveluvaihtoehdot ja varhaiskasvatusvaihtoehdot ovat käytettävissä. Joskushan se yksityinen palvelutuotanto, yksityinen varhaiskasvatus on lähempänä kuin se julkinen, ja siitä syystä vanhemmat haluavat sitä käyttää, ja siinä kunnat ovat sitten menneet monesti vastaan. Mutta valitettavasti tämä laki ei ota nyt siihen kantaa, koska laillahan ei tietenkään yksityisen palvelumaksuihin voi millään lailla puuttua.

Valiokunta painottaa, että varhaiskasvatuspalvelujen järjestämisen moninaisuus ja perheiden aito valinnanmahdollisuus tulee mahdollistaa jatkossakin. Varhaiskasvatuksen palvelutuotannon valtakunnan tason ohjauksessa tulee huolehtia perheiden yhdenvertaisista mahdollisuuksista muun muassa siten, että perheen tulotaso ei muodostu valintoihin vaikuttavaksi tekijäksi.

Toinen sellainen, voi sanoa, kriittinen piste, mistä me keskustelimme valiokunnassa paljon, oli asiakasmaksujen kompensointi kunnille yhteisöverojen tuotosta.

Esityksen mukaan maksutuottomenetykset korvataan kunnille kohdistamalla aiempaa suurempi osuus, plus kaksi prosenttiyksikköä, yhteisöveron tuotosta kunnille. Valiokunta pitää sinänsä hyvänä sitä, että ehdotetusta muutoksesta aiheutuvat menetykset luvataan korvata kunnille täysimääräisesti. Tämä on voimassa olevan lainsäädännön ja hallitusohjelman mukaista sekä tukee rahoitusperiaatteen toteutumista kuntien ja valtion välillä.

Valiokunta huomauttaa, että muutosesityksestä aiheutuvat vaikutukset ja valittu kompensaatiotapa eivät kohdistu kuntiin parhaalla mahdollisella tavalla. Asiantuntijakuulemisen mukaan esitetyssä kompensaatiossa kunnat kokonaisuutena saavat huomattavan ylikompensaation koko maan tasolla, minkä tarkoituksena on tukea laadukkaan varhaiskasvatuksen järjestämismahdollisuuksia myös niissä kunnissa, joiden osuus yhteisöverotuotosta on keskimääräistä pienempi suhteessa niiden varhaiskasvatuskustannuksiin. Mutta koska kunnan saama kompensaatio kuitenkin riippuu muun muassa muuttuvista yhteisöverotuotoista, kompensaation tarkasta suuruudesta ei ole etukäteen varmuutta. Kuntien yhteisöveron jako-osuutta määräävät tekijät eivät ole suoraan yhteydessä kuntien väestörakenteeseen tai varhaiskasvatusmaksutuottoihin.

Valiokunta pitää välttämättömänä, että hallitus seuraa esitetystä kompensaatiotavasta aiheutuvia vaikutuksia kuntatalouteen sekä valtakunnan tasolla että yksittäisten kuntien kannalta.

Valiokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen 198/2020 sisältyvän lakiehdotuksen.

Tähän mietintöön sisältyy kaksi lausumavastalausetta. — Kiitos.

17.21 **Mikko Kinnunen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Lämmin kiitos puheenjohtaja Risikolle selkeästä esittelystä.

Oikeus oppia -hanke nostaa meille eteen joustavan koulupolun, ja varhaiskasvatuksessa kokeilemme hanketta, josta äsken puhuimme. Haluamme auttaa monenlaisia perheitä, ehkäistä syrjäytymistä ja huolehtia siitä, että maksuista ei tule estettä lasten osallistumiselle. Tarvitsemme sekä yksityisesti että julkisesti järjestettyä varhaiskasvatusta.

Tänään täällä on puhuttu paljon siitä, miten varhaiskasvatus edistää lapsen myönteistä kehitystä ja oppimista. Se on hyvin kustannustehokas lapsiperheiden palvelu. Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteessa 11 todetaan, että kaikilla lapsilla on oikeus kohtuuhintaiseen varhaiskasvatukseen ja laadukkaaseen hoitoon. Monissa maissa maksupolitiikalla pyritäänkin edistämään lasten osallistumista varhaiskasvatukseen. Enemmistö Euroopan maista esimerkiksi tarjoaa lapsille vähintään yhden vuoden maksuttoman varhaiskasvatuksen ennen oppivelvollisuuden alkua. Noin puolessa Euroopan maista varhaiskasvatus on maksutonta kolme vuotta täyttäneille lapsille aina oppivelvollisuuden alkuun saakka. Varhaiskasvatus nähdään myös Suomessa yhä enenevässä määrin lapsen oikeutena, johon kaikilla lapsilla tulisi olla yhdenvertaiset mahdollisuudet. Maksut eivät saisi muodostua minkäänlaiseksi kynnykseksi osallistua. Maksujen alenemisen arvioidaan lisäävän varhaiskasvatukseen osallistumista 4 700 lapsella vuoteen 2024 mennessä.

Arvoisa puhemies! Tilastokeskuksen tietojen mukaan vuoden 2019 lopussa Suomessa oli 558 000 lapsiperhettä. Lapsiperheisiin kuului näin 38 prosenttia väestöstämme. Viime vuonna varhaiskasvatukseen osallistui kaikkiaan 253 727 lasta. Lukumäärä vastaa noin 77:ää prosenttia väestön 1—6-vuotiaista lapsista. Pienituloisissa, ensimmäisessä ja toisessa tulokymmenyksessä, varhaiskasvatusikäisistä lapsista on kunnan kustantamassa varhaiskasvatuksessa vähiten, alle 50 prosenttia. Tulorajojen korotuksen johdosta suurimmat maksualennukset kohdistuvat pieni- ja keskituloisiin perheisiin. Muutos lisää näin lasten välistä tasa-arvoa ja lisää pienituloisten perheiden mahdollisuuksia käyttää näitä varhaiskasvatuksen palveluita ja helpottaa myös muilta osin perheiden taloudellista tilannetta. Varhaiskasvatukseen osallistuminen on vähäisempää Suomessa kuin monessa muussa

maassa, kuten täällä on tänään jo kerrottu. Erityisesti pienituloisten perheiden ja vähän koulutettujen äitien lapset osallistuvat suhteellisesti vähiten varhaiskasvatukseen.

Arvoisa puhemies! Sipilän hallitus alensi varhaiskasvatusmaksuja 84 miljoonalla eurolla. Nykyinen hallitus alentaa maksuja edelleen 70 miljoonalla eurolla, eli tämä tekee yhteensä 150 miljoonaa euroa, mikä on erittäin merkittävä taloudellinen satsaus lapsiperheisiin, perheisiin, jotka tänä aikana ovat muutenkin lujilla.

Tällä kaikella on vaikutusta myös osaltaan työllisyyteen. Asiakasmaksujen ei tulisi muodostaa kynnystä työhön siirtymiselle ja osa-aikaisen työn tekemiselle silloin, kun siihen on perheen puolesta mahdollisuus. Maksujärjestelmässä käytettyjen tulorajojen ja maksuprosenttien tarkistamisella pyrimme kannustamaan perheitä työllistymään tilanteensa mukaisesti. Kun varhaiskasvatusmaksuun vaikuttavia tulorajoja nostetaan 31 prosenttia, kaikenkokoisia uusia pienituloisia perheitä tulee täysin maksuttoman varhaiskasvatuksen piiriin ja keskituloisilla perheillä maksut pienenevät. Suurituloisilla perheillä ensimmäisen lapsen maksut säilyvät ennallaan. Arviolta 20 000 uutta perhettä pääsee maksuttoman varhaiskasvatuksen piiriin.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys tukee omalta osaltaan perheiden hyvinvointia ja lapsiystävällisen Suomen rakentamista.

17.27 **Noora Koponen vihr:** Arvoisa puhemies! Varhaiskasvatusmaksujen alentaminen jatkaa lapsien, perheiden ja varhaiskasvatuksen tukemisen myönteistä ja toivottua kehitystä. Tämä hallituksen esitys on odotettu, ja se on huomattava helpotus vähävaraisille ja monilapsisille perheille. Koska maksujen alennus kohdentuu pieni- ja keskituloisiin perheisiin, se vaikuttaa juuri siellä, missä sen merkitys on suurin.

Joka seitsemäs lapsi elää köyhyydessä. Tiedämme myös, että Suomessa pienituloisten perheiden lapset sekä vähän koulutettujen äitien lapset osallistuvat suhteellisesti vähiten varhaiskasvatukseen. Lapsiperheköyhyys sekä ylisukupolvinen huono-osaisuus ovat aitoja ongelmia tässä maassa. Tehokkain keino vähentää näitä ongelmia on koulutus. Varhaiskasvatus luo koko koulupolulle pohjan ja edellytykset koulutuksen ja oppimisen tasa-arvolle. Varhaiskasvatuksen panostukset eivät mene ikinä hukkaan, siksi suuntana on oltava maksuton ja laadukas varhaiskasvatus.

Suomessa vain noin 77 prosenttia 1—6-vuotiaista lapsista osallistuu varhaiskasvatukseen. Luku on maailmanlaajuisesti monilta osin alhainen. Kokeilujen myötä on huomattu, että maksuttomuus tai maksujen alentaminen lisää varhaiskasvatukseen osallistumista, mutta se ei yksin riitä. Samalla on pidettävä huolta varhaiskasvatuksen laadusta. Varhaiskasvatusmaksujen alentaminen helpottaa myös työn hakemista ja työn vastaanottamista. Alentamalla maksuja mahdollistamme paremmin pienten lasten vanhempien työnteon ja opiskelun ja tuemme näin osaltamme myös kestävämpää taloutta sekä ihmisten työllisyyttä ja hyvinvointia — mutta ennen kaikkea lasten ja perheiden yhdenvertaisuutta ja hyvinvointia.

17.29 **Ari Koponen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Kunnille tämä esitys voi olla raskas etenkin, mikäli suunniteltu kompensaatio lasketaan yhteisöverotuotoista. Suunniteltu malli aiheuttaisi sen, että jotkut kunnat saisivat liikaa ja jotkut liian vähän korvausta, sillä Kuntaliiton mukaan kuntien yhteisöveron jako-osuus — sen määräävät tekijät — ei ole yhteydessä kuntien väestörakenteeseen tai varhaiskasvatusmaksutuottoihin. Lisäksi esitetty

kompensaatiomalli sopii huonosti suunnitellun sote-uudistuksen kanssa, jossa kuntien yhteisöveron jako-osuudesta menee noin kolmannes perustettaville hyvinvointialueille.

Perussuomalaisten ja kokoomuksen vastalauseessa on huomioitu yksityisen palvelutuottajan asema, sillä esitetyssä muutoksessa ei ole huomioitu muutoksen vaikutuksia yksityiseen palvelutuotantoon ja kunnille muutoksesta aiheutuviin kustannuksiin.

Arvoisa rouva puhemies! Näiltä osin kuntien tehtäväksi jää ratkaista se, miten yksityinen varhaiskasvatus voi pysyä tasapuolisena vaihtoehtona kaikille perheille. Suomessa on kuntia, joissa yksityisen varhaiskasvatuksen osuus palveluntarjonnasta on suuri. Ehdotammekin, että varhaiskasvatusmaksutuottojen alenemaa ei kompensoida kunnille nostamalla yhteisöveron jako-osuutta, vaan erillislaki kompensoinnista säädetään niin, että kompensaatio maksetaan valtionosuuksien täsmällisiin menetyksiin nähden. Tämä ei tuntunut hallitukselle sopivan, mitä pidän hieman kyllä ihmeellisenä. Lisäksi vastalauseessa ehdotamme, että valtioneuvosto varmistaa perheiden yhdenvertaiset mahdollisuudet valita varhaiskasvatuksen palveluntarjoaja tulotasosta riippumatta.

17.31 **Riikka Purra ps:** Arvoisa rouva puhemies! Päivähoito on Suomessa vahvasti valtion subventoimaa, kuten kaikki tietävät, ja näin tietenkin pitää ollakin. Päivähoitomaksuja on viime vuosina useampaan kertaan alennettu. Monista puolueista, kuten tänäänkin täällä, on esitetty, että päivähoidon tulisi olla kokonaan maksutonta. Kaikkein pienituloisimmat eivät ole vähään aikaan maksaneet päivähoitomaksuja lainkaan. Muidenkin pienituloisempien ryhmien maksuja on alennettu, kuten nyt tällä esityksellä tehdään lisää. Päivähoito on siis näille ryhmille käytännössä maksutonta tai hyvin edullista. Toisaalta edelleenkin korkeimpaan maksuluokkaan pääsee verraten helposti: kaksi työssä käyvää keskiarvoa selvästi alemmillakin tuloilla tai yksi korkeatuloinen. Päivähoitomaksut joustavat vahvasti siis vain toiseen suuntaan.

Päivähoitomaksut saattavat aiheuttaa kannustinloukkuja etenkin monilapsisissa, keskituloisissa perheissä. Hallituksen esitys sanoo puuttuvansa nimenomaan näihin, ja tämä on tietenkin kannatettavaa. Mikäli äidin — kyllä, yleensä äidin — ei kannata ottaa vastaan työtä, koska käteen jäävä tulo korkeiden päivähoitomaksujen ja tippuneiden avustusten myötä laskee liian alas, säilyy kannustin pysyä kotona. Tähän hallitus haluaa puuttua. Toisaalta pienituloisilla, esimerkiksi työttömillä, säilyy kannustin viedä lapsi aina päiväkotiin, koska se ei maksa mitään. Sama ongelmallinen kannustin tulisi voimaan kaikilla ryhmillä, mikäli päivähoidosta tehtäisiin maksutonta. Tämä ei hallituksen eikä monien muidenkaan mielestä kuitenkaan ole ongelma lainkaan, sillä jotkut näkevät, että lapset ylipäätänsä ovat liikaa kotona ja liian vähän varhaiskasvatuksessa. Tämä jättää huomiotta sen, että liian varhainen päivähoidon aloitus voi esimerkiksi kasvattaa riskiä aggressiiviseen käytökseen.

Lisäksi päiväkoteihin liittyy monia muita seikkoja kuin hinta, jotka vaikuttavat vanhempien päätökseen etenkin täällä pääkaupunkiseudulla. Vaikka varhaiskasvatuksen työntekijöillä on pitkä pedagoginen koulutus, sitä ei nykyään voida täysin hyödyntää. Ongelmana ovat liian isot lapsiryhmät, työntekijöiden uupumus, jatkuvasti vaihtuva henkilöstö, epäpätevien sijaisten suuri määrä, monien lasten ja perheiden vakavat ongelmat ja yhteisen kielen puuttuminen. Paljon puhutaan laadun kehittämisestä, kuten tänäänkin täällä, mutta mitä se sitten lopulta on näiden ongelmien keskellä? Uusia ohjelmia ja hienoja termejä, vaatimuksia ja kvalifikaatioita.

Mikäli lääkäriin pääsisi aina ilmaiseksi, syntyisi turhia lääkärikäyntejä, tämä myönnetään. Päivähoidon kohdalla ongelma on kuitenkin paljon laajempi olettaen, että ihminen pitää lapsen kannalta tärkeänä sitä, miten ja missä tämä hoidetaan. Tässä nousevat esille erilaiset arvot. On ihmisiä, joiden mukaan lapset kuuluu hoitaa päiväkodissa jopa heti vanhempainvapaan jälkeen eli alle yksivuotiaasta alkaen — siellä heistä tulee reippaita, itsenäisiä, luovimaan oppivia selviytyjiä, jotka eivät liiaksi roiku äidin helmoissa tai herkistele turhia. Nämä lapset päiväkoti opettaa kuivaksi, puhumaan, syömään, nukkumaan ja joskus käyttäytymäänkin. Päiväkodin työntekijä saattaa todistaa ensiaskelet — hyvin pieni osa suomalaislapsista menee alle yksivuotiaana päiväkotiin. Toisaalta on ihmisiä, jotka näkevät pienen lapsen kotihoidon ensiarvoisen tärkeänä. Monelle äidille, miksei isällekin, ajatus vauvan viemisestä muualle hoitoon on vastentahtoinen ja täysin luonnoton. Jo puolitoistavuotias saattaa olla paljon valmiimpi siihen, kaksivuotias jo hyvin usein, ja yli kaksivuotiaista suomalaislapsista jo valtaosa onkin varhaiskasvatuksessa, kolmivuotiaistakin seitsemisenkymmentä prosenttia. Kaikkein pisimmät hoitovapaat on vähiten koulutetuilla pienituloisilla naisilla. On tietenkin olemassa ryhmiä, esimerkiksi maahanmuuttajien ja heikosti pärjäävien perheiden lapsia, joille varhaiskasvatus voi kaikissa tapauksissa olla hyödyllisempää kuin kotihoito. Tämä pitäisi kuitenkin ymmärtää erityistapauksena, ”päivähoito sosiaalisin perustein”, eikä tähän tule kaikkia kannustaa.

Normaali, hyvinvoiva lapsi, joka elää tasapainoisessa perheessä, ei kuulu päiväkotisäilytykseen muuten vain. Vanhemmuuden laatu on oleellista. Onnellisista lapsista, jotka ovat saaneet nauttia vakaasta, turvallisesta ja rakastavasta vanhemmuudesta, tulee kaikkein todennäköisimmin hyvin selviäviä aikuisia, jotka käyvät töissä, maksavat veroja ja hoitavat lapsiaan hyvin. Tämä hyvin konkreettinen ja kaikkialla selvästi näkyvä ketju on usein piilossa tiiviissä hyvinvointiyhteiskunnassa, jossa valtiolle on sälytetty yhä enemmän tehtäviä ja vastuuta. Siellä se kuitenkin aina on, eikä mikään verotuotettu malli kykene ylittämään tuon ketjun merkitystä.

17.36 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Hyvin usein puhumme varhaiskasvatuksen roolin vahvistamisesta pohtiessamme keinoja lisätä aikuisten työllisyyttä, kun vanhemmat voivat palata takaisin työelämään kotona vietettyjen vuosien tai vuoden tai kuukausien jälkeen. Työllisyysasteen nostaminen nykyisellä suomalaisella väestörakenteella ja tässä ajassa ei ole mikään vähäpätöinen asia, mutta laadukas varhaiskasvatus on myös paljon muuta kuin keino vanhemmille palata takaisin työmarkkinoille. Varhaiskasvatus on ennen kaikkea lapsen oikeus. Jokaisen lapsen oikeus kokonaisvaltaiseen kasvuun ja kehitykseen on lapsiystävällisen ja tasa-arvoisen yhteiskunnan ytimessä.

Perheiden elämäntilanteet vaihtelevat, ja siksi en halua arvottaa perheiden valintoja edustaja Purran tavoin. On tärkeää, että lapsi saa rakastavaa kasvatusta ja vanhempien läsnäoloa kotona, mutta yhtä lailla on tärkeää, että varhaiskasvatuksessa voidaan tarjota laadukasta palvelua. Se, missä iässä lapsi varhaiskasvatukseen menee, jos puhutaan siitä vuoden tai kahden vuoden iästä, on perheen valinta.

Vain laadukas varhaiskasvatus vahvistaa lasten kielellisiä valmiuksia ja sosiaalisia taitoja. Tämän takia on tärkeää panostaa varhaiskasvatuksen laatuun, kehittää kolmiportaista tukea ja pienentää ryhmäkokoja. Näihin toimenpiteisiin nykyinen hallitus on myös jo ryhtynyt, ja käsillä oleva lakiesitys vahvistaa tätä valittua linjaa.

Arvoisa puhemies! Hallitus esittää varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen alentamista. Maksujen alennus tapahtuisi nostamalla tulorajoja 31 prosenttia. Lisäksi sisaruksilta perit-

täviä maksuja ehdotetaan alennettavaksi siten, että toisesta lapsesta perittävä maksu olisi 40 prosenttia nuorimman lapsen laskennallisesta kokoaikaisen varhaiskasvatuksen maksusta.

Esitys parantaa erityisesti pieni- ja keskituloisten perheiden asemaa ja vahvistaa lapsimyönteisen yhteiskunnan rakentumista. On tärkeää muistaa, että Suomessakin joka seitsemäs lapsi elää köyhyydessä. Tämä on myös tasa-arvokysymys.

Vihreille pitkäaikaisena tavoitteena on ollut maksuton varhaiskasvatus, jota kohti tämä lakiesitys ottaa askeleen. Maksuton varhaiskasvatus olisi suomalaisten työmarkkinoiden etu mutta ennen kaikkea lasten oikeus kielen ja sosiaalisten taitojen oppimiseen.

Arvoisa puhemies! Hallitus ei ota esityksellään kantaa yksityisten päivähoidontarjoajien varhaiskasvatusmaksuihin. Yksityiset toimijat tuottavat monissa kaupungeissa, kuten meillä Espoossa, tärkeää varhaiskasvatuspalvelua ja täydentävät kunnan omaa tuotantoa. — Minä joudun siirtymään sinne, oliko se raja kolme minuuttia? [Puhemies: Kyllä! — Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle]

Arvoisa puhemies! Yksityisen varhaiskasvatuksen tulee toimia samoin laatukriteerein, ja sen kustannusten ja maksujen ei tulisi olla julkista korkeampia, jotta perheillä olisi tasa-arvoinen mahdollisuus valita tarjolla olevista vaihtoehdoista. Olisi hyvä, että hallitus etsisi yhä keinoja, millä kaikki maksuleikkaukset saadaan kunnille kompensoitua. Yksityisen varhaiskasvatuksen määrä on kasvanut nopean kasvun kunnissa ja osittain juuri sen edellisessä puheenvuorossani avaamani matalan investointikaton tai investointiohjelmien vuoksi.

Tärkeä osa esitystä on siis se, että kuntatalouden ei tule kärsiä tästä lainmuutoksesta. Muutoksen johdosta kuntien maksutuottojen arvioidaan alenevan noin 70 miljoonaa euroa. Tämä kompensoidaan kunnille kohdistamalla aiempaa suurempi osa yhteisöveron tuotosta.

Esitys on kannatettava ja tarjoaa meille mahdollisuuden rakentaa suomalaisesta yhteiskunnasta askel kerrallaan lapsiystävällisempää.

17.41 **Marko Asell sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annettua lakia siten, että varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja alennettaisiin nostamalla tulorajoja 31 prosenttia. Lisäksi sisaruksilta perittäviä maksuja ehdotetaan alennettavaksi siten, että toisesta lapsesta perittävä maksu olisi 40 prosenttia nuoremman lapsen laskennallisesta kokoaikaisen varhaiskasvatuksen maksusta.

SDP kannattaa hallituksen esitystä, joka on jälleen yksi osoitus siitä, että hallitus panostaa myös koulutuspolun alkupäähän, toisin kuin oppositio on väittänyt varsinkin oppivelvollisuuden laajentamiseen liittyvissä keskusteluissa aiemmin. Hallitus siis panostaa vahvasti myös varhaiskasvatukseen ja siellä kasvun ja oppimisen tukemiseen. Tähän liittyy myös aiempi päätös varhaiskasvatuksessa, ryhmäkokojen pienentäminen, kun täällä aiemmin esimerkiksi edustaja Purra kyseli näitä konkreettisia tekoja tähän laadun parantamiseen.

SDP:n pitkäaikaisena tavoitteena on ollut, että varhaiskasvatuksen osallistumisastetta tulee nostaa. Tähän päästään etenemällä asteittain kohti maksutonta varhaiskasvatusta ja laajentamalla esiopetus kaksivuotiseksi, koskemaan siis jo viisivuotiaita. Ennen kouluikää tapahtuva oppiminen on ensisijaisessa asemassa, kun halutaan panostaa tulevaisuuteen. Varhaiskasvatus myös ehkäisee syrjäytymistä, huono-osaisuuden kierteen periytymistä ja

lasten välistä eriarvoistumista ja pienentää hyvinvoinnin ja terveyden eroja aikuisuudessa. Varhaiskasvatusmaksujen alentaminen lisää sekä varhaiskasvatukseen osallistumista että työllisyyttä. Tämä on tulevaisuusinvestointi, josta hyötyy koko Suomi.

Muutoksen johdosta kuntien maksutuottojen arvioidaan alenevan noin 70 miljoonaa euroa. Tämä kompensoidaan kunnille kohdistamalla aiempaa suurempi osa yhteisöveron tuotosta kunnille. Verontilityslain ja tuloverolain muuttamisesta annetaan erillinen hallituksen esitys.

Sivistysvaliokunta kannattaa myös hallituksen esitystä alentaa varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja ja toteaa, että muutoksen tarkoituksena on lisätä työn vastaanottamisen kannustimia, tukea erityisesti pieni- ja keskituloisia perheitä sekä nostaa varhaiskasvatuksen osallistumisastetta. Siellä todetaan myös, että esitys on tarpeellinen jatkumo varhaiskasvatuksen kehittämistyölle. Monipuolisten varhaiskasvatuspalvelujen yhdenvertainen saatavuus on tärkeää.

Arvoisa puhemies! Maksutuottomenetysten korvaaminen keskustelutti valiokunnassa erityisesti. Hallituksen esityksessä maksutuottomenetykset esitetään korvattavaksi kunnille kohdistamalla aiempaa suurempi osuus eli plus 2 prosenttiyksikköä yhteisöveron tuotosta kunnille. Sitä pidetään hyvänä, että muutoksesta aiheutuvat menetykset luvataan korvata kunnille täysimääräisesti, ja näinhän Marinin hallitusohjelmassa lukee, että uudet tehtävät kompensoidaan täysimääräisesti. Siitä on pidettävä kiinni.

Huolta aiheutti kompensaatiotapa, josta arvioitiin, ettei se kohdistu kuntiin välttämättä parhaalla mahdollisella tavalla. Asiantuntijakuulemisen mukaan esitetyssä kompensaatiossa kunnat kokonaisuutena saavat huomattavan ylikompensaation koko maan tasolla, minkä tarkoituksena on tukea laadukkaan varhaiskasvatuksen järjestämismahdollisuuksia myös niissä kunnissa, joiden osuus yhteisöverotuotosta on keskimääräistä pienempi suhteessa niiden varhaiskasvatuskustannuksiin. Koska kunnan saama kompensaatio kuitenkin riippuu myös muuttuvista yhteisöverotuotoista, ei kompensaation tarkasta suuruudesta ole etukäteen varmuutta. Kuntien yhteisöveron jako-osuutta määräävät tekijät eivät ole suoraan yhteydessä kuntien väestörakenteeseen tai varhaiskasvatusmaksutuottoihin.

Siksi on siis tärkeää, että hallitus seuraa esitetystä kompensaatiotavasta aiheutuvia vaikutuksia kuntatalouteen sekä valtakunnan tasolla että yksittäisten kuntien kannalta. Varsinkin nyt koronakriisin aikana monilla yrityksillä, joilla on aiemmin ollut ehkä suhteellisen ennakoitavat tulot, tilanteet ovat voineet muuttua paljonkin. Se tarkoittaa, että esimerkiksi aiemmin hyvin tuottaneet firmat jossain kunnassa voivatkin tehdä miinusmerkkistä tulosta, jolloin ei myöskään kartu yhteisöveroja kunnalle. Ja jos yhteisöveroa ei kerry, sillä ei voida paikata tätä varhaiskasvatusmaksujen alennuksesta seuraavaa aukkoa.

17.45 **Mikko Ollikainen r:** Arvoisa rouva puhemies, ärade fru talman! En viktig del i regeringsprogrammet är ökandet av sysselsättningsgraden, och en viktig del i de åtgärderna är klientavgifterna för småbarnspedagogiken. Vi vet ju att en kvalitativ småbarnspedagogik är en väldigt bra satsning inför framtiden. Samtidigt vet vi också att vi har en hel del barnfattigdom i vårt land, och därför kan man också få ett starkt stöd om man satsar på småbarnspedagogiken i kommunerna och höjer andelen barn som är med i småbarnspedagogiken.

Genom det här förslaget höjs inkomstgränserna med 31 procent för klientavgifterna för småbarnspedagogiken. Dessutom föreslås att avgifter som tas för syskon sänks så att av-

giften som tas ut för andra barnet är 40 procent av den kalkylerade avgiften för småbarnspedagogik på heltid för det yngsta barnet. Tidigare har det varit 50 procent.

Arvoisa rouva puhemies! Varhaiskasvatukseen osallistuu tällä hetkellä suurin osa alle kouluikäisistä 1—6-vuotiaista lapsista. Tämän hallituksen esityksen mukaan vuonna 2019 edellä mainituista ikäluokista 77 prosenttia osallistui varhaiskasvatukseen. Kansainvälisesti varhaiskasvatukseen osallistuminen on vähäisempää Suomessa kuin monessa muussa maassa, ja erityisesti pienituloisten perheiden tai vähän koulutettujen äitien lapset osallistuvat suhteellisesti vähiten varhaiskasvatukseen. Myös jonkin verran lapsiköyhyydestä on puhuttu tässä salissa aikaisemmin. Ollaan puhuttu myös, että on tärkeää, että me huolehdimme tasa-arvosta.

Yksi olennainen juttu koko tässä lakiesityksessä asiakasmaksujen alentamisesta on, että kannustetaan työn vastaanottamiseen ja varhaiskasvatukseen osallistumiseen. Tässä haluan nostaa esille myös, että on todella tärkeää, että laatua ylläpidetään ja että osaajia on tarpeeksi myös meidän päiväkodeissamme.

Enligt propositionen beräknas sysselsättningen förbättras med cirka 2 900 personer fram till 2024 tack vare den här förändringen. Den uppskattas också öka barnen som deltar i småbarnspedagogiken med 4 700 barn. Det här är ett viktigt steg för att jobba vidare för ett familjevänligare Finland. Det här är ett steg på vägen. — Kiitos, tack.

17.48 **Paula Risikko kok:** Arvoisa puhemies! Todella, täällä on käyty hyvää keskustelua, ja se ilmentää sitä, minkälainen keskustelu meillä oli tuolla valiokunnassa — mielestäni hyvin yhdenvertainen — ja sillä tavalla käytiin vakavaa keskustelua myöskin näistä kriittisistä pisteistä. Mielestäni voi sanoa, että oli hyvin yksimielistä, mitkä ne kaksi kriittistä pistettä olivat, mutta tässähän nämä lausumat, mitkä täällä sitten myöhemmin esitellään myöhemmissä istunnoissa, kohdistuivat nimenomaan näihin kahteen kriittiseen pisteeseen.

Toinen oli nimenomaan se, mistä tämä kompensoidaan kunnille. Kyllähän tällä hetkelläkin on se perussääntö, että kuntien tulojen heikkeneminen hallituksen päätösten johdosta kompensoidaan heille, myöskin uudet tehtävät kompensoidaan 100-prosenttisesti. Tässähän se kompensaatiomalli on nostaa sitä yhteisöveron jako-osuutta kunnille. Mutta tässä on se ongelma, kun me saimme sitten valtiovarainministeriöstä ihan laskelmat ja Kuntaliitto otti tähän kantaa myöskin, että he totesivat, että se eriarvoistaa kuntia: vaikka tässä on sitä ylikompensaatiota laskettu, niin se ei tasaisesti jakaudu ja joku kunta kärsii enemmän — saattaapi olla, että menee miinuksen puolelle — mutta sitten taas joku voittaa.

Sitten toinen kriittinen piste oli se, että niille, jotka käyttävät näitä yksityisiä palveluja, tulisi myöskin tämä asiakasmaksujen alennus. No, sehän on ihan selvää, että me emme voi lailla päättää yksityisen palveluntuottajan maksuista, mutta me haluamme kuitenkin muistuttaa siitä, että on kaupunkeja ja alueita, joissa yksityinen palveluntuottaja on pystynyt tuottamaan hinta—laatu-suhteeltaan sen verran korkeatasoista toimintaa, että kunnat ovat sitten halunneet järjestää sitä kuntalaisille ja ovat tarjonneet myöskin palveluseteliä tai muuten maksusitoumuksia. Joissakin tilanteissa välimatkakin aiheuttaa sen, että on järkevämpi käyttää siinä yksityistä palveluntuottajaa. Siitä syystä kiinnitimmekin huomiota, että jatkossakin pitää varmistaa perheiden yhdenvertaiset mahdollisuudet valita varhaiskasvatuksen palveluntarjoaja tulotasosta riippumatta. On moninaisia perheitä, on monen-

laisia tilanteita perheillä, ja siitä syystä onkin hyvä, että meillä on mahdollisuuksia erilaisten palveluntuottajien palveluihin, ja sitä me tietysti haluamme ylläpitää. Ja se oli kyllä ihan valiokunnan henkikin koko ajan, monipuolisuus tarjonnassa. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi saatavien perinnästä annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 191/2020 vp
Valiokunnan mietintö LaVM 12/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 12/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Valiokunnan puheenjohtaja Meri.

Keskustelu

17.52 **Leena Meri ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen lakivaliokunnan mietinnön hallituksen esityksestä koskien saatavien perintää ja siitä annetun lain väliaikaista muuttamista. Asiassa on myös lakivaliokunnassa saatu talousvaliokunnan lausunto.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi saatavien perinnästä annettua lakia väliaikaisesti. Tavoitteena on helpottaa covid-19-epidemian vuoksi taloudellisissa vaikeuksissa olevien yritysten tilannetta, jota laskujen ja velkojen maksun viivästymisestä aiheutuvat perintäkulut osaltaan pahentavat. Esityksessä ehdotetaan muiden kuin kuluttajasaatavien perintäkulujen kohtuullisuuden ja riittävän yhdenmukaisuuden varmistamiseksi nykyistä yksityiskohtaisempaa sääntelyä. Nykyisin laki sisältää yksityiskohtaista sääntelyä perintäkuluista vain kuluttajasaatavien osalta. Lakiin lisättäisiin muiden kuin kuluttajasaatavien osalta ensinnäkin säännökset siitä, minkälaisista perintätoimista ja kuinka monesta perintätoimesta saa vaatia korvauksen. Lakiin lisättäisiin myös säännökset yksittäisistä perintätoimista veloitettavien kulujen ja velallisen kokonaiskuluvastuun enimmäismääristä sekä aikarajoista sellaisten muistutusten ja maksuvaatimusten lähettämiselle, joiden kuluista voidaan vaatia korvausta velalliselta.

Esityksessä ehdotetaan lisäksi rajoituksia tratan käyttöön. Voimassa olevan lain mukaan kuluttajasaatavan perimiseksi ei saa käyttää trattaa. Esityksessä ehdotetaan, että muiden kuin kuluttajasaatavien osalta tratan käyttö perintäkeinona ei olisi sallittua, jos velallinen on yksityishenkilö, yksityinen elinkeinonharjoittaja, avoin yhtiö tai kommandiittiyhtiö. Tratta olisi mahdollista lähettää mutta ei julkaista tai ilmoittaa merkittäväksi luottotietorekisteriin, jos velallisena oleva osakeyhtiö toimittaa selvityksen, jonka mukaan sen viimeksi päättyneen tilikauden liikevaihto tai sitä vastaava tuotto alittaa 100 000 euroa taikka sillä on käynnissä vasta ensimmäinen tilikausi.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään 1.1.21, ja se on tarkoitettu olemaan voimassa 30. kesäkuuta 21 asti. Lakia sovelletaan voimassaoloajan perintätoimiin.

Esityksessä ehdotetaan muiden kuin kuluttajasaatavien perintään nykyistä yksityiskohtaisempia säännöksiä. Muutosten taustalla on, kuten todettu, koronavirus, joten sääntely on väliaikaista. Perintälakia on tarkoitus jatkossa uudistaa myös pysyvien muutosten tekemiseksi hallitusohjelman kirjausten mukaisesti. Tällainen hanke on tarkoitus käynnistää ensi vuoden alkupuolella.

Lakivaliokunta pitää tärkeänä, että poikkeuksellisen koronavirustilanteen vuoksi tilapäisiin maksuvaikeuksiin joutuneiden yritysten tilannetta pyritään helpottamaan ja estämään maksuvaikeuksien pahenemista. Ehdotetut muutokset ovat osa niitä toimia, joilla yritysten tilannetta pyritään helpottamaan poikkeuksellisessa koronavirustilanteessa. Myös talousvaliokunta on päätynyt lausunnossaan pitämään ehdotettua sääntelyratkaisua perusteltuna poikkeuksellisissa oloissa. Saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta puoltaa esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä.

Perintäkulujen osalta valiokunta toteaa, että voimassa olevan perintälain lähtökohtana on, että velallisen on korvattava perinnästä aiheutuneet kulut. Pääosa lakivaliokunnan kuulemista asiantuntijoista on suhtautunut hallituksen perintäkuluja koskeviin ehdotuksiin yleisesti ottaen myönteisesti. Perintäala on kuitenkin suhtautunut ehdotuksiin kriittisesti ja katsonut ehdotettujen kulujen enimmäismäärien olevan liian alhaisia ja perintätoimien rajoitusten estävän tarkoituksenmukaista perintää. Lakivaliokunta toteaa, että vaikka ehdotetut perintäkulujen euromääräiset enimmäismäärät alittavat valvontaviranomaisen ratkaisukäytännössään yrityssaatavien perinnässä kohtuullisena pitämän samoin kuin oikeusministeriön velkomustuomioita koskevasta selvityksestä ilmenevän kulutason, ne ovat velkojien ja perintäalan aseman huomioon ottamiseksi merkittävästi korkeammat kuin kuluttajasaatavien perintäkulujen euromääräiset enimmäismäärät. Enimmäismäärien voidaan muutoksen jälkeenkin arvioida olevan sellaisella tasolla, että ne mahdollistavat tehokkaan perinnän eivätkä kannusta maksuviivästyksiin. Ehdotetulla perintäkulusääntelyllä ei siten odoteta olevan vaikutusta velallisten maksumoraaliin, ja on myös huomattava, että ehdotetut perintäkuluja samoin kuin perintätoimia koskevat säännökset eivät ole ehdottomia, vaan niihin sisältyy joustavuutta käytännön tapauksia varten.

Tratan käytön rajoittamisesta valiokunta lausui, että tratalla tarkoitetaan perintälain 7 §:n mukaisesti kehotusta, jossa vaaditaan maksua määräajassa uhalla, että kehotuksen noudattamatta jättäminen julkaistaan tai merkitään luottotietorekisteriin. Tratan käyttöä koskevan kiellon tavoitteena on yhtäältä suojata velallisyrityksiä koronavirusepidemian aiheuttamassa erityislaatuisessa taloudellisessa tilanteessa siltä, ettei perintäkulujen kokonaismäärä kasva liian suureksi, ja toisaalta siltä, ettei maksuhäiriömerkintöjä synny nopeasti ilman viranomaisprosessia. Tratan käytön rajoittamista pidetään esityksen mukaan perusteltuna muun muassa maksuhäiriömerkinnöistä yrityksen toiminnalle aiheutuvien haittojen vuoksi.

Talousvaliokunta on esityksestä antamassaan lausunnossa pitänyt esityksessä ehdotettuja tratan käytön rajoituksia perusteltuina, joskin korostaen sääntelyn väliaikaista luonnetta ja yhtyen asiantuntijakuulemisissaan esitettyyn näkemykseen, jonka mukaan rajoitukset saattavat vaikuttaa rahoitusmarkkinoihin muun muassa luottokelpoisuuden arvioinnin kautta.

Lakivaliokunnan kuulemien asiantuntijoiden näkemykset ehdotetuista tratan käytön rajoituksista jakautuivat. Tratan käytön rajoittamista on yhtäältä pidetty perusteltuna haavoittuvimmassa asemassa olevien yritysten suojaamiseksi epidemian aiheuttamassa tilanteessa, toisaalta asiantuntijakuulemisessa on tuotu esiin, että tratan käytön rajoitusten seurauksena velallisten luottokelpoisuuden arviointi vaikeutuu, koska luottotietorekisteristä puuttuu luottokelpoisuuden kannalta olennaisia tietoja, mikä voi puolestaan horjuttaa luottoyhteiskunnan toimivuutta.

Lakivaliokunta katsoo, että ehdotetulle sääntelylle on esitettävissä sekä sitä puoltavia että sitä vastaan olevia näkökohtia. Arvioituaan saamaansa selvitystä kokonaisuutena sekä velkojien että velallisten näkökulmasta samoin kuin yleisesti luottoyhteiskunnan toimivuuden kannalta lakivaliokunta on päätynyt tukemaan esityksessä ehdotettuja trattaperinnän rajoittamista koskevia ehdotuksia väliaikaisesti. Valiokunta kuitenkin painottaa, että ehdotetun trattaperinnän rajoittamisen hyväksyttävyyden kannalta olennaista on nimenomaan se, että kyse on väliaikaisesta lainsäädännöstä.

Valiokunta pitää hyväksyttävänä, että väliaikainen sääntely on esitetyn tavoin voimassa 30.6.2021 asti. Valiokunta pitää aiheellisena, että väliaikaisen lain vaikutuksia velallisiin ja velkojiin samoin kuin perintäalaan ja luototukseen seurataan.

Lakivaliokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen 191/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 191/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle rikoslain 1 luvun 11 §:n ja 32 luvun 11 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 183/2020 vp
Valiokunnan mietintö LaVM 13/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 13/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

18.00 **Leena Meri ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Esittelen lakivaliokunnan mietinnön hallituksen esityksestä eduskunnalle koskien rikoslain 1 luvun 11 §:n ja 32 luvun 11 §:n muuttamista.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi noita rikoslain kohtia. Ehdotetuilla lainsäädäntömuutoksilla pantaisiin täytäntöön rahanpesun torjumista rikosoikeudellisin keinoin koskeva direktiivi. Suomen lainsäädäntö täyttää jo pääosin direktiivin velvoitteet.

Omalla rikoksella saatuun omaisuuteen tai hyötyyn kohdistuvan rahanpesun eli niin sanotun itsepesun rangaistavuuden alaa laajennettaisiin nykyisestä eräisiin rahanpesun tun-

nusmerkistössä määriteltyihin tekoihin ja niiden yritykseen. Eräitä rikoksia pidettäisiin rahanpesun tai törkeän rahanpesun esirikoksina niiden tekovaltion laista riippumatta. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan viimeistään 3. joulukuuta kuluvaa vuotta.

Esityksessä on kyse lainsäädäntömuutoksista, joilla pannaan täytäntöön rahanpesun torjumista rikosoikeudellisin keinoin koskeva direktiivi. Rahanpesulla tarkoitetaan rikollisesta toiminnasta lähtöisin olevaan omaisuuteen kohdistuvia tekoja, kuten muuntamista tai siirtämistä lailliseen tai näennäisesti lailliseen taloudelliseen toimintaan, joilla omaisuuden todellinen alkuperä peitetään tai häivytetään. Rahanpesu on liitännäinen teko, joka edellyttää aina niin sanottua esirikosta, jolla saatuun omaisuuteen tai hyötyyn rahanpesutoimet kohdistuvat. Rahanpesun kriminalisoinnin tavoitteena on estää hyötyminen rikoksella saaduista tuloista ja varoista. Rahanpesu muodostaa uhan lailliselle taloudelle.

Rahanpesurikoksia koskeva lainsäädäntö on Suomessa muotoutunut kansainvälisten yleissopimusten voimaansaattamisen ja EU-lainsäädännön täytäntöönpanotoimien yhteydessä. Rahanpesurikoksesta säädetään rikoslain 32 luvussa. Suomen lainsäädäntö täyttää jo pääosin direktiivin velvoitteet. Direktiivin täytäntöönpanemiseksi rikoslakia muutetaan esityksellä kuitenkin ensinnäkin siten, että omalla rikoksella saatuun omaisuuteen tai hyötyyn kohdistuvan rahanpesun eli niin sanotun itsepesun rangaistavuuden alaa laajennetaan nykyisestä eräisiin rahanpesun tunnusmerkistössä määriteltyihin tekoihin ja niiden yrityksiin. Toiseksi eräitä rikoksia pidetään ehdotetun muutoksen mukaan rahanpesun tai törkeän rahanpesun esirikoksina niiden tekovaltion laista riippumatta, kuten edellä jo toin esille.

Lakivaliokunta pitää perusteltuna esityksen lähtökohtaa siitä, että esityksessä rajaudutaan vain direktiivin täytäntöönpanon kannalta välttämättömiin muutoksiin. Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä sekä saamansa selvityksen perusteella lakivaliokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa esitykseen sisältyviä lakiehdotuksia.

Valiokunnan mietinnössä on otettu tarkemmin kantaa itsepesun rangaistuksen laajentamiseen ja Suomen rikosoikeuden perusteisiin ja myöskin esimerkiksi lainkonkurrenssioppiin. Näitä on pohdittu mietinnössä laaja-alaisesti, ja niihin kannattaa perehtyä, jotta ymmärtää, mistä on kysymys itsepesussa ja rahanpesussa.

Lisäksi valiokunta on ottanut kantaa tarkoitustahallisuuden säilyttämiseen. Mietinnössä todetaan, että rikoslain 32 luvun 6 § sisältää rahanpesua koskevan rangaistussäännöksen. Pykälää ei esityksessä ehdoteta muutettavaksi. Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan siinä tarkoitettujen tekotapojen lisäksi rangaistavuus edellyttää tarkoitustahallisuutta eli sitä, että tekijällä on tarkoitus hankkia itselleen tai toiselleen hyötyä — hyötymistarkoitus — peittää tai häivyttää rikoksen tuottaman hyödyn alkuperä — peittämistarkoitus — tai avustaa rikoksentekijää välttämään rikoksen oikeudelliset seuraamukset — avustamistarkoitus.

Rikoslainsäädännön peruslähtökohtana on, että rangaistussäännösten sanamuodon tulee kattaa ainoastaan rikosoikeudellisesti moitittavat teot. Valiokunnan käsityksen mukaan hankkimista, hallussapitoa ja käyttöä koskevin osin korotettua tahallisuutta koskevien edellytysten tarkoituksena on rajata rangaistava käyttäytyminen aidosti moitittaviin tilanteisiin.

Esityksessä ehdotetuin tavoin tarkoitustahallisuusedellytysten poistaminen tunnusmerkistöstä voisi johtaa Suomen oikeusjärjestelmässä tilanteeseen, joka olisi ongelmallinen sääntelyn tarkkarajaisuuden ja suhteellisuusvaatimusten kannalta. Rikosvastuun kannalta perusteettoman pitkälle meneviä ja myös epäselviä tilanteita voisi syntyä esimerkiksi ri-

koksentekijän kanssa asuvien tai muuten hänen kanssaan tekemisissä olevien henkilöiden kannalta tilanteissa, joissa he eivät voi kohtuudella välttää esimerkiksi jonkinlaista rikoshyödyllä hankitun esineen tai omaisuuden käyttöä. Esimerkkinä oikeusministeriön kuulemisessa on tullut tilanne, jossa asukkaan voi olla vaikea välttää asunnon omistajan rikoshyödyllä remontoiman kylpyhuoneen käyttöä. Tällöin tilanne tulisi jättää rikostunnusmerkistön ulkopuolelle. Asian arvioinnissa on merkityksellistä myös se, että tahallisuuden määrittely on rikosoikeuden yleisiin oppeihin kuuluva kysymys, jota direktiivillä ei jäsenvaltioiden lainsäädännöissä yhdenmukaisteta ja joissa jäsenvaltioilla on harkintavaltaa.

Edellä selostetun valossa lakivaliokunta katsoo, että hallituksen esityksessä omaksuttu lähestymistapa eli tarkoitustahallisuusedellytysten säilyttäminen on perusteltua.

Lakivaliokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen 183/2020 sisältyvän lakiehdotuksen.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 183/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi poronhoitolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 152/2020 vp
Valiokunnan mietintö MmVM 10/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 10/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

18.07 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! Näyttäytyy sille, että tämä on erityisen helppo asia ollut valiokunnalle, kun olemme näin runsaslukuisesti valiokunnasta täällä koolla. Täytyy sanoa, että jos jossakin, niin tässä, missä nyt ollaan... Hallituksen esityksessä ja mietinnössä ehdotetaan muutettavaksi poronhoitolakia — aihe, joka on tuolla eteläisellä poronhoitoalueella ollut erittäin ongelmallinen. Siellä on ollut kuntakohtaisia sovittelulautakuntia, ja asia on ollut siinä mielessä äärimmäisen vaikea, että nämä eivät ole toimineet, koska semmoista luottamuksellisuutta ei ole näihin lautakuntiin saatu. Nyt sitten onkin tarkoitus muuttaa lakia niin, että tämä sovittelu tulee enemmän asiantuntijapohjaiseksi, ja sitä kautta toivotaan todellakin, että näihin sovintoihin voitaisiin päästä niin, että kun esityksen tavoitteena on näiden ongelmien poistaminen, niin tähän riidanratkaisutoiminnan puolueettomuuteen ja riippumattomuuteen päästäisiin todella hyvin ja tämä luottamuspula voitaisiin poistaa. Mutta toivotaan, että tällä keinolla niin viljelijät kuin poronhoitajat ja yksityistaloudetkin löytävät sovun porojen aiheuttamien vahinkojen korjaamiseksi niin, että ne sovinnossa voidaan viedä eteenpäin, ja jos ei, niin sitten käräjäoikeus ne ratkoo. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 152/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsityksen määräaikaisesta tukemisesta

Hallituksen esitys HE 150/2020 vp
Valiokunnan mietintö MmVM 11/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 11/2020 vp, ja nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

18.09 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! Nyt tehdään jotakin sellaista, mikä on hienoa. Jos ajatellaan sitä, että me haluamme lisätä hiilinieluja, niin näitten peltoheittojen osalta, joita meillä tuolla on ja joista voidaan katsoa, että ne ovat periaatteessa viljelyskelvottomia eivätkä sovellukaan viljelyyn, nyt sitten ollaan lähdetty hallituksen esityksestä siitä ja nyt mietintötasolla ollaan siinä vaiheessa, että meillä voitaisiin nämä pienet alueet metsittää, jolloin me olemme taas ottaneet askeleen siihen suuntaan, että meidän metsiä myös lisätään. Siinä mielessä tätä hallituksen esitystä on ollut helppo myös valiokunnassa edistää.

Toki sanottakoon, että itse toivoisin jatkossa, kun toimenpidealoitteen tästä aikanaan tein, että nyt Suomi olisi aktiivinen EU:n suuntaan ja voisi vielä enemmässä määrin hakea EU:lta myös koko Eurooppaan mutta erityisesti totta kai Suomeen tukea, jotta me voisimme enemmänkin — ehkä jopa niin, että meillä kun on viljelyksessä tukimuotoisia pieniä peltoaloja, joihinka joudutaan koneilla ja laitteilla menemään, ehkäpä muutamien hehtaarien osalta, jotka eivät ole tuotannollisesti enää maatalouskäytölle mitenkään erinomaisia tai edes kannattavia — ruveta metsittämään niitä niin, että metsitys tapahtuisi siten, että aina ensiharvennukseen asti voitaisiin maksaa pellolta saatuja tukia tälle metsitysprosessille. Näin voisimme edelleen edistää hiilinielujen kasvattamista Suomessa, mutta toivottavasti tämä olisi mahdollista myös koko EU-alueella. — Kiitos.

18.11 **Mikko Kinnunen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Kiitos edustaja Myllykoskelle tarpeellisen toimenpidealoitteen tekemisestä.

Hallitus ehdottaa tässä metsityksen määräaikaista tukemista. Lain voimalla voitaisiin metsittää niin sanottuja joutoalueita. Joutoalueiden määrää arvioitiin keväällä 2020 Tapio Oy:n toteuttamassa hankkeessa paikkatietoaineistojen perusteella. Kartoitusten mukaan metsitettäväksi soveltuvien joutoalueiden pinta-ala on yhteensä noin 118 000 hehtaaria. Ne ovat esimerkiksi maatalouden ulkopuolelle jääneitä peltolohkoja ja entisiä turvetuotantoalueita.

Aktiivisessa viljelyssä olevia peltoja ei ole tarkoitus metsittää. Tuen piiriin eivät kuulu myöskään luonnonlaitumet, joista maksetaan luonnonhaittakorvausta, tai vesistöjen suoja-

vyöhykealat ja maisema-alueet. Sen sijaan peltoalueet, jotka ovat jääneet kokonaan aktiivisen viljelytoiminnan ulkopuolelle esimerkiksi heikon viljelykunnon vuoksi, on mahdollista metsittää.

Kuten mietinnössä todetaan, esityksellä kannustetaan yksityisiä maanomistajia metsittämään nimenomaan joutoalueita ja hoitamaan taimikkoja muun muassa torjumalla mekaanisesti nousevaa pintakasvillisuutta. Potentiaalisia alueita on tarjolla runsaasti. Tällä tavalla voimme toteuttaa niin sanottua järkivihreyttä, jossa yksinkertaisilla ja kannustavilla toimenpiteillä lisäämme ilmastonmuutosta hillitseviä hiilinieluja. Kasvava metsä nielee hiiltä parhaiten. Tämä on hyvää vastapainoa päästöjen vähentämiselle verotuksen kautta.

Arvoisa puhemies! Valiokunnan yksimielisessä mietinnössä on otettu kantaa, että tukijärjestelmää laajennettaisiin koskemaan myös pienempiä metsitettäviä alueita, kun pienempien alueiden hyväksymisestä ei aiheudu tarpeetonta hallinnollista lisätaakkaa. Myös pienemmät alueet on syytä ottaa mukaan tukijärjestelmään, sillä pienetkin metsäalueet esimerkiksi laajoilla peltoalueilla luovat suojapaikkoja ja kasvuympäristöjä monimuotoisen luonnon tarpeille.

Arvoisa puhemies! Esityksen sisältö ja mietinnön huomiot ovat kannatettavia, järkivihreyttä edistäviä toimenpiteitä.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 150/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle eurooppalaista raja- ja merivartiostoa koskevaksi täydentäväksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 141/2020 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 22/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 22/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

18.15 **Riikka Purra ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi rajavartiolakia, henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa annettua lakia, meripelastuslakia, poliisilakia, ampuma-aselakia, henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annettua lakia, ulkomaalaislakia ja henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annettua lakia.

Esityksen tarkoituksena on tehdä eurooppalaista raja- ja merivartiostoa eli Frontexia koskevassa asetuksessa edellytetyt muutokset kansalliseen lainsäädäntöön. Nämä muutokset koskevat pääosin viranomaisten toimivaltaa, päätöksentekoa ja tietojen luovuttamista. EU:n lainsäädäntöön kuuluva uusi raja- ja merivartioasetus on kaikilta osiltaan suoraan jäsenvaltioita velvoittava. Asetus on myös voimassa sellaisenaan, eikä sitä saa selittää tai täs-

mentää kansallisella sääntelyllä. Näin ollen sitä ei myöskään saateta erikseen voimaan eikä panna täytäntöön kansallisella lainsäädännöllä. Sen soveltaminen edellyttää kuitenkin myös täydentävää kansallista lainsäädäntöä.

Kansallisten viranomaisten toimivalta toteuttaa asetuksessa säädettyjä tehtäviä perustuu kutakin viranomaista koskevaan Suomen kansalliseen lainsäädäntöön, jota ei ole tarkoitus olennaisesti muuttaa. Käsiteltävänä oleva esitys koskee pääosin sisäasiainhallinnon kansallisten viranomaisten eli Rajavartiolaitoksen, poliisin ja Maahanmuuttoviraston osallistumista Frontexin toimintaan.

Arvoisa puhemies! Frontexin käyttöön perustetaan operatiivinen ja toimivaltainen pysyvä joukko, johon kuuluu yhteensä 10 000 henkilöä. Suomen osuus tästä joukosta on ensi vuonna 8 pitkäaikaisesti lähetettyä virkamiestä, 72 lyhytaikaisesti lähetettyä virkamiestä ja 30 nopean toiminnan reserviin varattua virkamiestä. Nämä luvut kasvavat vuosittain niin, että vuonna 2027 Suomen osuus on 30 ja 110 lähetettyä virkamiestä. Saadun selvityksen mukaan ensi vuoden valtion talousarvioesitykseen on otettu tarpeenmukainen kansallinen rahoitus pysyvän joukon tehtäviin.

Hallintovaliokunta pitää tärkeänä, että pysyvän joukon eri ryhmät ovat isäntäjäsenvaltion johdossa ja että voimankäytön on oltava isäntäjäsenvaltion kansallisen lainsäädännön mukaista ja sen on tapahduttava isäntäjäsenvaltion rajavartijoiden läsnä ollessa. Raja- ja merivartioasetuksen mahdollistaman kansallisen liikkumavaran puitteissa isäntäjäsenvaltio voi valtuuttaa pysyvän joukon jäseniä toimimaan puolestaan niin, että isäntäjäsenvaltion virkamiehet eivät ole läsnä. Valiokunta pitää perusteltuna, että Suomi ei kuitenkaan käytä asetuksen sallimaa liikkumavaraa. Valiokunta tähdentää, että pysyvän joukon jäsenet tulee kouluttaa tehtäviinsä hyvin, jotta heillä on valmius suoriutua tehtävistään asianmukaisesti ottaen huomioon muun muassa hyvän hallinnon takeet ja virkavastuu.

Arvoisa puhemies! Kielteisen päätöksen saaneiden turvapaikanhakijoiden palauttaminen kuuluu unionin maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan keskeisiin ongelmiin. Valtaosaa lainvoimaisen kielteisen päätöksen saaneista ei saada poistumaan Euroopasta. Vapaaehtoiseen paluuseen ei ole laajaa halukkuutta. Hallintovaliokunta pitää palautustoiminnan tehostamista hyvin tärkeänä.

Raja- ja merivartioasetuksessa vahvistetaan myös palautustoiminnan valvontaa oikeusvaltioperiaatteiden ja perusoikeuksien noudattamisen varmistamiseksi. Uuden EU-asetuksen myötä yhdenvertaisuusvaltuutetulle ehdotetaan säädettäväksi uusi tehtävä. Ulkomaalaislakiin ehdotetaan tämän vuoksi lisättäväksi säännös siitä, että yhdenvertaisuusvaltuutettu vastaa osallistumisesta raja- ja merivartioasetuksen 51 artiklan mukaisen pakkotoimin tapahtuvan palauttamisen valvojien reserviin.

Hallituksen esityksen perustelujen mukaan vielä ei ole tietoa, millaista panostusta Suomelta odotetaan palautusten valvontaan. Vastaisuudessa yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtäviin kuuluu kansallisen lainsäädännön nojalla unioniasetuksen mukaisesti valvoa toimistonsa virkamiesten kanssa myös muiden jäsenvaltioiden palautuksia ilman, että niillä välttämättä on liityntää Suomen viranomaisten toimenpiteisiin. Valiokunta arvioi tämän järjestelmän tarkoituksenmukaisuutta, kunhan siitä on saatu riittävästi kokemuksia.

Uutta sääntelyä on myös Frontexin palvelukseen tulevat perusoikeusvalvojat, jotka arvioivat perusoikeuksien noudattamista operatiivisessa toiminnassa, antavat neuvontaa ja apua sekä myötävaikuttavat perusoikeuksien edistämiseen osana rajaturvallisuutta.

Arvoisa herra puhemies! Hallituksen esityksen ja saamansa selvityksen perusteella hallintovaliokunta pitää esitykseen sisältyviä lakiehdotuksia tarpeellisina ja tarkoituksenmu-

kaisina. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina, ja tämä oli yksimielistä.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 141/2020 vp sisältyvien 1.—8. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sairausvakuutuslain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 223/2020 vp
Valiokunnan mietintö StVM 36/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 223/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi väliaikaisista poikkeuksista työttömyysturvalakiin covid-19-epidemian vuoksi annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 231/2020 vp
Valiokunnan mietintö StVM 37/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 37/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

18.22 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! On ilo olla kehumassa täällä hyvän hallituksen hyviä toimenpiteitä ja esityksiä, ja mietintö on myös valmistunut aivan sen mukaisesti kuin jo ollaan aiemmin näitä toimia koronan vuoksi säädetty. Ilolla voi todeta, että hallitus on edelleen linjannut, että jatkamme väliaikaisia muutoksia, joiden tavoitteena on yksinkertaistaa eräissä tilanteissa työttömyysturvan säännöksiä ja näin keventää etuushakemuksien käsittelyä.

On olennaista, että nyt sitten suojaosaa edelleen voidaan pitää sillä tasolla, mikä on, mutta nostaisin täältä yhden asian vielä esille: ”Valiokunta pitää edelleen tärkeänä, että tehtyjen väliaikaisten poikkeusten vaikutukset selvitetään.” Minä toivon, että tämä todellakin tehdään ja tähän syvennytään niin, että voimme sitten näiden kokemusten perusteella näiden osalta keventää myös koko työttömyysturvajärjestelmää: yksinkertaistaa, tehdä siitä selkeämpää ja erityisesti työttömälle työnhakijalle helpommin tehtävää ja niin, että työllistyminen myös lyhytkestoisiin töihin tulisi tämän suojaosan ja muiden menettelyjen kautta huomattavasti houkuttelevammaksi ja pystyisimme näitä niin sanottuja tuloloukkuja tälläkin sektorilla sitten kaventamaan.

On hyvä myös nostaa esille se, että valiokunta pitää erityisen tärkeänä kiinnittää huomiota näiden poikkeussäännösten voimassaoloaikoihin ja niistä tiedottamiseen, jotta ne ovat työnantajilla, työttömyysturvaa hakevilla, lomautetuilla — ja nimenomaan lomautetuilla — tiedossa, kuinka nämä päivät ja päivämäärät sitten toimivat, eli jatko on kaikilla selvillä, niin että kukaan ei oleta vaan tietää, mitkä ovat nämä keston määräajat.

18.24 **Mats Löfström r:** Ärade herr talman! I det här lagförslaget föreslår regeringen att den temporära höjningen av utkomststödet för arbetslösa på grund av covid-19-epidemin ska förlängas och ska kunna ges till slutet av mars 2021. Ersättningen är ett viktigt stöd för de personer och familjer som har det ekonomiskt sämst stället i samhället, och därför är det mycket välkommet att stödet nu förlängs.

Då det ursprungliga lagförslaget kom till riksdagen hade Ålands synpunkter inte hunnit tas i beaktandet eftersom propositionen beretts enligt en mycket brådskade tidtabell. Det klargjordes och fick en lösning tack vare en bra konstruktiv dialog med social- och hälsovårdsministeriet.

I detta lagförslag som gäller en förlängning av samma stöd nämndes inte Åland heller, men meningen från social- och hälsovårdsministeriet har ändå hela tiden varit att stödet ska gälla också på Åland fortsättningsvis. Enligt ministeriet hade det helt enkelt varit så brådtom att man inte hunnit höra Åland i utlåtanderundan för det här lagförslaget. Jag har därför varit i kontakt med ministeriet som slagit fast att det fortsatta stödet också ska gälla på Åland. Ministeriet har sagt att man gärna får notera den saken i social- och hälsovårdsutskottets betänkande, och det gör man nu i det betänkande som vi nu har här i första behandling.

Tack till social- och hälsovårdsutskottet för det, och med ordförande Markus Lohi i spetsen samt utskottsråden för att man snabbt kunnat ta detta i beaktande då vi var i kontakt i ärendet. Jag vill också tacka min gruppkollega Veronica Rehn-Kivi som jag vet att har lyft upp saken — tack för det goda samarbetet i den här frågan trots att tidtabellen varit mycket skyndsam.

Ärade talman! Det finns goda skäl varför den temporära ändringen skulle fortsätta gälla också på Åland. Stödet hänger ihop med det undantagstillstånd, de restriktioner som infördes av statsmakten också på Åland, och som stod ovanför självstyrelsens behörigheter också på de områden där Åland normalt har egen lagstiftningsbehörighet.

Även det här är ett mycket beskrivande fall över hur viktig riksdagsbehandlingen alltid är för att granska lagförslagen, och vid behov snabbt kunna göra justeringar i dem.

Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan jatkettavaksi väliaikaisista poikkeuksista työttömyysturvalakiin covid-19-epidemian vuoksi annetun lain voimassaoloa siten, että se olisi voimassa viimeinen päivä maaliskuuta 2021 saakka. Esityksen tavoitteena on jatkaa työttömyysturvalainsäädäntöön väliaikaisesti sellaisia muutoksia, joiden avulla turvataan palkansaajien toimeentuloa tilanteissa, joissa työllistyminen päättyy väliaikaisesti tai kokonaan sekä tuetaan työn vastaanottamista ja työvoiman alueellista liikkuvuutta. Selvyyden vuoksi valiokunta toteaa, että jatkettavaksi ehdotetut työttömyysturvalain poikkeukset koskevat myös Ahvenanmaata.

Kiitos valiokunnalle hyvästä työstä. Tämä esitys on tärkeä, ja olen iloinen, että se koskee myös Ahvenanmaata, [Puhemies koputtaa] missä taloudellinen tilanne on erittäin huono koronaviruksen vaikutusten takia.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 231/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sairausvakuutuslain 4 luvun ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 180/2020 vp
Valiokunnan mietintö StVM 38/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 180/2020 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 204/2020 vp
Valiokunnan mietintö TyVM 14/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 204/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi esittävän taiteen edistämisestä sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 132/2020 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 10/2020 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 132/2020 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. Eduskunta hyväksyi valiokunnan mietinnössä ehdotetun uuden, 3. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Eduskunta hyväksyi mietintöön sisältyvän lausumaehdotuksen. Asian käsittely päättyi.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle elinkeinotulon, maatilatalouden tulon ja metsätalouden pääomatulon kertapoisto- ja menojäännösrajojen korotuksia koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 195/2020 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 23/2020 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 195/2020 vp sisältyvät 1.-3. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

19. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisävähennyksestä verovuosina 2021-2025

Hallituksen esitys HE 196/2020 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 24/2020 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 196/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

20. Hallituksen esitys eduskunnalle Ahvenanmaan mediamaksun vähennyskelpoisuutta verotuksessa sekä eräiden luonnonsuojelussa sekä vesien- ja merenhoidossa käytettävien tukitoimenpiteiden verovapautta koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 197/2020 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 25/2020 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 20. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä.

Keskustelu

18.30 **Mats Löfström r:** Ärade herr talman! Samfund och fysiska personer som har sin hemkommun på Åland är inte skyldiga att betala rundradioskatt utan betalar istället en snarlik årlig medieavgift, som är jämförbar med rundradioskatten, till landskapet för att finansiera Ålands public service-bolag Ålands Radio och TV.

Medieavgiften ersätter den tv-licens som tidigare har använts — en förändring som gjorts tidigare i riket med rundradioskatten. För att samfund på Åland och i övriga Finland ska behandlas lika föreslås i det här lagförslaget nu bestämmelser i näringsskattelagen och inkomstskattelagen för gårdsbruk om att den åländska medieavgiften ska vara avdragbar i beskattningen på samma sätt som rundradioskatten. På motsvarande sätt är rundradioskatten enligt inkomstskattelagen inte en avdragbar utgift för fysiska personer, och med tanke på likabehandlingen av fysiska personer utvidgas därför bestämmelsen i lagen till att utöver rundradioskatten också gälla den åländska medieavgiften.

Ärade talman! Åland har inte egen behörighet att göra dessa ändringar i beskattningen enligt självstyrelselagen, och därför har ärendet nu kommit till riksdagen som ett lagförslag som finansutskottet har behandlat. Det är på så vis ett politiskt okomplicerat och ett

odramatiskt lagförslag och snarare formalia för riksdagen att besluta om, och därför blev också finansutskottet enhälligt i sitt betänkande kring det här lagförslaget.

Arvoisa herra puhemies! Esityksessä ehdotetaan lisättäväksi tuloverolakiin, elinkeinotulon verottamisesta annettuun lakiin sekä maatilatalouden tuloverolakiin säännökset Ahvenanmaan mediamaksun vähennyskelpoisuudesta tuloverotuksessa.

Valtiovarainvaliokunta puoltaa esityksen hyväksymistä muuttamattomana. Esitys takaa valiokunnan mielestä oikealla tavalla yhdenvertaisen verokohtelun Ahvenanmaalla ja muussa valtakunnassa toimivien yhteisöjen välillä yleisradioveron ja siihen rinnastettavan mediamaksun vähennyskelpoisuuden osalta. — Kiitos.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 197/2020 vp sisältyvät 1.—3. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

21. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tullilain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 172/2020 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 21/2020 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 172/2020 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

22. Hallituksen esitys eduskunnalle listaamattomien osakeyhtiöiden henkilöstöantien verotusta koskevaksi sääntelyksi

Hallituksen esitys HE 73/2020 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 27/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 1.12.2020 pidettävään täysistuntoon.

23. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kiinteistöverolain 3 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 169/2020 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 28/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 1.12.2020 pidettävään täysistuntoon.

24. Hallituksen esitys eduskunnalle covid-19-epidemian torjuntaan tarvittavien tavaroiden verovapauden voimassaolon jatkamisesta

Hallituksen esitys HE 217/2020 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 29/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 1.12.2020 pidettävään täysistuntoon.

25. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaanedustuksen virkamiesten puolisoille maksettavasta erityiskorvauksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 193/2020 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 23/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 1.12.2020 pidettävään täysistuntoon.

26. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi koulutuksen korvaamisesta annetun lain sekä taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 160/2020 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 24/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 1.12.2020 pidettävään täysistuntoon.

27. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja eräistä muista hallinnollisista menettelyistä

Hallituksen esitys HE 187/2020 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 34/2020 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 1.12.2020 pidettävään täysistuntoon.

28. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on tiistaina 1.12.2020 klo 14.00. Täysistunto lopetettiin klo 18.34.

Pöytäkirja PTK 154/2020 vp

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen